OMGEVINGSVISIE HEERDE

HEERDE
van de toekomst

SAMEN WERKEN AAN ONZE LEEFOMGEVING

Gemeente Heerde

cittaslow

INHOUDSOPGAVE

1. Waarom een omgevingsvisie? 8

1.1 **Een omgevingsvisie voor de gemeente Heerde** 8
1.2 **De Omgevingswet en de omgevingsvisie** 10
1.3 **Omgevingsvisie Heerde: het proces** 11
1.4 **Leeswijzer** 12

2. Vanuit onze principes en kwaliteiten verder werken 14

2.1 **Introductie** 14
2.2 **Onze principes** 15
2.3 **Onze kernkwaliteiten** 17
Kernkwaliteit: fraaie landschappen 17
Kernkwaliteit: rijke cultuurhistorie 18
Kernkwaliteit: grote diversiteit aan natuurwaarden 19
Kernkwaliteit: natuurlijk en actief recreëren 19
Kernkwaliteit: een dorpse en groene woonomgeving 20
Kernkwaliteit: sterke lokale economie 21

3. Werken aan onze opgaven 23

3.1 **OPGAVE 1: gezonde woon- en leefomgeving** 24
3.1.1 Waardevol wonen 24
3.1.2 Positieve gezondheid 26
3.1.3 De openbare ruimte als visitekaartje 27
3.2 **OPGAVE 2: vitale samenleving** 29
3.2.1 Een vitale leefomgeving 29
3.2.2 Toegankelijke en bereikbare voorzieningen 30
3.3 **OPGAVE 3: duurzaam landgebruik** 31
3.3.1 Een duurzaam en schoon energiesysteem 31
3.3.2 Een toekomstbestendig natuurlijk systeem 32
3.3.3 Een toekomstbestendige landbouw 34
3.4 **OPGAVE 4: heerlijk en kleinschalig recreëren** 36
3.4.1 Toeristische schatkamer 36
3.4.2 Gastvrije gemeente 37
3.5 **OPGAVE 5: sterk door natuur en landschap** 39
3.5.1 Robuuste en veelzijdige natuur 39
3.5.2 Landschappelijke diversiteit 40
3.6 **OPGAVE 6: herkenbaar verleden** 41
3.6.1 Erfgoed met toekomstwaarde 41
3.6.2 Het verhaal van Heerde 42
3.7 **OPGAVE 7: slimme en schone mobiliteit** 43
3.7.1 Naar een duurzame mobiliteit 43
3.7.2 Leefbaar, bereikbaar en verkeersveilig 44
3.8 **OPGAVE 8: duurzaam ondernemen** 46
3.8.1 Een vitale economie 46
3.8.2 Toekomstbestendige bedrijventerreinen 47
3.8.3 Vitale centra 48
3.8.4 Een circulaire economie 48

4. Keuzes voor onze gebieden 52

4.1 **ZONE 1: Natuurlijke Veluwe** 53
4.1.1 Deelgebied Veluwe 54
4.2 **ZONE 2: De dynamiek op de Veluweflank** 57
4.2.1 Deelgebied Veluweflank 58
4.2.2 Deelgebied Centra Heerde en Wapenveld 61
4.2.3 Deelgebied Woongebieden Heerde, Wapenveld en Hoorn 63
4.2.4 Deelgebied Bedrijventerreinen 66
4.3 **ZONE 3: Waterrijke IJsselvallei** 69
4.3.1 Deelgebied Weteringengebied 70
4.3.2 Deelgebied Uiterwaarden en hoogwatergeul 73
4.3.3 Deelgebied Oeverwal met Veessen en Vorchten 76

5. Omgevingsvisiekaart 80

6. Samenwerking en uitvoering 84

6.1 **Introductie** 84
6.2 **Rollen van onze gemeente** 84
6.3 **Afwegen van initiatieven** 85
6.4 **Samenwerking in de regio** 86
6.5 **Kostenverhaal en grondbeleid** 87
6.5.1 Kostenverhaal 87
6.5.2 Grondbeleid 88
6.6 **Beleidscyclus omgevingsvisie** 89
6.6.1 De omgevingsvisie en de andere omgevingswetinstrumenten 89
6.6.2 Monitoring, actualisatie en handhaving 91

EEN KIJK IN DE TOEKOMST - HEERDE IN 2040

Samen met u werken we graag aan het Heerde van de toekomst. Daarom presenteren we u een optimistisch en herkenbaar toekomstbeeld. Een gemeente waar je prettig kunt wonen, werken en recreëren met respect voor elkaar en de leefomgeving.

Cittaslow Veluwegemeente

Dat we onderdeel zijn van de Veluwe zit in ons DNA. Je beleeft bij ons de bijzondere landschappen en ervaart de aandacht voor welzijn en kwaliteit van leven in alles om je heen. Vanuit de Cittaslow-gedachte is er aandacht voor behoud van landschap, streekproducten, gastvrijheid, milieu, cultuurhistorie en de lokale identiteit. Je ziet dit overal terug.

Inwoners en bezoekers koesteren de afwisseling van landschappen in onze gemeente. De natuurgebieden in de gemeente zijn extra waardevol geworden, al jarenlang komen er steeds meer verschillende planten en dieren bij. Er is meer ruimte gekomen voor water, met de daarbij horende voorzieningen voor recreatie en ontspanning. Het Apeldoorns Kanaal is een voorbeeld van een aantrekkelijk gebied voor waterrecreatie. Daar zijn we trots op.

Boeren leven dichter bij de natuur. Dat doen ze volgens het model van de kringlooplandbouw. Gasten merken dit ook wanneer zij de boerderijen bezoeken. Koeien staan in de wei. Boeren produceren op natuurvriendelijke wijze voedsel, dat zijn weg direct naar de consument in de regio vindt.

Op het uitgebreide netwerk van paden wordt veel gewandeld en gefietst. Ook ruiters en menners kunnen lange tochten maken. Zwemmen en varen is op verschillende plekken in de gemeente mogelijk. De ontvangstlocatie bij het Heerderstrand heet vele gasten welkom. Vanaf dat punt verkennen zij op verschillende manieren de Veluwe en de IJsselvallei.

De bebouwde en natuurlijke omgeving binnen onze gemeente sluiten naadloos op elkaar aan en versterken elkaar. We voelen en zien de rijke geschiedenis. Aandacht voor cultuurhistorie voegt extra kwaliteit en beleving toe aan onze leefomgeving. We zijn nog steeds trots op oude ambachten en bijbehorende streekproducten.

Waardevolle dorpen

Niet alleen in het buitengebied, maar ook in de dorpen ervaren zowel inwoners als bezoekers een sfeer van ontspanning en rust. In de gemeente Heerde kun je even ontsnappen aan het drukke tempo van de wereld. De dorpen zijn met de tijd meegegaan, maar hebben hun dorpse karakter behouden. Alle basisvoorzieningen zijn aanwezig in Heerde en Wapenveld. Het is er aantrekkelijk en gezellig en dat zorgt voor een gevoel van thuiskomen. De dorpen zijn levendig, dankzij de mensen die er wonen en die er voor elkaar zijn. Je ervaart de onderlinge verbinding tussen de unieke dorpen. Respect voor het landschap, de natuur en het milieu en tussen de mensen onderling is overal zichtbaar en voelbaar. Deze waarden vormen de kracht van de dorpen en zijn een kostbaar goed.

Gemeenschapszin

Ondanks dat de wereld in 2040 nog individueler is geworden, vormen inwoners en ondernemers een hechte, open gemeenschap. Heerdenaren zetten zich actief in voor elkaar. Het sterke verenigingsleven en het grote aantal vrijwilligers vormen het cement van de samenleving. Maar de gemeenschapszin uit zich ook in de wijze waarop de mensen samenleven, met elkaar omgaan en voor elkaar zorgen. Je hoeft niet per se lid van een vereniging te zijn om andere mensen te ontmoeten. Je kunt elkaar in levende lijve of virtueel ontmoeten op eigentijdse ontmoetingsplekken, binnen of in de buitenlucht. Niet alleen het bruisende verenigingsleven en de gedreven vrijwilligers dragen hun steentje bij. Ook ondernemers en alle inwoners bouwen samen aan de dorpen. In onze gemeente kan iedereen meedoen. Samenwerking en het goede gesprek aan gaan staan hierbij centraal.

Gelukkig wonen

Het geluk en welzijn van de inwoners staat in 2040 voorop in onze gemeente. Bij ons kun je een passende woning vinden, dankzij het gevarieerde en aantrekkelijke woningaanbod. Woningen zijn er in verschillende soorten, maten en prijzen. Alle woningen scoren goed op het gebied van energieprestatie en duurzaamheid. Starters, jonge gezinnen en alleenstaande ouders vinden hun thuis in betaalbare moderne woningen binnen onze gemeente. Nieuwe woningen zijn grotendeels in de dorpen gebouwd, om het landschap te sparen. Daarbij is het groene karakter van de dorpen niet verloren gegaan. Ook is er veel ruimte gekomen voor natuurlijke planten en kleine dieren in de dorpen. Daar houden we in Heerde rekening mee, onder meer met een natuurvriendelijke inrichting en het beheer van de buitenruimte.

Ouderen kunnen langer zelfstandig wonen, dankzij woningen die zijn voorzien van hedendaags comfort en technologische innovaties. Daardoor wordt hun leven aangenamer en eenvoudiger. Dankzij nieuwe vormen van gemeenschappelijk wonen kunnen mensen, als dat nodig is, langer dichtbij vrienden en familieleden blijven wonen. Kortom: wie wil, kan een leven lang in Heerde wonen!

Gezond en veilig

De leefomgeving binnen onze gemeente is in 2040 veilig. Dat wordt nog versterkt door de sociale cohesie. Er is een sterk gevoel van veiligheid onder inwoners. Ook nodigt de omgeving uit om gezond te leven. De prachtige ligging van de dorpen middenin de fraaie landschappen biedt bij uitstek de mogelijkheid er een gezonde levensstijl op na te houden. Voorzieningen om de gezondheid te bevorderen zijn volop aanwezig voor inwoners en bezoekers van alle leeftijden. Niet alleen binnen de dorpen, maar ook daarbuiten. Ze variëren van sport- en wellnessvoorzieningen tot huiskamerrestaurants waar streekeigen, gezonde en eerlijke voeding wordt aangeboden. Een gezond leven betekent voor de Heerdenaren dat ze werken aan hun conditie, gezonde producten eten en drinken en zorg dragen voor een gezonde leefomgeving. Dit laatste doen zij door de rust te koesteren, de kwaliteit van de natuur en het landschap in ere te houden en de lucht schoon te houden.

Florerende economie

In de gemeente Heerde vind je in 2040 een gevarieerd aanbod aan werkgelegenheid: voor velen is passend werk te vinden binnen de gemeente of op korte reisafstand. Ondernemers worden geïnspireerd door het menselijk gezicht, de streekeigenheid en het duurzaam samenleven met de natuur. Het bedrijfsleven draagt een steentje bij aan de levendigheid in de dorpen. Dat doet zij met nieuwe initiatieven op het vlak van sport en ontspanning, detailhandel en horeca. Er is ruimte voor creativiteit en innovatie. De aanwezige faciliteiten maken het gemakkelijk een eigen bedrijf te starten. De Heerder dagarrangementen zijn een succes: mensen genieten van de combinaties van recreatie, cultuur, wellness en lekker eten en drinken. Ondernemers spelen een belangrijke rol in het sociale leven van de Heerdenaren. Dat laten ze zien door een bijdrage te leveren aan de vele leuke evenementen die er binnen de gemeente georganiseerd worden.

Ontspannen gastvrijheid

Het moois dat onze gemeente te bieden heeft, delen we graag met heel Nederland. De dorpen en buurtschappen zijn niet alleen aantrekkelijk voor inwoners, maar ook voor gasten. Er is van alles te doen, zowel voor de dagtoerist, als voor wie langer van Heerde wil genieten. Een wandeling of fietstocht in het buitengebied is bijvoorbeeld een mooie invulling van je dag. Helemaal als je dat combineert met een bezoek aan een van de gezellige lokale horecagelegenheden, waar streekeigen gerechten op de kaart staan Blijf je wat langer? Dan kies je bijvoorbeeld voor een paar nachten in een aantrekkelijk recreatieverblijf, gecombineerd met een wellness-arrangement. En plan je vanuit daar een bezoek aan een van de omliggende steden of dorpen. De vrijwilligers, verenigingen en ondernemers organiseren diverse culturele activiteiten. De vele verschillende kunst- en cultuurgerelateerde projecten brengen heel wat mensen op de been. Ook de evenementen in de historische gebouwen en het landschap worden druk bezocht. De ondernemers van de kwalitatief hoogwaardige recreatieterreinen werken goed samen. Ze zorgen dat er voor de bezoeker van alles te doen is.

Duurzaam bereikbaar

De dorpen zijn vlot bereikbaar met milieuvriendelijke transportmiddelen die rust en milieukwaliteit respecteren. Mensen voelen zich veilig in het verkeer. Men is niet langer afhankelijk van de auto. Het openbaar vervoer is snel, van hoge kwaliteit en milieuvriendelijk. Waar de auto gebruikt wordt, is deze schoon en rijdt deze op elektriciteit of schone brandstof. Veel mensen maken gebruik van deelauto's. Binnen de gemeente krijgen fietsen en wandelen voorrang, met goede voorzieningen die voor deze schone en gezonde verkeersvormen aanwezig zijn.

Toekomstgericht

Onze gemeente neemt haar verantwoordelijkheid en is in 2040 goed op weg om grotendeels te voorzien in de eigen energiebehoefte. Hieraan dragen overheid, inwoners en bedrijfsleven allemaal hun steentje bij. Dankzij efficiënt gebruik van energie en inzet op energiebesparing hoeft er maar een beperkte hoeveelheid energie opgewekt te worden. Het opwekken van duurzame energie gebeurt, waar dat kan, binnen de bebouwde kom van de dorpen. Zo blijft de ruimte in natuurgebieden zo veel mogelijk gespaard voor natuur, recreatie en ontspanning. Het opwekken van duurzame energie buiten de bebouwde kom gaat altijd samen met natuur- en landschapsontwikkeling. Dit soort zaken combineren is heel normaal voor ons.

In heel onze gemeente passen we de principes van een circulaire economie toe. Waar mogelijk sluiten we kringlopen. Vooral op het gebied van de hoogwaardige bio-based economie grijpen we onze kansen en zetten we ons beste beentje voor. We maken op een duurzame manier gebruik van restmateriaal als hernieuwbare grondstof voor allerlei toepassingen: van bouwmateriaal tot vervanger van plastics en fossiele brandstoffen.

Zo is Heerde in 2040 -zelfs nog meer dan in 2023- een fantastische plek om te wonen, te werken en te recreëren!

1 WAAROM EEN OMGEVINGSVISIE?

‘WE NEMEN DE IDENTITEIT EN KRACHT VAN ONZE GEMEENTE ALS STARTPUNT’

1. WAAROM EEN OMGEVINGSVISIE?

1.1 Een omgevingsvisie voor de gemeente Heerde

Onze gemeente heeft vele kwaliteiten, die we graag zo willen houden. Zo bezit Heerde veel fraaie landschappen met mooie natuur en cultuurhistorisch waardevolle elementen en structuren. Ook bieden we veel mogelijkheden voor recreatie. Bovendien hebben we een prettige dorpse en groene woon- en leefomgeving en een sterke lokale economie. Dat combineren we met een gunstige ligging tussen de steden Zwolle, Deventer en Apeldoorn in.

In deze omgevingsvisie beschrijven we wat voor gemeente we in de toekomst willen zijn. De visie schetst op hoofdlijnen hoe we ons op weg naar 2040 willen ontwikkelen. Het gaat om een integrale ontwikkelingsrichting voor de hele fysieke leefomgeving, waarin de verschillende belangen vanuit landschap en natuur, de dorpen en buurtschappen, woon- en werkgebieden, de agrarische sector en recreatie en toerisme samenkomen. Daarbij gaan we uit van ons huidige karakter: we nemen de identiteit en kracht van onze gemeente dus als startpunt. Op basis daarvan geven we aan hoe we deze kwaliteiten willen behouden en versterken aan de hand van toekomstige ontwikkelingen. We schetsen de keuzes die maken dat Heerde een aantrekkelijke gemeente blijft om te wonen, te werken en te verblijven. Omdat 2040 nog ver weg is, is de visie veel meer een route en richting dan een vaststaand eindbeeld. Het is onmogelijk nu alles exact vast te leggen en dat willen we ook niet. Maar de kaders voor ontwikkeling hebben we zo helder mogelijk beschreven.

Samen werken aan het Heerde van de toekomst

De omgevingsvisie is van ons allemaal, van alle Heerdenaren, want de fysieke leefomgeving is ook van ons allemaal. Weliswaar hebben wij als gemeentelijke organisatie de visie geschreven, maar de inhoud is tot stand gekomen in gesprek met inwoners, ondernemers, partners, andere overheden en bezoekers.

De omgevingsvisie vormt een uitnodiging om bij te dragen aan het verbeteren van onze leefomgeving. De omgevingsvisie wil het samenspel tussen gemeente, inwoners, ondernemers, andere overheden en partners bevorderen. De ontwikkelingen die het meeste invloed op onze gemeente hebben en waar we iets mee moeten, noemen we uitdagingen of opgaven. Als gemeente kunnen we de opgaven niet allemaal zelf oppakken, de middelen zijn beperkt. We hebben investeringen, ondernemerschap en dynamiek vanuit de samenleving nodig om de visie te verwezenlijken. Daarbij staan we open voor nieuwe ideeën en innovaties. Want het is belangrijk dat we samen werken aan het Heerde van de toekomst. Daarbij richten we ons tot de Heerdenaren van nu, maar ook tot de Heerdenaren van de toekomst: nieuwe inwoners die andere ideeën en manieren van werken met zich meebrengen. Om in de toekomst een evenwichtige bevolkingsopbouw te hebben in Heerde, vinden we het belangrijk dat er jonge en ondernemende mensen in onze gemeente komen wonen en werken. Daarvoor bieden we in de omgevingsvisie nieuwe mogelijkheden.

> ‘We hebben investeringen, ondernemerschap en dynamiek vanuit de samenleving nodig om de visie te verwezenlijken.’

De fysieke leefomgeving: alles wat we om ons heen zien, horen en ruiken. Denk hierbij aan de bodem, water, geur, natuur, gebouwen en wegen.

Wat betekent het woord integraal?
Integraal betekent dat zaken gecombineerd worden. Daardoor is het eindresultaat meer dan een optelsom van de verschillende onderdelen. Met integraal werken zorg je dus dat dingen op elkaar aansluiten. Daardoor gebeurt het minder vaak dat een oplossing voor de ene situatie een probleem veroorzaakt op een andere plek.

Blijven ontwikkelen om kwaliteiten te behouden

Met deze omgevingsvisie zetten we onze koers uit op weg naar 2040. Dat lijkt misschien ver weg, maar komt snel dichterbij. Tegelijkertijd komen er nu al allerlei complexe opgaven en vraagstukken op af, waar we een antwoord op moeten vinden. Op verschillende terreinen bevinden we ons op een kantelpunt en moeten ingrijpende keuzes gemaakt worden. Door de noodzaak tot verandering, ontstaat ook de mogelijkheid tot verbetering.

We zien allerlei factoren en ontwikkelingen die van invloed zijn op onze fysieke leefomgeving. Lokale aandachtspunten zijn bijvoorbeeld de toekomst van de dorpscentra van Heerde en Wapenveld. En de vraag hoe we onze recreatieve mogelijkheden beter kunnen benutten zonder afbreuk te doen aan de natuurwaarden. Maar ook regionale, landelijke of zelfs mondiale ontwikkelingen hebben invloed op onze leefomgeving. Denk bijvoorbeeld aan het grote woningtekort, vergrijzing, individualisering, milieuproblematiek, afname van biodiversiteit en klimaatverandering.

Dit laat zien dat we samen aan de slag moeten. Op vlakken zoals de woningmarkt, infrastructuur, voorzieningen, de landbouw, energie en natuur zijn we onlosmakelijk verbonden met omliggende gemeenten en andere bestuurslagen. We werken dan ook nauw samen met onze buurgemeenten Hattem en Oldebroek: samen noemen we ons H2O. Ook een goede afstemming met buurgemeenten Epe en Olst-Wijhe vinden we heel belangrijk.

In regionaal verband trekken we op met de gemeenten binnen de regio Stedendriehoek en op de Kop van de Veluwe. We maken daarnaast deel uit van de sterke economische en bestuurlijke regio Zwolle, de Arbeidsmarktregio Stedendriehoek en Noordwest Veluwe en de Zorgregio Midden-IJssel/Oost-Veluwe. Naast buurgemeenten, regio, provincie en Rijk, zijn er nog allerlei andere partijen betrokken bij het beheer en de verdere ontwikkeling van onze gemeente. Denk aan het waterschap, de omgevingsdienst, de woningcorporaties, natuurorganisaties, LTO, verenigingen en ondernemers. Daarbij gaat het zowel om formele als informele partijen. Met elkaar dragen al deze partijen een steentje bij aan de fysieke omgeving en het functioneren van de gemeente Heerde. Alleen met elkaar kunnen we blijven zorgen voor een gezonde en veilige leefomgeving, een hechte samenleving, goede voorzieningen en een passend woningaanbod. Ideeën en initiatieven van organisaties en inwoners die bijdragen aan deze doelen ondersteunen we daar waar mogelijk.

Met deze omgevingsvisie beginnen we niet op nul, maar bouwen we verder op eerder opgesteld beleid. Beleid van de gemeente, maar ook van de regio, het waterschap, de provincie en het Rijk. Ook sociaal-maatschappelijke thema's die raakvlakken hebben met de fysieke leefomgeving zijn opgenomen in de omgevingsvisie. De omgevingsvisie brengt al dit beleid op verschillende niveaus en beleidsterreinen bij elkaar, als integrale koers voor de gehele fysieke leefomgeving. Met de omgevingsvisie leggen we verbanden, benutten we kansen en pakken we strijdigheden aan.

Ruimte is schaars. Dus is een zorgvuldige afweging van alle opgaven van groot belang. Met een heldere visie laten we zien waar we met onze gemeente naar toe willen. We bepalen onze positie en nemen waar nodig stelling. De omgevingsvisie dient als kapstok voor toekomstige ontwikkelingen en initiatieven. Daarmee zorgen we dat de gemeente zich niet ad hoc ontwikkelt, maar zoeken we met deze visie in de hand naar meerwaarde voor onze omgeving. Daarbij staan we, zoals gezegd, open voor verfrissende ideeën, initiatieven en ontwikkelingen die (meer of minder concreet) onze gemeente vooruit helpen. We willen als gemeente ruimte bieden aan huidige en toekomstige inwoners en ondernemers en hun plannen faciliteren. Voorwaarde is wel, dat deze aansluiten bij de omgevingsvisie.

De omgevingsvisie is zelfbindend

De omgevingsvisie is één van de nieuwe instrumenten onder de Omgevingswet. Een omgevingsvisie is zelfbindend voor de bestuurslaag die de visie heeft opgesteld. Dit betekent dat alleen het gemeentebestuur van de gemeente Heerde zich moet houden aan de richting die de omgevingsvisie geeft. Het gemeentebestuur moet bij het inzetten van andere instrumenten van de Omgevingswet rekening houden met het beleid in de omgevingsvisie. Meer uitleg daarover is te vinden in het kader. De omgevingsvisie bevat dus geen regels voor inwoners, bedrijven of andere overheden. Wel vormt hij de basis voor bijvoorbeeld het omgevingsplan, waarin regels staan waar inwoners en bedrijven zich aan moeten houden.

Uitvoering en monitoring van de visie

Om ervoor te zorgen dat de visie echt tot uitvoering van projecten leidt, hebben we een hoofdstuk 'Samenwerking en uitvoering' opgenomen (hoofdstuk 6). In dit hoofdstuk geven we aan hoe de ambities verwezenlijkt kunnen gaan worden. Belangrijk element daarin is de beleidscyclus. Dit houdt in dat beleid in een continu proces wordt gemaakt, geëvalueerd en weer wordt aangepast. Daarom is de relatie van de omgevingsvisie met andere instrumenten uit de Omgevingswet belangrijk. Denk dan aan het omgevingsplan, de gebiedsprogramma's en thematische programma's. De bedoeling is om al het beleid voor de fysieke leefomgeving in deze instrumenten op te nemen. In de volgende paragraaf leggen we uit hoe dat werkt.

1.2 De Omgevingswet en de omgevingsvisie

Vanaf 1 januari 2024 werken we met de Omgevingswet. De wet bundelt en vervangt 26 bestaande wetten over onder andere ruimtelijke ordening, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water. De wet wil daarmee bereiken dat al deze elementen van de fysieke leefomgeving goed op elkaar worden afgestemd. Daardoor komen onderlinge strijdigheden en kansen op tijd in beeld. De belangrijkste maatschappelijke doelen van de wet zijn het in onderlinge samenhang:

- → bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit, en
- → doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving ter vervulling van maatschappelijke behoeften.

Omgevingswet

Met het invoeren van de Omgevingswet wil de wetgever komen tot een eenvoudiger en inzichtelijker omgevingsrecht. In plaats van een sectorale benadering stelt de Omgevingswet daarbij de fysieke leefomgeving op een integrale manier centraal in beleid en regelgeving. Daarnaast moet de Omgevingswet zorgen voor meer lokale bestuurlijke afwegingsruimte, flexibiliteit en ruimte voor initiatief en snellere besluitvorming.

De Omgevingswet kent 6 zogenoemde kerninstrumenten, die kunnen worden ingezet om deze doelen te bereiken. Voor gemeenten gaat het om de omgevingsvisie, programma's, het omgevingsplan en omgevingsvergunningen.

De omgevingsvisie beschrijft op hoofdlijnen de visie op en keuzes voor de lange termijn voor de fysieke leefomgeving. Daarmee vormt de omgevingsvisie de beleidsmatige basis voor nieuwe ontwikkelingen in de gemeente en voor de uitwerking in de andere instrumenten.

‘Deze visie hebben we samen gemaakt en daar zijn we trots op.’

Programma’s zijn gericht op uitvoering op de kortere termijn. Daarom zijn ze concreter in uitwerking. Een programma kan bijvoorbeeld een gebieds- of themagerichte uitwerking van de visie bevatten. Er zijn zowel vrijwillige als verplichte of voorwaardelijke programma’s.

Het omgevingsplan is de opvolger van het bestemmingsplan en bevat alle regels voor de fysieke leefomgeving in de gemeente. Het omgevingsplan vormt daarmee de juridische doorvertaling van het beleid uit de omgevingsvisie. Met een omgevingsvergunning kunnen activiteiten in de fysieke leefomgeving worden toegestaan.

De Omgevingswet verplicht iedere gemeente één gebiedsdekkende omgevingsvisie op te stellen. Deze omgevingsvisie geeft hier uitvoering aan. De omgevingsvisie vervangt daarnaast de Structuurvisie gemeente Heerde 2025, die onder de Wet ruimtelijke ordening is opgesteld.

1.3 Omgevingsvisie Heerde: het proces

Voor een echt integrale en breed gedragen visie is de bijdrage van onze inwoners en keten- en netwerkpartners essentieel. Waar we als gemeente gewoon zijn om ons vooral op de doelgroep inwoners te richten als het gaat om meedenken en meepraten, was de participatiestrategie voor de omgevingsvisie duidelijk anders. Vanuit de overtuiging dat aan de ontwikkeling van een visie vooral professionals een waardevolle bijdrage kunnen leveren, gaven we hen de hoofdrol. Samen met onze netwerkpartners ontwikkelden we de omgevingsvisie. Inwoners benaderden we tijdens dit proces om de uitwerkingen te toetsen en aanvullingen op te halen. De participatiestrategie kwam tot stand met behulp van het Pro Demos afwegingskader en de kritische blik van de raadsklankbordgroep Omgevingswet en de raadswerkgroep Democratische verbinding.

Bij de uitvoering van de participatiestrategie gebruikten we verschillende manieren om in gesprek te gaan met netwerkpartners en inwoners. Brainstormsessies, bijeenkomsten, vragenlijsten, raadpleging via www.heerde.nl en www.samenwerkenaanheerde.nl, gebiedsgesprekken, etc. Dit alles ondersteund door communicatie via de communicatiekanalen van de gemeente Heerde en één-op-één gesprekken tussen wethouders en inwoners.

Het eindresultaat is de omgevingsvisie Heerde van de toekomst. Deze visie hebben we samen gemaakt en daar zijn we trots op. Dit is overigens niet het einde van onze samenwerking, maar eerder het vertrekpunt. Want we dragen ook samen de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de omgevingsvisie, ieder vanuit zijn of haar eigen positie.

Milieueffectrapportage

Er is voor deze omgevingsvisie geen milieueffectrapportage (m.e.r.) uitgevoerd, omdat deze visie het bestaande beleid uit de Structuurvisie Heerde 2025 voortzet. Er worden geen nieuwe locaties voor grote ruimtelijke ontwikkelingen aangewezen, die het doorlopen van een m.e.r.-procedure nodig maken. Er zijn dan ook geen aanwijsbare m.e.r.-beoordelingsplichtige besluiten opgenomen. Bovendien gaat deze omgevingsvisie uit van het concept van uitnodigingsplanologie. In plaats van aan te geven wat op welke plaats moet komen, geeft deze visie een kader voor nieuwe ontwikkelingen en nodigt anderen uit te helpen met de invulling daarvan. De opgaven zijn nog abstract. Daardoor zijn de milieueffecten daarvan niet goed in te schatten.

1.4 Leeswijzer

In deze paragraaf beschrijven we de opbouw van de omgevingsvisie. Voorafgaand aan dit inleidende hoofdstuk 1 hebben we een aantrekkelijk toekomstbeeld geschetst van onze gemeente. Dit droombeeld van Heerde in 2040 is onze stip op de horizon. Hier werken we de komende jaren aan de hand van de omgevingsvisie naar toe.

In hoofdstuk 2 beschrijven we onze principes en kwaliteiten. Onze principes helpen ons ruimtelijke keuzes te maken; nu, maar ook in de toekomst. De kwaliteiten vormen onze identiteit, ons DNA, en zijn bepalend voor onze toekomst. Deze kwaliteiten willen we behouden en versterken. Hier ligt een belangrijke uitdaging, want ontwikkelingen in onze gemeente staan niet stil.

In hoofdstuk 3 beschrijven we hoe we willen dat onze leefomgeving zich tot 2040 gaat ontwikkelen. Daarvoor hebben we 8 opgaven met bijbehorende ambities uitgewerkt. Deze opgaven versterken elkaar en hangen met elkaar samen.

In hoofdstuk 4 werken wij de 8 opgaven uit voor verschillende deelgebieden in onze gemeente. Belangrijk uitgangspunt daarbij is dat we de bestaande kwaliteiten van elk van deze gebieden zoveel mogelijk behouden en versterken. Daarom beschrijven we per deelgebied steeds eerst de huidige karakteristieken. Vervolgens geven we aan hoe we de koers richting 2040 vorm willen geven en welke ontwikkelingen daar op welke wijze aan bij kunnen dragen.

In hoofdstuk 5 staat de omgevingsvisiekaart. Op deze kaart hebben we de belangrijkste ambities, kansen en uitdagingen voor onze gemeente in beeld gebracht.

Tot slot vindt u in hoofdstuk 6 een toelichting op de manier waarop we onze visie gaan uitvoeren. We geven ook een toelichting op aspecten die nog moeten worden uitgewerkt of waar we al mee bezig zijn, bijvoorbeeld in een gebiedsprogramma of thematisch programma. Ook vindt u hier informatie over de manier waarop we deze visie gaan verwerken in het omgevingsplan. En we gaan in op hoe we de voortgang van de uitvoering bijhouden en hoe we zorgen dat de omgevingsvisie actueel blijft.

2

VANUIT ONZE PRINCIPES EN KWALITEITEN VERDER WERKEN

‘WANT EEN GEZAMENLIJKE INZET DRAAGT BIJ AAN EEN BETERE LEEFOMGEVING’

2. VANUIT ONZE PRINCIPES EN KWALITEITEN VERDER WERKEN

2.1 Introductie

Vanuit onze principes en kwaliteiten werken we verder aan de toekomst van Heerde. Dit vinden we belangrijk en het past bij ons, want we zijn een Cittaslow-gemeente. We hebben immers alles wat je van een Cittaslow-gemeente kunt verwachten? Rust en ruimte, mooie natuur, rijke cultuurhistorie, streekproducten en een gastvrije bevolking.

Onze gemeente werd op 21 oktober 2012 Cittaslow en was daarmee de vijfde Cittaslow-gemeente van Nederland. Cittaslow is het internationale keurmerk voor gemeenten met minder dan 50.000 inwoners die op het gebied van leefomgeving, landschap, streekproducten, gastvrijheid, milieu, infrastructuur, cultuurhistorie en behoud van identiteit tot de top behoren. Ook Heerde is zo'n Cittaslow-gemeente, waar de kwaliteit van de leefomgeving voorop staat en de authentieke lokale identiteit wordt bewaakt. De oorsprong van Cittaslow ligt in Orvieto, in Italië. Cittaslow is inmiddels uitgegroeid tot een netwerk van meer dan 220 gemeenten, verspreid over de hele wereld.

> 'Cittaslow staat voor gemeenten waar bezoekers en inwoners op een plezierige, gastvrije manier en in een menselijk tempo kunnen genieten.'

Cittaslow staat voor gemeenten waar bezoekers en inwoners op een plezierige, gastvrije manier en in een menselijk tempo kunnen genieten en waar mensen er zijn voor elkaar. In Cittaslow-gemeenten worden het cultuurhistorisch erfgoed en de plaatselijke tradities gekoesterd en streekproducten gepromoot.

2.2 Onze principes

Onze principes laten zien wat we belangrijk vinden voor onze leefomgeving:

- → Samen werken aan het Heerde van de toekomst
- → Onze kwaliteiten en ons verleden zijn ons vertrekpunt
- → We stellen onze opgaven centraal
- → We werken gebiedsgericht
- → We verbinden op duurzame wijze het heden met de toekomst

Deze 5 principes staan niet los van elkaar, maar vormen juist een geheel. Samen geven ze richting aan de ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud van de leefomgeving van Heerde op weg naar 2040. Ze helpen ons ruimtelijke keuzes te maken, in harmonie met het Cittaslow-gedachtegoed. Die keuzes helpen ons niet alleen voor nu, maar zijn ook houdbaar voor de toekomst. De principes zijn belangrijke vertrekpunten voor iedereen: voor het gemeentebestuur én voor onze inwoners. We verwachten namelijk dat iedereen die in onze gemeente woont, werkt, recreëert, onderneemt of ontwikkelt, deze principes gebruikt.

1. Samen werken aan het Heerde van de toekomst

Samen met onze inwoners, ondernemers, bezoekers en partners werken we aan het Heerde van de toekomst. Hoe die toekomst eruit zou kunnen zien, leest u in deze omgevingsvisie. Want een gezamenlijk inzet draagt bij aan een betere leefomgeving. Iedereen kan dit doen vanuit zijn of haar eigen mogelijkheden en inzet. Alleen dan kunnen we de uitvoering van deze omgevingsvisie tot een succes maken.
Dit betekent dat we:

- → goede ideeën, die de kwaliteiten van onze gemeente versterken, stimuleren;
- → plannen samen maken en dit ook van anderen verwachten. Want daar worden plannen meestal beter van: completer, beter passend in de omgeving en met meer draagvlak.

2. Onze kwaliteiten en ons verleden zijn ons vertrekpunt

In gesprek met onze inwoners, ondernemers, bezoekers en partners ontdekten we dat onze gemeente veel grote kwaliteiten heeft. Deze kwaliteiten zijn bepalend (geweest) voor de ontwikkeling van onze gemeente en verklaren waarom onze gemeente eruitziet zoals ze vandaag de dag eruitziet. Onze kwaliteiten zijn bepalend voor onze identiteit, ons DNA, en zijn daarom het fundament voor de toekomst. We werken aan het Heerde van de toekomst met respect voor onze kwaliteiten en ons verleden. Dit betekent dat we:

- → het Cittaslow-gedachtegoed respecteren en dit ook van anderen verwachten;
- → werken aan de ontwikkeling van onze leefomgeving met de kwaliteiten en het verleden van onze gemeente als uitgangspunt.

3. We stellen onze opgaven centraal

Met de omgevingsvisie in de hand werken we aan de uitdagingen die op ons afkomen. Uitdagingen –of opgaven- die belangrijk zijn voor de toekomst van onze gemeente. Dit doen we met overtuiging en met focus. Overtuiging, omdat we geloven dat werken aan opgaven nieuwe kansen biedt aan onze inwoners, ondernemers, bezoekers en partners. Focus, omdat we ons, als kleine gemeente, niet overal op kunnen richten. Dit betekent dat we:

- → zoveel mogelijk uitgaan van onze eigen kracht en ons richten op opgaven waar we invloed op hebben en opgaven waar energie in zit;
- → opgaven niet los van elkaar zien. We zoeken daarom naar combinaties en proberen opgaven daar waar mogelijk te koppelen. We werken integraal vanuit de overtuiging dat dit een win-win situatie oplevert.

4. We werken gebiedsgericht

In het ene gebied zijn weer andere zaken mooi en waardevol dan in het andere gebied. De invloed van veranderingen op onze gebieden is daarom van plek tot plek anders. En daarmee zijn de uitdagingen ook in elk gebied anders. Bij het beheren en ontwikkelen van onze gebieden houden we hier rekening mee. We werken daarom gebiedsgericht en pakken kansen en problemen aan op de schaal waar ze zich voordoen. Dit doen we samen met onze inwoners, ondernemers, bezoekers en partners. Dit betekent dat we:

- → altijd afwegen of wordt bijgedragen aan het behouden, beschermen en/of versterken van de kwaliteiten en de ontwikkelrichting van het desbetreffende gebied;
- → gebiedspartners betrekken bij het maken van belangrijke keuzes in een gebied en dit ook van anderen verwachten.

> ‘De invloed van veranderingen op onze gebieden is daarom van plek tot plek anders.’

5. Het heden met de toekomst op duurzame wijze verbinden

Bij alles wat we doen, stellen we ons de vraag of dit bijdraagt aan een duurzame toekomst. Dit betekent het volgende:

- → we zien water en bodem als sturend systeem voor alles wat met ruimtelijke inrichting te maken heeft;
- → bij alles wat we doen houden we zoveel mogelijk rekening met de natuur en het veranderde klimaat. Oftewel: zoveel mogelijk natuurinclusief en klimaatadaptief werken;
- → we houden zoveel mogelijk rekening met de 4 milieubeginselen:

  - het voorzorgsbeginsel, waarbij we activiteiten voorkomen met een mogelijk negatief milieueffect

  - het beginsel van preventief handelen, waarbij we vooraf maatregelen treffen om een negatief effect van een activiteit te voorkomen;

- het beginsel dat milieuaantastingen bij voorkeur aan de bron moeten worden bestreden;

- het beginsel dat de vervuiler betaalt voor het opruimen van de vervuiling.

→ we maken keuzes voor onze leefomgeving zoveel mogelijk vanuit de overtuiging dat een sociale, gezonde en veilige leefomgeving bijdraagt aan het welbevinden van onze inwoners, ondernemers, bezoekers en partners;

→ we, voor zover dat kan, uitputting van onze natuurlijke grondstoffen, energiebronnen en voedsel- en watervoorziening zoveel mogelijk willen voorkomen;

→ we afwentelen naar tijd en plaats zoveel mogelijk willen voorkomen. Met andere woorden: bij het maken van keuzes komen we tegemoet aan de behoeften van de huidige generatie, zonder dat dit ten koste gaat van die van toekomstige generaties.

2.3 Onze kernkwaliteiten

Als we naar onze gemeente als geheel kijken, zien we 6 kenmerken die onze gemeente echt bijzonder maken. Dit noemen we onze kernkwaliteiten:

→ Fraaie landschappen

→ Rijke cultuurhistorie

→ Grote diversiteit aan natuurwaarden en een goede milieukwaliteit

→ Natuurlijk en actief recreëren

→ Wonen in een dorpse en groene omgeving

→ Sterke lokale economie

Deze kernkwaliteiten vormen onze identiteit en zijn het vertrekpunt voor onze koers op weg naar 2040. Ze vormen als het ware het materiaal waarmee we werken aan het Heerde van de toekomst. Dit sluit heel goed aan op het Cittaslow-gedachtegoed.

Kernkwaliteit: fraaie landschappen

Het landschap van de gemeente Heerde heeft een geschiedenis van vele duizenden jaren, met een duidelijke driedeling: het stuwwallandschap van de Veluwe, het rivierenlandschap langs de IJssel en het dekzandlandschap dat als tussenzone dient. Deze

> ‘De kwaliteit en afwisseling van het landschap zorgt voor een fijne leefomgeving.’

driedeling is duidelijk te herkennen en zorgt voor zeer afwisselende landschappen op korte afstand van elkaar. De kwaliteit en afwisseling van het landschap - van Veluwe tot IJssel - zorgt voor een fijne leefomgeving die past bij onze status als Cittaslow-gemeente.

De stuwwallen van de Veluwe, de hoogste delen binnen onze gemeente, zijn in de voorlaatste ijstijd gevormd. Destijds heeft een ijskap van honderden meters dik hier als een bulldozer de grond voor zich uitgeduwd en zo heuvels (de stuwwallen) gecreëerd. Op deze hoger gelegen plaatsen konden vanaf de prehistorie mensen wonen, zonder natte voeten te krijgen. Als we nu de bodem bekijken, dan zien we een rijke gelaagdheid van allerlei periodes, die elk een eigen hoofdstuk vormen in het grotere verhaal van Heerde. Met enerzijds droge bossen en heidegebieden en anderzijds bijzondere natte heiden en vennen, is de Veluwe in onze tijd een aantrekkelijk gebied om te wandelen en te fietsen.

Hoorn, Wapenveld en Heerde liggen op de overgang van de hooggelegen Veluwe naar de laaggelegen IJssel. Op deze overgang van de droge stuwwal naar de

nattere gronden liggen de essen, ook wel enken of engen genaamd. Dit zijn vaak open akkers, met een bolle ligging en soms een hoogteverschil naar het naastgelegen perceel. Naast de essen zien we ook kleinere bouwlandjes, vaak begrensd met opgaande beplanting: de zogenaamde kampen. Dit fraaie, afwisselende halfopen cultuurlandschap wordt doorkruist door oude routes en waterrijke sprengen en verrijkt met historische landgoederen en buitenplaatsen.

Ten oosten van dit gebied ligt het meer grootschalige, open en natte kommenlandschap met onder meer de hoogwatergeul. Dichter langs de IJssel, waar Vorchten en Veessen liggen, bevindt zich het kleinschaliger en afwisselende landschap van de oeverwal. Hier zijn oude IJsselboerderijen en ook enkele boomgaarden te vinden langs slingerende weggetjes. Buitendijks, in de uiterwaarden van de IJssel, bevinden zich dynamische en waterrijke gebieden met veel natuur. De Hoenwaard in het noorden is daar onderdeel van, met een mix van agrarisch cultuurlandschap en natuur.

Er zijn verschillende historische lijnen te herkennen in het landschap van de gemeente Heerde. Voorbeelden zijn de IJsseldijk, het Apeldoorns Kanaal, oude Hessenwegen en de voormalige spoorbaan, die nu een fietspad is. Deze lijnen vormen van oudsher verbindingen met omliggende plaatsen als Epe en Hattem.

De gemeente ligt in Nationaal Landschap Veluwe, een gebied in Nederland waarvan is aangegeven dat er zich een unieke combinatie van agrarisch gebied, natuur en cultuurhistorie bevindt.

Kernkwaliteit: rijke cultuurhistorie

Een verhaal heeft leestekens nodig om meer te zijn dan een grote lap tekst. In het verhaal van Heerde worden die leestekens gevormd door onze monumenten. Een bijzondere groep daarbinnen zijn de prehistorische grafheuvels, die we van de Koerberg tot en met de Renderklippen aantreffen. Dit zijn zichtbare herinneringen aan een periode die duizenden jaren achter ons ligt. Het onzichtbare verleden ligt onder onze voeten: in de bodem vinden we vele plekken waar de mensen van vroeger woonden, werkten, feest vierden en begraven werden.

In het landschap van de Veluwe zijn cultuurhistorische tradities te beleven. De Schaapskooi op de Renderklippen is er daar één van. Andere cultuurhistorisch waardevolle elementen in de landschappen zijn oude, uitgesleten karrensporen, de sprengbeken en enkele dijktrajecten.

Door de eeuwen heen behield het gebied tussen Veluwe en IJssel zijn aantrekkingskracht voor de mens. Dat blijkt uit het ontstaan van Klooster Hulsbergen bij Wapenveld, maar ook uit de bouw van kastelen, buitenhuizen en landgoederen langs de Veluwezoom. Voorbeelden zijn landhuis en landgoed De Bonenburg, kasteel Vosbergen en landgoed Petrea.

Daarnaast hebben we in onze gemeente veel andere bijzondere gebouwen. Denk bijvoorbeeld aan de IJsselhoeven, de molens en de watermolens. Die watermolens zijn belangrijk geweest voor de

> ‘Door de eeuwen heen behield het gebied tussen Veluwe en IJssel zijn aantrekkingskracht voor de mens.’

papierindustrie, die het begin vormde van de industrialisering in Heerde. Ook hoeve de Nijensteen, boerderij Bakhuis, Erve IJzerman en het Vriezes erfgoed zijn mooie monumenten, waar de historie tot leven komt. Daarnaast zijn er in de gemeente verschillende historische kerken te vinden. Het meest opvallend is wel het kerkje van Vorchten, het oudste nog in gebruik zijnde kerkje van Nederland met de typerende zadeldakvorm. De geschiedenis van Heerde komt ook tot leven in de verschillende musea en bijzondere erfgoedlocaties.

In Heerde bieden we ruimte aan bijzonder ambachten. We zijn trots op de schaapskudde en de Schaapskooi in het glooiende heidegebied de Renderklippen. Al ruim 60 jaar trekken de schapen dagelijks over de heide van de Noord-Veluwe, onder het toeziend oog van de schaapsherder. Het ambacht van schaapherder behoort sinds december 2016 officieel tot het immaterieel cultureel erfgoed van Nederland.

Kernkwaliteit: grote diversiteit aan natuurwaarden

De Veluwe en de uiterwaarden van de IJssel zijn natuurgebieden van internationaal belang. Daarom hebben ze de status van Natura 2000. Op de Veluwe zijn verschillende bijzondere leefgebieden en diersoorten te vinden. Zo zijn er onder andere droge heiden en oude beuken- en eikenbossen, naast de meer algemeen aanwezige naaldbossen. Daar leven verschillende vogels van bos en heide, waarvan sommigen alleen komen om te broeden. In de bossen vinden we ook edelherten en wilde zwijnen. Sinds enkele jaren keert zelfs de wolf terug, ook op de Veluwe.

In de uiterwaarden van de IJssel zien we andere bijzondere natuur. Hier zijn droge hardhoutooibossen, essen-iepenbossen, zachthoutooibossen en beuken-eikenbossen te vinden. De diersoorten die we hier zien, variëren van vissen tot moerasvogels (broedvogels) en watervogels (overwinteraars). Ook de ijsvogel is er te vinden en de bever is hier tegenwoordig weer aanwezig. De Hoenwaard is belangrijk voor ganzen, zwanen en weidevogels.

Veel andere delen van onze gemeente zijn onderdeel van het Gelders Natuur Netwerk: een reeks bestaande en nieuwe natuurgebieden. Deze gebieden zijn aangewezen door de provincie Gelderland om de aanwezige natuur te versterken en te verbinden. De Hattemer Poort en Wisselse Poort zijn belangrijke ecologische verbindingen tussen de Veluwe en de IJssel. Samen vormen ze de schakel tussen de Veluwe en de Sallandse Heuvelrug. De open weidegebieden op de komgronden zijn belangrijk voor veel weidevogels.

> ‘De bever is hier tegenwoordig weer aanwezig.’

Kernkwaliteit: natuurlijk en actief recreëren

Onze gemeente en omgeving vormen een aantrekkelijk gebied om te recreëren. Dit komt door de mooie landschappen, natuur, cultuurhistorie en gezellige dorpen met karakteristieke boerderijen, landweggetjes, landgoederen en de Schaapskooi. Er is veel water: de IJssel, het Apeldoorns Kanaal, het Heerderstrand en de sprengen, beken en weteringen. De vele recreatieve routes bieden mogelijkheden om te fietsen of te mountainbiken, te wandelen, paardrijden, kanoën en te varen van sluis tot sluis op het Apeldoorns Kanaal.

> ‘De Veluwse Deltawerken zijn aangelegd om de kans op overstromingen te verlagen.’

Wandelaars hebben keuze uit een groot aantal routes vanaf bijvoorbeeld de Renderklippen, het Daendelserf, het Heerderstrand, het Zwolse Bos of landgoed Petrea. Het grondgebied van de gemeente Heerde is ook onderdeel van het Maarten van Rossumpad: een lange-afstandwandelpad met een lengte van 384 kilometer, dat loopt van ‘s-Hertogenbosch naar Steenwijk. Ten slotte kunnen wandelaars een van de 5 klompenpaden volgen, die zoveel mogelijk over onverharde paden, boerenland en historische tracés lopen.

Heerde heeft een uitgebreid netwerk van brede en comfortabele fietspaden. Met de Cittaslow-route, de streekproductenroute of routes die de Veluwe of het IJssellandschap doorkruisen, beleef je de bijzondere aspecten van onze gemeente.

De Veluwse Deltawerken – zoals de Hoogwatergeul Veessen-Wapenveld ook wel wordt genoemd – zijn aangelegd om de kans op overstromingen te verlagen. Daarnaast kan je in dit gebied heerlijk fietsen, wandelen of bijzondere vogels spotten.

We zijn onderdeel van de Veluwe, waar recreanten uit heel Nederland naar toe komen. Bovendien liggen er aantrekkelijke Hanzesteden als Hattem en Zwolle in de buurt. Dat maakt onze gemeente tot een goede uitvalsbasis voor recreatieve uitstapjes.

De kleinschalige en hoogwaardige verblijfsmogelijkheden (zoals B&B's) passen bij het karakter van de gemeente. Dat geldt ook voor de verschillende evenementen en activiteiten, zoals Lammetjesdag, Hoornerfeest, Hemito, het Heerdelijk Festival, Rondje Pontje Rock, de Veesser Eiermarkt en de boerderijenfietstocht. In de centra van Heerde en Wapenveld en aan de IJssel in Veessen zijn lokale producten te proeven bij de verschillende restaurants. In Vorchten zijn deze streekproducten op verschillende plekken langs de weg te vinden.

Kernkwaliteit: een dorpse en groene woonomgeving

In tijden waarin veel mensen naar de steden trekken, is het voor authentieke gebieden belangrijk om de lokale identiteit te versterken. De Gelderse IJssel is een bijzondere rivier, die in het verleden een enorme impuls heeft gegeven aan de stads- en dorpsvorming in het gebied. Hanzesteden als Hattem en Zwolle konden door de aanwezigheid van de rivier tot bloei komen en handel drijven met verre oorden. Daarmee kwamen ook de dorpen in de gemeente Heerde verder tot ontwikkeling.

Alle kernen hebben een eigen identiteit. Het zijn pleisterplaatsen op de Veluwe. De dorpen Heerde en Wapenveld vormen het kloppende hart in onze gemeente. Beide dorpen zijn aantrekkelijk om te wonen, met een groot aantal voorzieningen. Heerde en Wapenveld liggen op de grens tussen de Veluwe en het rivierengebied. Het centrum van Heerde heeft een gevarieerd en regionaal getint winkelbestand, terwijl Wapenveld meer een plaatselijke functie heeft. Hoorn ligt heel landelijk en bestaat vooral uit woningen. Veessen is een dijkdorp in het rivierengebied en ligt direct aan de IJssel. Vorchten ligt op de oeverwal in het rivierengebied en is een klein monumentendorp. In Veessen en Vorchten is het dorpsgevoel groot. Hier, net als in de buurtschappen Bruggenhoek en Markluiden, is de verbinding met het omringende landschap en de cultuurhistorie erg sterk.

Met zoveel sterke kanten is onze gemeente een aantrekkelijke plek om te wonen: dorpse woonmilieus omringd door groen, maar wel met grote plaatsen en alle voorzieningen dichtbij. We wonen in een gezonde omgeving met weinig geluidshinder en met een goede luchtkwaliteit. Heerlijk om in te leven, dus.

Een belangrijk onderdeel van het dorpse karakter is gastvrijheid. De samenleving is hecht, mensen kennen elkaar. En ook de verbinding tussen samenleving en bedrijfsleven is goed. Zo kent de gemeente Heerde veel lokale familiebedrijven die zich sterk maken voor de samenleving.

Kernkwaliteit: sterke lokale economie

De industrie in Heerde heeft een rijk verleden met veel familiebedrijven die vaak vele jaren, decennia of soms al meer dan een eeuw een bijdrage hebben geleverd aan de geschiedenis van Heerde. Denk bijvoorbeeld aan Koninklijke Van der Most, Lagemaat Sloopwerken en Zeepfabriek De Klok, waar de familie Van Apeldoorn decennialang de scepter heeft gezwaaid.

Onze inwoners zijn op verschillende manieren goed georganiseerd: de gemeente Heerde kent een actief en betrokken verenigingsleven met veel evenementen en vrijwilligers. We hebben goede voorzieningen zoals middelbare school de Noordgouw, diverse basisscholen, kinderopvang, een jeugdinstelling, een polikliniek en zorg met verblijfsfunctie. Alle dagelijkse voorzieningen zijn aanwezig in Heerde en Wapenveld.

> ‘De samenleving is hecht, mensen kennen elkaar.’

De lokale bedrijvigheid in onze gemeente is kleinschalig en past in het gebied. Het aantal agrariërs in de gemeente neemt wat af, maar de sector blijft een belangrijke invloed uitoefenen op ons buitengebied. Daarnaast zijn er in de gemeente verschillende bedrijven die voorsorteren op een circulaire economie.

Buiten onze gemeentegrenzen vinden we het bedrijvenpark H2O, dat we samen met Hattem en Oldebroek hebben opgezet. De verhouding tussen horeca en andere winkels in de gemeente Heerde is goed. Industrie, collectieve en zakelijke dienstverlening en handel zijn belangrijke werkvoorzieningen. De recreatie- en toerismesector is een groeiende sector voor vakmensen.

3

WERKEN AAN ONZE OPGAVEN

‘EEN KEUZE VOOR DE ENE OPGAVE, HEEFT EFFECT OP DE ANDERE OPGAVE’

3. WERKEN AAN ONZE OPGAVEN

Onze omgeving verandert voortdurend. Ook al zouden we veel dingen graag houden zoals ze zijn, als we niets doen dan veranderen ze toch. Dat komt omdat er trends en ontwikkelingen zijn die invloed op ons hebben. Denk bijvoorbeeld aan de vergrijzing, het woningtekort en de overgang naar duurzame energie. De ontwikkelingen die het meeste invloed op onze gemeente hebben en waar we iets mee moeten, noemen we uitdagingen of opgaven.

Om als gemeente onze kernkwaliteiten te behouden -of zelfs te versterken- is het belangrijk in te spelen op de aandachtspunten en ontwikkelingen van deze tijd. Daarom hebben we in dit hoofdstuk 8 opgaven met bijbehorende ambities uitgewerkt. Deze opgaven staan niet op zichzelf, maar grijpen in elkaar. Een keuze voor de ene opgave, heeft effect op de andere opgave. Dit zorgt voor kansen, maar ook voor bedreigingen. We beseffen ons dat onze opgaven samenkomen in onze leefomgeving. Oftewel: ze kunnen elkaar beïnvloeden in de ontwikkeling van onze wijken, buurten, gebieden en ons landschap. Zo combineren we woningbouw bijvoorbeeld met het inrichten van de openbare ruimte met meer groen en meer ruimte voor ontmoeten en bewegen. En zo verbinden we de landbouwtransitie aan het verbeteren van de bodemkwaliteit, de biodiversiteit en de recreatieve aantrekkelijkheid van onze gemeente.

Als gemeente kunnen we de opgaven niet allemaal zelf oppakken; daarvoor hebben we de middelen en de mogelijkheden niet. We hebben investeringen, ondernemerschap, innovatie en dynamiek vanuit de samenleving nodig om de omgevingsvisie te verwezenlijken.

Daarom nodigen we inwoners, ondernemers en partners uit om samen met ons aan de opgaven te werken. Want alleen samen kunnen we de leefbaarheid en de aantrekkelijkheid van onze gemeente voor de toekomst behouden en verbeteren.

3.1 OPGAVE 1: gezonde woon- en leefomgeving

De opgave Gezonde woon- en leefomgeving gaat over de manier waarop de leefomgeving invloed heeft op de gezondheid van onze inwoners. Hieronder vallen zaken als gezondheid en veiligheid, openbare ruimte, wonen, ruimtelijke kwaliteit en milieukwaliteit. Een gezonde woon- en leefomgeving is een omgeving waar mensen zich prettig en veilig voelen en waar ze graag wonen of te gast zijn. Daarnaast heeft een gezonde woon- en leefomgeving een positieve invloed op de gezondheid van mensen en nodigt uit tot gezond gedrag. Een gezond en veilig leven is belangrijk voor iedereen. We willen het volgende bereiken:

- → Waardevol wonen
- → Positieve gezondheid
- → De openbare ruimte als visitekaartje

> ‘Bestaande en nieuwe woonomgevingen in onze gemeente moeten klimaatbestendig worden.’

3.1.1 Waardevol wonen

Het is onzeker hoe de vraag naar woningen zich de komende jaren gaat ontwikkelen. We zien wel dat ontwikkelingen als de vergrijzing, de toenemende vraag naar zorg aan huis en de kleinere huishoudens hierop invloed hebben. Op onze ideale woningmarkt zijn er voldoende betaalbare woningen voor iedereen. De werkelijkheid is op dit moment anders, want de betaalbaarheid en het aanbod van woningen in onze gemeente staat onder druk. In de gemeente Heerde staan ook relatief veel dure woningen en er is sprake van bovengemiddelde vergrijzing. Dit zorgt ervoor dat de woningvoorraad niet goed aansluit op de woonbehoeften van onze inwoners. En daardoor is er te weinig doorstroming op de lokale woningmarkt. We staan daarom voor een grote uitdaging: meer passende en toekomstbestendige woningen en tegelijkertijd de identiteit van Heerde behouden. We willen namelijk dat onze inwoners voor een redelijke prijs een leven lang prettig in Heerde kunnen wonen.

Een betaalbaar woningaanbod en een gezonde woonomgeving

Woningen in onze gemeente moeten betaalbaar zijn en de woonlasten acceptabel. De woningvoorraad moet goed aansluiten op de behoeften van woningzoekenden in onze gemeente. Belangrijk is ook dat de woningen een beeldkwaliteit hebben die aansluit bij onze identiteit. We stimuleren daarom een gevarieerd, levensloopbestendig, duurzaam, passend en herkenbaar woningaanbod: een variatie in woonomgevingen en woningtypen, een herkenbare beeldkwaliteit, voor verschillende prijsklassen, doelgroepen, achtergronden en leeftijden. We richten ons vooral op woningen die schaars zijn in onze gemeente: woningen voor starters, sociale huurwoningen, huurwoningen in de middenklasse, woningen voor jonge gezinnen en zorg(aan-huis) woningen.

We hebben speciale aandacht voor het aanbod aan seniorenwoningen. We willen graag dat ouderen de mogelijkheid hebben om te verhuizen, waardoor huizen vrijkomen voor bijvoorbeeld gezinnen. Op deze manier stimuleren we doorstroming op de woningmarkt. Tot slot vinden we het belangrijk dat

bestaande woningen beschikbaar blijven voor de doelgroepen waarvoor deze woningen oorspronkelijk ook zijn gebouwd. We onderzoeken hoe we hiervoor kunnen zorgen.

Bestaande en nieuwe woonomgevingen in onze gemeente moeten klimaatbestendig worden, dus beter bestand tegen hitte, droogte en wateroverlast. Tegelijkertijd willen we meer variatie in planten en dieren in onze woonomgevingen. En we willen onze woonomgevingen zo inrichten dat deze uitnodigen tot gezond gedrag van onze inwoners.

Speciale aandacht voor wonen met zorg

Ouderen en kwetsbare inwoners wonen steeds langer zelfstandig thuis. Tegelijkertijd vergrijst onze gemeente meer dan gemiddeld. Hierdoor neemt de behoefte aan zorgverlening bij mensen thuis toe. Onze speciale aandacht gaat dan ook uit naar woningen waar de juiste zorg kan worden gegeven en waar mensen langer zelfstandig thuis kunnen wonen. Zorg(aan-huis) woningen staan bij voorkeur in de buurt van noodzakelijke voorzieningen, als winkels en gezondheidszorg. We willen onze inwoners met een zorgbehoefte zelfstandiger laten worden, de kwaliteit van hun leven vergroten en hen meer laten meedoen in de maatschappij. We stimuleren daarom nieuwe, innovatieve combinaties van wonen met zorg. Op die manier kunnen onze inwoners zich zo lang mogelijk zelf redden. En als het nodig is met een beetje ondersteuning.

Verduurzamen van bestaande woningen

We willen graag dat woningen steeds minder energie verbruiken en steeds meer voorzien in hun eigen energiebehoefte. We stimuleren alternatieve warmtevoorzieningen, zodat woningen op termijn van het gas losgekoppeld kunnen worden. Daarbij worden woningen in de eerste plaats goed geïsoleerd en komen daarna andere mogelijkheden aan bod om het energieverbruik omlaag te brengen. Om energiearmoede te voorkomen, ondersteunen we de groepen die dat nodig hebben bij het besparen van energie.

Stimuleren van innovatie en flexibiliteit

De woningmarkt is steeds in ontwikkeling en richt zich vooral op het sneller realiseren van meer betaalbare woningen. We moeten hierop kunnen anticiperen. We stimuleren daarom vernieuwende ideeën zoals: woningsplitsing, tijdelijk wonen, flexwonen, erfdelen en woningdelen. Daarnaast stimuleren we duurzaam wonen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan circulair wonen met een gesloten materiaalkringloop, bio-based bouwen, tiny houses of het wonen in een ecowijk.

Daarnaast hebben we aandacht voor flexibel en toekomstbestendig wonen. Dit betekent dat een woning tegemoet komt aan de wensen van vandaag én aan de wensen van de toekomst. Een toekomstbestendige woning kan zonder veel moeite worden aangepast aan veranderende leefomstandigheden en meegroeien met de bewoner(s).

Hoogbouw is niet gebruikelijk in Heerde, maar kan een mogelijkheid zijn in onze gemeente als antwoord op de grote woonopgave. We zeggen dus niet bij voorbaat nee tegen hoogbouw, maar maken een zorgvuldige afweging op het moment als de situatie zich voordoet. En plan voor hoogbouw moet goed passen in de omgeving en kwaliteit toevoegen. Een zorgvuldige afstemming op de omgeving is dan ook belangrijk.

Inbreiding gaat voor uitbreiding

Bouwen binnen de bebouwde kom krijgt voorrang boven bouwen in het buitengebied. Het eerste wordt inbreiding genoemd, het tweede uitbreiding. De dorpen en bestaande bouw willen we dus optimaal benutten voor de woonopgave. Dit betekent dat we in de dorpen op hetzelfde oppervlak voor meer woonruimte willen zorgen, maar wel met aandacht voor kwaliteit en privacy. Dat kan bijvoorbeeld door meer ruimte aan groen en minder ruimte aan de auto te geven. Daarnaast moet inbreiding altijd passen bij het karakter van de dorpen en leiden tot een verbetering van de omgeving en de leefbaarheid.

In sommige gevallen kan uitbreiding toch de voorkeur hebben boven inbreiding. Bijvoorbeeld als dat wat je wilt bouwen, niet past in de beschikbare ruimte. Inbreiden past soms ook niet goed bij het stedenbouwkundig karakter van een dorp of locatie. Of het kan te veel ten koste gaan van waardevol groen en

een veilige en een gezonde leefomgeving. Op de omgevingsvisiekaart is aangegeven welke gebieden bestaande woongebieden zijn en welke locaties specifiek zijn aangewezen als toekomstige locatie voor woningbouw: Bovenkamp III, Horsthoekerenk en Hulsbergerlanden.

Erven in het buitengebied beter benutten

In het buitengebied willen we op voormalige agrarische erven en andere woonerven zorgen voor meer woonruimte. Om bestaande bebouwing beter te benutten, passen we onze regeling hierop aan. Daarmee zorgen we ook dat voormalige agrarische bedrijfsbebouwing gesloopt kan worden om plaats te maken voor extra woonruimte. Dit blijft wel maatwerk: de ontwikkeling moet namelijk passen in het gebied. Daarom geven we van te voren ook geen aantallen per erf. Afhankelijk van de kwaliteitsimpuls van de ontwikkeling, de sloopopgave, het landschap en de (toekomstige) functie van het gebied wordt het aantal nieuwe woningen bepaald. Zo vinden we het logisch meer nieuwe woningen toe te staan op erven in de directe nabijheid van onze dorpen of in gemengde gebieden. In primair agrarische gebieden, waar de landbouw de ruimte heeft, willen we juist terughoudend zijn met het toevoegen van nieuwe woningen. Voormalige glastuinbouwlocaties zien we ook als agrarische erven. Zij komen daarom ook in aanmerking voor sloop in ruil voor nieuw te bouwen woningen.

Bijdragen aan de regionale woonbehoefte

Ook in onze regio bestaat tussen nu en 2040 een grote behoefte aan extra woningen. We willen hieraan bijdragen vanuit de zeven principes van de Warmehartenstrategie uit de regio Zwolle:

1. we zijn zuinig op ruimte met waardevol landschap en natuur; daar komen geen uitbreidingen;
2. onze klimaataanpak start bij de bron en we kiezen voor natuurlijke maatregelen die balans brengen in het systeem;
3. nieuwbouw helpt bij het oplossen van vraagstukken in bestaande bouw;
4. we zetten in op een passend woningaanbod voor iedereen, door meer variatie aan te brengen in het totale woonbestand van bestaand en nieuw;
5. lopen, fietsen en OV krijgen voorrang op de auto in het mobiliteitssysteem;
6. we werken aan een nieuw economisch elan voor de regio door ons te specialiseren op een manier die past bij onze kwaliteiten en de regio aanvult;
7. we nemen onze lokale identiteit als basis voor de manier waarop we ons in ruimtelijke zin ontwikkelen.

3.1.2 Positieve gezondheid

Kijkend naar positieve gezondheid, kijken we breed. Niet alleen de fysieke en mentale gezondheid zijn van belang, maar ook de sociale omgeving, kwaliteit van leven, deelname aan de samenleving, dagelijks functioneren en zingeving. Een ongezonde leefomgeving leidt eerder tot een ongezonde leefstijl. Daarom vinden we het belangrijk dat onze leefomgeving gezond is en uitnodigt tot gezond gedrag. Een gezonde leefomgeving is gebaseerd op gezondheidsbescherming, gezondheidsbevordering en is een omgeving waarin mensen zich prettig voelen.

Gezondheidsbescherming

Bij gezondheidsbescherming gaat het erom dat de gezondheid van mensen zo min mogelijk aangetast wordt. We hebben als gemeente niet op alle bronnen van overlast invloed. We richten ons daarom op bronnen waar we wel invloed op hebben. Zo beschermen we de gezondheid in de openbare ruimte door de eikenprocessierups en de reuzenberenklauw te bestrijden. Daarnaast zetten we, waar het kan, in op verbetering van de milieukwaliteit en daarmee de gezondheid. Denk dan aan het verbeteren van

luchtkwaliteit en het tegengaan van lichthinder, geluidhinder en geurhinder. Hierbij hebben we met name aandacht voor een schonere lucht (Schone Lucht Akkoord) en het voorkomen van onevenredige geluidsoverlast. Specifieke aandachtsgebieden zijn de wegen in onze gemeente, de (agrarische) bedrijven en de bedrijventerreinen. Dit betekent bijvoorbeeld dat we liever geen woningen bouwen dichtbij de A50, (agrarische) bedrijven en bedrijventerreinen. We zijn daarnaast geen voorstander van de opening van vliegveld Lelystad, vanwege de nadelige gevolgen voor de gezondheid van onze inwoners.

Gezondheidsbevordering

Met gezondheidsbevordering proberen we het mensen zo gemakkelijk mogelijk te maken om gezond te leven. De openbare ruimte draagt dan dus bij aan een gezonde levensstijl, gezond gedrag en het welbevinden van inwoners. Dit betekent bijvoorbeeld dat inwoners gemakkelijk groene ommetjes kunnen maken. Maar denk ook aan veilige en aantrekkelijke wandel- en fietsroutes, zodat ouders en kinderen gestimuleerd worden om te lopen of te fietsen naar school. In de openbare ruimte zorgen we met sportvoorzieningen voor voldoende mogelijkheden om actief te bewegen. Waar mogelijk bevorderen we ook gezond eten en een rookvrije omgeving.

> ‘We vinden het belangrijk dat onze leefomgeving gezond is en uitnodigt tot gezond gedrag.’

3.1.3 De openbare ruimte als visitekaartje

De openbare ruimte is ons visitekaartje. We willen er veel, maar tegelijkertijd is de ruimte beperkt. Niet alles wat we willen, kan dan ook. De uitdaging is om zaken zo te combineren, dat onze leefomgeving gevarieerder en gezonder wordt.

Multifunctioneel

We streven naar een multifunctionele openbare ruimte: we gebruiken de ruimte die we hebben daarom zo efficiënt en zo slim mogelijk. Meerdere functies dienen met elkaar in balans te zijn en elkaar te versterken. Neem bijvoorbeeld het aanleggen van meer groen. Dat draagt bij aan de biodiversiteit, aan de ruimtelijke kwaliteit, maakt dat we weersextremen beter kunnen opvangen (klimaatadaptatie), en geeft een omgeving waar het fijner is om elkaar te ontmoeten.

Toegankelijk en veilig

We willen dat onze openbare ruimte toegankelijk is voor iedereen. Dat betekent dat ook inwoners die minder mobiel zijn, zich goed moeten kunnen voortbewegen. Daarvoor zijn aanpassingen aan stoepen, straten en oversteekplaatsen nodig. Duidelijke bewegwijzering helpt mensen om goed hun weg te vinden. We zetten daarnaast in op een sociaal-veilige openbare ruimte. Daarom hebben we aandacht voor voldoende zichtlijnen, passende verlichting, verkeersveiligheid en een goede bereikbaarheid voor hulpdiensten.

Goed verblijfsklimaat

Onze openbare ruimte is in ons ideaalbeeld een uitnodigende plek, waar het fijn is om te zijn. Goed ingericht, dus, en goed onderhouden. Bij herinrichting gebruiken we zoveel mogelijk duurzame en circulaire materialen van hoge kwaliteit. Het onderhouden en beheren van onze openbare ruimte doen we ook zo duurzaam mogelijk: met respect voor de natuur en zonder chemische bestrijdingsmiddelen.

Minder verharding en meer ruimte voor groen en water

We zijn een groene gemeente en dat willen we nog meer laten zien in onze openbare ruimte. We zorgen daarom voor minder verharding en meer groen. Daarmee geven we de auto minder ruimte. We beseffen ons ook dat groen vraagt om een goede bodemkwaliteit en voldoende groeiruimte. Ondergronds houden we hier rekening mee door bij groot onderhoud aan wegen kabels en leidingen zoveel mogelijk te clusteren en de wortels van bomen en andere beplanting te respecteren. Groen zorgt ook voor meer biodiversiteit en minder hittestress. En ook mensen voelen zich prettiger in een groene omgeving. Het draagt ook bij aan meer ruimte voor waterberging. Zo passen we ons aan aan het veranderende klimaat.

> ‘Minder verharding en meer ruimte voor groen en water.’

Ambities die volgen uit opgave 1 **Gezonde woon- en leefomgeving:**

Waardevol wonen

- Passend en betaalbaar woningaanbod met acceptabele woonlasten en met kwaliteit, dat aansluit op de behoeften van woningzoekenden in onze gemeente.
- Speciale aandacht voor wonen met zorg, zodat inwoners met een zorgbehoefte zelfstandiger kunnen blijven.
- Verduurzamen van de bestaande woningvoorraad.
- Stimuleren van innovatieve en flexibele woonconcepten (zoals woningsplitsing, erf delen, bio-based bouwen, modulair bouwen en CPO).
- De kernen en bestaande stenen optimaal benutten voor de woonopgave. Inbreiding in de kernen heeft voorrang op uitbereiding in het buitengebied.
- Beter benutten van voormalige agrarische erven en grote woonerven in het buitengebied voor de woonopgave.
- Tegemoetkomen aan de regionale woonbehoefte passend bij de maat en schaal van Heerde.

Positieve gezondheid

- Meer aandacht voor bescherming van de gezondheid in de leefomgeving.
- Met de inrichting van de openbare ruimte bijdragen aan het bevorderen van een gezonde levensstijl, gezond gedrag en het welbevinden van inwoners.

De openbare ruimte als visitekaartje

- Inzetten op een multifunctionele openbare ruimte waar verschillende functies gecombineerd kunnen worden.
- Toegankelijk en veilig voor iedereen.
- Goed verblijfsklimaat met een hoogwaardige ruimtelijke kwaliteit.
- Minder verharding en meer groen en water.

3.2 OPGAVE 2: vitale samenleving

De opgave Vitale samenleving gaat over de relatie tussen onze leefomgeving en het welbevinden van onze inwoners, zowel fysiek als sociaal. Onder deze opgave vallen zaken als inclusiviteit (iedereen telt mee), voorzieningen, het verenigingsleven en onze identiteit. Hierbij zijn we ons bewust van de veranderingen in de samenleving en het feit dat onze gemeente meer vergrijst dan gemiddeld in Nederland. We willen het volgende bereiken:

- → Een vitale leefomgeving
- → Toegankelijke en bereikbare voorzieningen

3.2.1 Een vitale leefomgeving

Er zijn relatief veel jongeren (tot 20 jaar) en ouderen (65+) in onze gemeente. Daarmee is de productieve leeftijdsgroep (20-65 jaar) relatief klein.
Onze bevolkingssamenstelling heeft op termijn invloed op ons voorzieningenniveau en hoe onze inwoners activiteiten gaan ondernemen. We werken daarom vanuit een aantal speerpunten aan een vitale leefomgeving.

Een inclusieve woon- en leefomgeving

We zetten in op een inclusieve woon- en leefomgeving met veel kwaliteit, diversiteit en groen. Dit zijn gemixte wijken of woonomgevingen (koop, huur en in verschillende prijsklassen) waar mensen van jong tot oud elkaar kunnen ontmoeten, mee kunnen doen aan de samenleving en talenten kunnen ontplooien.
Zo kunnen mensen een leven lang met plezier wonen in onze gemeente. Tegelijkertijd zorgen we voor een samenleving met een hoge sociale veerkracht. Dit is belangrijk, omdat sterke sociale netwerken in onze buurten en wijken ervoor zorgen dat mensen elkaar helpen. Het zorgt ook voor minder eenzaamheid.

Ontmoeten in de openbare ruimte

Ontmoeten hoort bij het levendig en leefbaar houden van onze gemeente. We stimuleren dit door in te zetten op een uitnodigende en toegankelijke openbare ruimte, waar inwoners met verschillende achtergronden elkaar kunnen ontmoeten en naar elkaar omzien. De openbare ruimte is daarom bij voorkeur voor meerdere doelen geschikt en afgestemd op de verschillende behoeften van onze inwoners.
De openbare ruimte is de plek waar inwoners sporten en spelen, zich verplaatsen, ontspannen, buiten kunnen zijn en elkaar ontmoeten. We stimuleren daarom initiatieven en activiteiten die hieraan bijdragen. Denk dan aan een stukje buurtgroen, een buurtbieb, ruimte voor kunst van buurtbewoners, een nieuwe wandelroute of een ommetje.

Vitale kernen

Het behouden van de belangrijkste basisvoorzieningen, zoals winkels, scholen en zorgvoorzieningen, is van groot belang voor de leefbaarheid van al onze dorpen. Daar waar het kan is het streven om voorzieningen te clusteren. Clustering is belangrijk, omdat voorzieningen en doelgroepen die hiervan gebruik maken, elkaar kunnen versterken.
Andere voorzieningen (niet de basisvoorzieningen) vinden we in de plaatsen om ons heen, die goed bereikbaar zijn; o.a. in Zwolle en in Apeldoorn.
Voor nu en voor de toekomst is het vooral belangrijk het huidige voorzieningenniveau te behouden en de bereikbaarheid te garanderen. Een goed voorzieningenniveau draagt immers bij aan een

waardevolle en fijne leefomgeving. Bovendien zorgt het ervoor, dat onze inwoners kunnen blijven meedoen aan de samenleving. Ook draagt het bij aan het voorkomen van eenzaamheid. Waar nodig breiden we het voorzieningenniveau in onze gemeente uit, zodat het nog beter aansluit op de behoeften van onze inwoners. Dit vraagt dus constant om alertheid.
Zo hebben jongeren in onze gemeente maar weinig mogelijkheden elkaar te ontmoeten.
Meer ontmoetingsplekken binnen de eigen gemeente helpt jongeren zich te ontwikkelen in een veilige en vertrouwde omgeving.

3.2.2 Toegankelijke en bereikbare voorzieningen

We willen graag een open en inclusieve gemeente zijn. De voorzieningen voor dagelijks gebruik moeten daarom goed toegankelijk en bereikbaar zijn; zowel voor inwoners, als voor bezoekers. Dit maakt onze gemeente aantrekkelijk om in te wonen, te werken en te recreëren.

Toegankelijkheid

We vinden het belangrijk dat de woonomgevingen en de aanwezige voorzieningen in onze gemeente toegankelijk zijn, ook voor fysiek of mentaal kwetsbare inwoners die extra steun nodig hebben. Dit doen we door de toegankelijkheid van gebouwen en van voorzieningen die veel publiek trekken te verbeteren. Ook de openbare ruimte en onze natuurgebieden zijn goed toegankelijk. Niet alleen voor inwoners, maar ook voor hulpdiensten. Voor toegankelijkheid zorgen we met routes die goed begaanbaar zijn met een rollator, met een kinderwagen en met een rolstoel. Hierbij horen veilige oversteekplaatsen, een goede bewegwijzering, oplossingen voor hoogteverschillen, goede alternatieven, parkeervoorzieningen en voldoende bankjes om even uit te kunnen rusten.

Bereikbaarheid

De ligging van onze gemeente tussen Zwolle en Apeldoorn en de goede bereikbaarheid via de snelweg maakt onze gemeente aantrekkelijk om te wonen. In de gemeente Heerde kun je prettig wonen in een dorpse, groene omgeving, met de mogelijkheid buiten de gemeente te werken. We willen deze kwaliteit behouden, waarbij de balans tussen de goede bereikbaarheid en de dorpse groene woonomgeving goed blijft. Voor zover dat kan, stimuleren we een aantrekkelijk en toegankelijk openbaar vervoer. Op die manier blijft onze gemeente goed aangesloten op voorzieningen in de plaatsen om ons heen. Dit is belangrijk voor onze inwoners; in het bijzonder voor mensen die afhankelijk zijn van het openbaar vervoer.

Ambities die volgen uit opgave 2 **Vitale samenleving:**

Een vitale leefomgeving

- → Inzetten op een inclusieve woon- en leefomgeving met veel kwaliteit, diversiteit en groen.
- → Een uitnodigende en toegankelijke openbare ruimte, waar inwoners met verschillende achtergronden elkaar kunnen ontmoeten.
- → Behouden van vitale kernen met voldoende voorzieningen. Voorzieningen zoveel mogelijk clusteren.

Toegankelijke en bereikbare voorzieningen

- → Toegankelijk maken van de woon- en leefomgevingen voor (fysiek of mentaal) kwetsbare inwoners.
- → Stimuleren van een aantrekkelijk en toegankelijk openbaar vervoer voor een optimale regionale bereikbaarheid.

> ‘Ontmoeten hoort bij het levendig en leefbaar houden van onze gemeente.’

3.3 OPGAVE 3: duurzaam landgebruik

De opgave Duurzaam landgebruik gaat over het werken aan een duurzame en evenwichtige ontwikkeling van het natuurlijk systeem. Dit natuurlijke systeem bestaat uit water, natuur, bodem en lucht en vormt de basis van ons landschap. Ons doel is dat het natuurlijk systeem beter wordt beschermd, wordt versterkt en tegelijkertijd kan worden ingezet voor onze inwoners. We willen het volgende bereiken:

- → Een duurzaam en schoon energiesysteem
- → Een toekomstbestendig natuurlijk systeem
- → Een toekomstbestendige landbouw

3.3.1 Een duurzaam en schoon energiesysteem

Vroeger werd elektriciteit volledig opgewekt uit fossiele brandstoffen. Het nadeel hiervan is dat het erg schadelijk is voor het milieu. Daarnaast worden fossiele brandstoffen steeds schaarser. Daarom is duurzame energie zo belangrijk. Duurzame energie is namelijk niet schadelijk voor het milieu en raakt niet op. We willen als gemeente zo snel mogelijk, maar in elk geval in 2050, klimaatneutraal te zijn. Om dit te bereiken, ligt er met name in de bebouwde omgeving een grote uitdaging op het gebied van energiebesparing, het duurzaam opwekken van elektriciteit, en de verduurzaming van de warmtevoorziening en het aanpassen van de energie infrastructuur. Bovendien beseffen we ons dat een nieuw duurzaam energiesysteem een aanzienlijk groter ruimtebeslag heeft en een andere impact heeft op de leefomgeving, dan het oude, op fossiele brandstoffen gebaseerde systeem.

Energie besparen en bewustwording

Voor een duurzaam en schoon energiesysteem zetten we ten eerste in op bewustwording en energiebesparing. Want wat je niet verbruikt, hoef je ook niet op te wekken. De belangrijkste energiebesparingsmaatregel is het beter isoleren van woningen en gebouwen als winkels, kantoren, bedrijven en scholen. Daarnaast kan het energieverbruik verder omlaag door gebruik van energiezuinige apparatuur. Elektrische apparatuur levert namelijk een belangrijke bijdrage aan het totale elektriciteitsgebruik.

Duurzaam opwekken van energie

Met alleen energie besparen zijn we er nog niet. We moeten de overgang maken naar het opwekken van duurzame energie. We denken dat we dat kunnen doen door lokaal of regionaal duurzame energie op te wekken en op te slaan. De uitdaging daarbij is om die in te passen in een bestaande omgeving en een bestaand landschap. We nemen daarin onze verantwoordelijkheid en doen wat aansluit bij de maat en schaal van Heerde, altijd met aandacht voor de kwaliteiten van onze gemeente. Dat doen we vooral door zonnepanelen op daken en andere bouwwerken te stimuleren. Er is daarnaast ruimte voor zonnevelden en kleine windmolens binnen de kaders van het 'Uitnodigingskader voor windenergie en zonne-energie op land'.

Lokaal eigenaarschap en draagvlak

Het is belangrijk dat de lokale gemeenschap achter het opwekken van duurzame energie staat. De aanleg van bijvoorbeeld een zonneveld heeft immers vaak een grote impact. In het klimaatakkoord is daarom afgesproken dat bij opwekking van duurzame energie op land (met zon en wind) inwoners moeten kunnen profiteren van het project. We bevorderen daarom zoveel mogelijk lokaal eigenaarschap (minimaal 50%). Dit kan bijvoorbeeld doordat buurtbewoners voor de helft eigenaar worden van een zonneveld. Daarnaast kan ook de winst (of een deel van de winst) worden

geïnvesteerd in projecten in onze gemeente, waar de Heerdense samenleving van profiteert. We stimuleren ook dat onze inwoners of ondernemers zelf projecten starten voor het opwekken van duurzame energie.

Benutten van koppelkansen

Het opwekken van duurzame energie willen we zoveel mogelijk koppelen aan onze andere opgaven, zoals het vergroten van de biodiversiteit, de landbouwtransitie, het versterken van het landschap, natuurontwikkeling en klimaatadaptatie. Dit noemen we het benutten van koppelkansen. Dit maakt het uitvoeren van maatregelen ook een stuk efficiënter. Zo kunnen procedures en uitvoeringsmaatregelen in een gebied gezamenlijk worden opgepakt. Bovendien: hoe meer kansen we benutten met één project of ingreep, hoe meer draagvlak er zal zijn.

De warmtetransitie

De overgang naar het verwarmen van woningen en gebouwen zonder fossiele brandstoffen, is de volgende grote uitdaging. Dit noemen we de warmtetransitie. In regionaal verband zoeken we naar nieuwe warmtebronnen en de verdeling hiervan. Lokaal hebben we dit uitgewerkt in een plan met de naam Transitievisie warmte. Per wijk of dorp maken we daarin inzichtelijk wat de beste duurzame alternatieven zijn voor fossiele brandstoffen.

Innovatie en duurzame energie

De energietransitie is in Nederland en in onze gemeente in volle gang. Hoewel we op dit moment vooral kijken naar zonne- en windenergie, zal de energietoekomst van onze gemeente ook belang kunnen hebben bij andere technologieën. We staan daarom open voor innovatieve concepten, die passen bij de maat, schaal en kwaliteiten van onze gemeente.

Gezondheid en veiligheid

In zijn algemeenheid gaat de overstap naar een duurzaam en schoon energiesysteem winst opleveren voor de gezondheid, de veiligheid en de natuur. Dit neemt niet weg dat er het lokaal opwekken van duurzame energie ook nadelige effecten kan hebben. Deze zijn daarom een belangrijk onderdeel van de afwegingen die we maken. Hierbij betrekken we telkens onze partners en inwoners. We zijn kritisch op biomassaverbranding en kijken goed naar de effecten hiervan op de gezondheid van onze inwoners en naar de mate van duurzaamheid.

> ‘Er is daarnaast ruimte voor zonnevelden en kleine windmolens.’

3.3.2 Een toekomstbestendig natuurlijk systeem

Het natuurlijk systeem staat onder druk. Dit betekent dat het natuurlijk systeem steeds meer uitgeput raakt en steeds minder in staat is alles te leveren wat de maatschappij vraagt. Dit tegengaan is een belangrijk doel, want onze economie draait op het gebruik van natuurlijke hulpbronnen. In de ideale situatie zijn het natuurlijk systeem en de maatschappelijke behoeften met elkaar in balans. Dit is belangrijk voor onze eigen welvaart en ons welzijn. De kwaliteit van onze leefomgeving wordt immers in sterke mate bepaald door de natuur om ons heen. We zetten daarom in op duurzaam gebruik van water, bodem en ondergrond. Dat doen we door rekening te houden met het functioneren van water, bodem en ondergrond als natuurlijk systeem. Een toekomstbestendig natuurlijk systeem in onze gemeente ontstaat niet vanzelf, maar vraagt inspanning. We werken hieraan vanuit onderstaande speerpunten.

Ruimtelijke ordening vanuit het natuurlijk systeem

Ruimtelijke keuzes die we maken, zijn zoveel mogelijk gericht op een duurzaam, veilig en efficiënt gebruik van ons water- en bodemsysteem. Dit betekent dat we nieuwe ontwikkelingen in onze gemeente bij voorkeur laten plaatsvinden in gebieden die daarvoor van nature het meest geschikt zijn. Hiermee bedoelen we bijvoorbeeld dat we geen woningen bouwen in laag gelegen gebieden waar het heel nat is. In sommige

gevallen kunnen we een uitzondering maken. Bijvoorbeeld als op een innovatieve manier de functie kan worden aangepast aan de eigenschappen en karakteristieken van het natuurlijk systeem.

Een vitaal water- en bodemsysteem

Een goed water- en bodemsysteem is een voorwaarde voor gezond voedsel, een aantrekkelijk landschap, een grotere biodiversiteit en de kwaliteit van onze leefomgeving. We proberen daarom te zorgen voor een vitaal bodem- en watersysteem: een bodem die weerbaar is en beschikt over een goed bodemleven, met een goede bodemstructuur en een goede waterkwaliteit. Het doel is behoud en waar nodig herstel van een veerkrachtig en duurzaam water- en bodemsysteem, waarmee ook in de toekomst zoveel mogelijk functies gediend kunnen worden. Zo kan een vitale bodem bijvoorbeeld beter water vasthouden in tijden van droogte. Een vitaal water- en bodemsysteem betekent dat we binnen onze mogelijkheden streven naar beheer zonder bestrijdingsmiddelen en vermesting. Het betekent ook dat we de bodemstructuur niet onnodig willen verstoren en verdichten door allerlei werkzaamheden en activiteiten. Zo proberen we kabels en leidingen zoveel mogelijk te bundelen, wortels van bomen te beschermen en de ondergrondse groeiomstandigheden te respecteren.

Samenwerken aan de wateropgaven

De uitdagingen die op ons afkomen, zorgen voor grote veranderingen. De effecten van die veranderingen zijn complex en onzeker. Dat vraagt om een nieuwe manier van denken en de rol van water daarin. Bij het gemeentelijke waterbeheer werken we daarom samen met het waterschap aan de volgende maatschappelijke doelen: het beschermen van de volksgezondheid, het schoon houden van de bodem en het oppervlaktewater, het voorkomen van waterproblemen door hevige regenval, en het voorkomen en beperken van droogte door het vasthouden van water.

Bij het schoonhouden van water gaan we uit van het zuiveren aan de bron. Dat doen we door schoon water en vuil water zoveel mogelijk aan de bron te scheiden. Het vasthouden en bergen van water gaat vooral over het sparen van water voor tijden van droogte en het terugbrengen van water in de bodem. Door het water terug te geven aan het oppervlakte- en grondwatersysteem, sluiten we de lokale waterkringlopen.

Klimaatadaptatie

We passen ons aan aan een veranderend klimaat, met meer weersextremen. Dit wordt klimaatadaptatie genoemd. Hittegolven en perioden van droogte komen namelijk steeds vaker voor, net als grote hoeveelheden neerslag in een korte tijd. Deze weersextremen brengen allerlei risico's met zich mee: van verdroging van landbouwgrond, schade aan wegdekken en hittestress, tot het risico op natuurbranden en wateroverlast. Als het gaat om droogte, zetten we vooral in op het vasthouden van water. Hittestress willen we bestrijden door de aanleg van meer schaduwrijk groen in onze gemeente en door ons bestaande groen beter te beschermen. Dat is belangrijk voor de leefbaarheid van de dorpen, vooral in de woonomgeving van ouderen. Meer groen aanleggen, gaat niet alleen over openbaar groen als parken, singels en bermen, maar ook over particulier groen. Veel particuliere tuinen zijn namelijk vol gelegd met tegels. Hier kan nog veel winst worden behaald. We stimuleren onze inwoners en ondernemers daarom de eigen terreinen groener te maken. Bij het aanleggen van meer openbaar groen kiezen we voor beplanting die goed tegen droogte kan en die schaduw en verkoeling kan bieden. Een bijkomend voordeel is dat meer groen ook zorgt dat er meer verschillende planten en dieren komen in onze gemeente. Verder helpt meer groen bij extreme hoeveelheden neerslag, omdat het water dan beter kan worden opgenomen door de bodem.

3.3.3 Een toekomstbestendige landbouw

De landbouw speelt van oudsher een grote rol als grondgebruiker en beheerder van ons buitengebied. We zien de grote uitdagingen waar de landbouw voor staat. De grootste uitdaging is de productie van gezond voedsel, op zo'n manier dat de boer voldoende inkomsten heeft. Maar zonder dat dit een negatieve impact heeft op de biodiversiteit, de natuur, het landschap, het milieu en het klimaat. Belangrijk daarbij zijn ook dierwelzijn en gebruik van grondstoffen en energie zonder verspilling. Dit in tegenstelling tot de focus van na de oorlog. Toen voldoende en betaalbaar voedsel produceren de opgave voor de landbouw was. We zien dat veel landbouwers werken aan de huidige opgaven. Samen met hen werken we aan een toekomstbestendige landbouw.

Een duurzaam landbouw- en voedselsysteem

Er is steeds meer belangstelling voor een andere manier van voedsel verbouwen, dicht bij huis en gebruikmakend van natuurlijke kringlopen: de zogenoemde kringlooplandbouw. Bij deze manier van landbouw neemt de boer de lokale omgeving en het bijbehorende natuurlijke systeem veel meer als uitgangspunt dan bij de traditionele landbouw. Uiteraard blijft voor de boer een goed verdienmodel belangrijk. Bij kringlooplandbouw komt zo min mogelijk afval vrij, is de uitstoot van schadelijke stoffen zo klein mogelijk en worden grondstoffen en eindproducten met zo min mogelijk verliezen opnieuw benut. De overgang van het huidige systeem naar kringlooplandbouw is niet van vandaag op morgen afgerond. Veranderen gaat met kleine stapjes.
Dit betekent dat we goede voorbeelden steunen en een podium bieden, zodat we van elkaar kunnen leren en kennis kunnen uitwisselen.

Een weerbaar en breder verdienmodel

We stimuleren boeren om hun verdienmodel divers en daarmee weerbaar te maken. We ondersteunen daarom verbreding van de diensten van de boer. Naast voedselproducent, is de boer bij voorkeur ook leverancier van maatschappelijke diensten. Dan draagt hij bijvoorbeeld bij aan het vasthouden van water, het opslaan van CO_2, het verhogen van de natuurwaarden en de biodiversiteit en het beheren van het landschap. Dit gaat goed samen met agrarisch ondernemerschap. Andere maatschappelijke diensten, zoals kleinschalige overnachtingsmogelijkheden en horeca, educatie en natuur- en cultuurrecreatie bij de boer, zijn ook goede voorbeelden van verbreding van het verdienmodel.

Verkorten van de boerenketens

We stimuleren kortere agrarische ketens: een directere verbinding tussen de boer en de consument.
Dit kan bijvoorbeeld in de vorm van een boerderijwinkel, een groentepakket direct bij de boer vandaan, herenboeren, boerenmarkten of door samenwerkingen met lokale ondernemers en winkeliers. Directe verbindingen zorgen voor minder transport en minder partijen die een deel van de

inkomsten afromen. Dit is beter voor het milieu, omdat er met minder vervoer minder CO2-uitstoot is. En het zorgt ervoor dat de boer als producent een betere prijs ontvangt. Tot slot zorgt een meer directe verbinding tussen de boer en de consument voor meer bewustwording bij de consument van wat hij/zij koopt en hoe een product is gemaakt. En dat leidt weer tot minder voedselverspilling. Het biedt ook kansen voor agrotoerisme en boerderijeducatie in onze gemeente. Hiermee wordt de kennis over agrarische bedrijven in onze gemeente vergroot. Tegelijkertijd beseffen we dat er door de land- en tuinbouwbedrijven in Heerde veel meer geproduceerd wordt dan lokaal afgezet kan worden. Daarom zal een deel van de producten ook buiten de regio gebruikt worden.

> 'Een meer directe verbinding tussen de boer en de consument.'

Verminderen stikstofuitstoot

De stikstofcrisis raakt heel Nederland. Maar zeker in onze gemeente vormt de uitstoot van stikstof een risico voor de aanwezige Natura 2000-gebieden. We vinden het belangrijk dat de uitstoot van stikstof (oftewel stikstofemissie) afneemt zodat de natuur in onze gemeente kan herstellen. We volgen daarin het landelijk en provinciaal beleid. Daarbij blijven we altijd in goed overleg met onze agrariërs. We vinden het belangrijk hen een helder toekomstperspectief te bieden. Hiervoor zijn lange-termijnafspraken nodig, gebaseerd op een gedeeld toekomstperspectief. Daarbij hanteren we het uitgangspunt dat bestaande agrarische bedrijven kunnen doorontwikkelen, mits de belasting op de natuur, het landschap en het milieu kleiner wordt. We zien geen mogelijkheden voor nieuwe intensieve veehouderijen in onze gemeente.

Ambities die volgen uit opgave 3 Duurzaam landgebruik:

Een duurzaam en schoon energiesysteem

- → Inzetten op energiebesparing en bewustwording van inwoners.
- → Integreren van het duurzaam opwekken van energie als nieuwe functie in het landschap.
- → Bevorderen van lokaal eigenaarschap (minimaal 50%) bij energieprojecten.
- → Opwekken van duurzame energie zo veel mogelijk koppelen aan andere opgaven, zoals natuurontwikkeling.
- → Versnellen van de warmtetransitie met een wijkgerichte aanpak.
- → Openstaan voor innovatieve concepten voor de energietransitie.
- → Rekening houden met de potentieel nadelige veiligheids- en gezondheidseffecten van het lokaal opwekken van energie.

Een toekomstbestendig natuurlijk systeem

- → Nieuwe functies toekennen aan gebieden die daar van nature het meest geschikt voor zijn of de functies aanpassen aan de eigenschappen van het gebied.
- → Het watersysteem is sturend bij het toekennen van functies, ruimtegebruik en beheer.
- → Samenwerken aan de wateropgaven: het beschermen van de volksgezondheid, het schoon houden van de bodem en het oppervlaktewater, voorkomen van droogte en wateroverlast.
- → Inzetten op een vitale bodem die weerbaar is en beschikt over een goed bodemleven en een goede bodemstructuur.

- → Klimaatadaptatie: een goede voorbereiding op een veranderd klimaat en weersextremen.

Een toekomstbestendige landbouw

- → Een duurzaam landbouw- en voedselsysteem op basis van natuurlijk kringlopen.
- → Stimuleren van een weerbaar en breder verdienmodel voor boeren met ruimte voor nevenactiviteiten.
- → Verkorten van ketens tussen de boer en de consument.
- → Verminderen van de stikstofuitstoot.

> ‘In de ideale situatie zijn het natuurlijk systeem en de maatschappelijke behoeften met elkaar in balans.’

3.4 OPGAVE 4: heerlijk en kleinschalig recreëren

De opgave Heerlijk en kleinschalig recreëren gaat over het behouden en vergroten van die kwaliteiten van Heerde, die bijdragen aan lokale recreatiemogelijkheden van hoge kwaliteit. Evenementen en activiteiten, de mogelijkheden om in Heerde te verblijven, kunst en cultuur en ruimte voor ontspanning, bezinning en verblijven zijn daarvoor belangrijke elementen. We willen het volgende bereiken:

- → Toeristische schatkamer
- → Gastvrije gemeente

3.4.1 Toeristische schatkamer

Uniek aan Heerde is de combinatie van Veluwe en IJssel. We hebben uitgestrekte bossen en heidevelden, een prachtig kleinschalig cultuurlandschap en een schilderachtig rivierenlandschap. De bewoners van het landschap van Veluwe tot IJssel zijn dan ook met recht trots op hun omgeving en bezoekers komen er graag. De recreatieve mogelijkheden van Veluwe tot IJssel kunnen we nog beter benutten. Tegelijkertijd ligt hier ook een uitdaging: het is belangrijk zuinig te zijn op onze kwaliteiten, zodat onze gemeente ook voor toekomstige generaties een aantrekkelijke recreatiegemeente blijft.

Promoten van de IJsselvallei

De recreatieve kwaliteiten van de Veluwe zijn algemeen bekend. De kwaliteiten van de IJsselvallei zijn wat minder bekend. Deze kwaliteiten willen we beter benutten en promoten. In de IJsselvallei zijn weidse uiterwaarden, dijken, bloemrijke graslanden, koeien in de wei, statige IJsselhoeven en de karakteristieke kleine dorpen Veessen en Vorchten te vinden. Maar bovenal heeft de IJsselvallei veel verschillende waterlopen. Met sloten, weteringen, het Apeldoorns Kanaal, de hoogwatergeul en natuurlijk de IJssel zelf die door het landschap slingert. Door de aantrekkelijkheid van de IJsselvallei te bevorderen, trekken we nieuwe bezoekers en kunnen we de Veluwe wat meer ontlasten. In de IJsselvallei zijn daarom twee ontvangstlocaties aangelegd: bij MFC De Verbinding in Vorchten en aan de oever van de IJssel bij Veessen. Dit zijn locaties met parkeerruimte en informatie waar bezoekers direct één of meerdere wandel- en fietsroutes kunnen starten. We zien daarnaast kansen voor andere ontwikkelingen, die de IJsselvallei promoten. Bijvoorbeeld op onderscheidende plekken waar routes samen komen.

Recreatiezonering op de Veluwe

We vinden het belangrijk om een goede balans te hebben tussen recreatief gebruik enerzijds en bescherming van de natuur anderzijds. Daarom passen we op de Veluwe, in samenwerking met onze partners, recreatiezonering toe. Dit betekent dat we in bepaalde gebieden meer de nadruk leggen op de natuur (met rust en stilte) en in andere gebieden juist meer de nadruk op recreatie. Dit kan bijvoorbeeld door voor de natuur belangrijke gebieden af te sluiten voor bezoekers. Dat kan het hele jaar zijn, of alleen tijdens het broedseizoen. In andere gebieden komt dan juist meer ruimte voor recreatie en wordt duidelijker waar men kan wandelen, fietsen, mountainbiken of paardrijden en waar ruimte is voor een evenement. Zo wordt de natuur beschermd en kan iedereen ervan blijven genieten en wilde dieren tegenkomen.

3.4.2 Gastvrije gemeente

We zijn een Cittaslow-gemeente en dat betekent dat inwoners en bezoekers op een plezierige, gastvrije manier en in een menselijk tempo kunnen genieten van alles wat onze gemeente te bieden heeft. We willen dan ook een gastvrije gemeente zijn. De unieke ligging van onze gemeente, van Veluwe tot IJssel, biedt hiervoor veel kansen.

Een robuuste recreatiesector

De recreatiesector is een belangrijke sector in onze gemeente. De sector trekt veel bezoekers en draagt ook bij aan het behoud van het voorzieningenniveau in onze gemeente. Recreatie voegt dus ook iets toe voor onze ondernemers en inwoners. We zetten daarom in op een recreatiesector met een compleet en gevarieerd aanbod. We missen momenteel een hotel in onze gemeente; daar bieden we ruimte voor. Ook willen we de huidige mooie, kleinschalige logies en B&B's behouden en waar nodig nieuwe aantrekken.

Om alle recreatiemogelijkheden van de Veluwe en in de IJsselvallei bij de mensen onder de aandacht te brengen, hebben we goede promotie nodig. Hier dragen we als gemeente graag aan bij. Om een nieuw publiek te trekken, willen we in de IJsselvallei extra inzetten op het promoten van alles wat je kunt doen op en rond het water .

Hoogwaardig en kleinschalig recreëren

Als we het hebben over recreatie en toerisme, gaat het ons in de eerste plaats niet om het trekken van meer bezoekers, maar om het toevoegen van kwaliteit. Recreatie-ontwikkelingen moeten altijd samengaan met kwaliteitsverbetering. Natuur, landschap, duurzaamheid, voedselproductie, erfgoed en ruimtelijke kwaliteit zijn hierbij onze belangrijkste pijlers. Deze pijlers zetten we ook in om onze bewoners en bezoekers te stimuleren meer te bewegen, te sporten, gezond te leven en gezond te eten.

Levendige en aantrekkelijke centrumgebieden

We willen graag levendige en aantrekkelijke dorpscentra, waar het prettig verblijven en recreëren is. We investeren daarom in onze centrumgebieden in een aantrekkelijke openbare ruimte met veel groen en fraaie bebouwing. Veel verkeer past niet in dat plaatje. We kiezen daarom voor centrumgebieden die autoluw zijn. Fietsers en voetgangers krijgen de ruimte. Verder is op en rondom onze dorpspleinen voldoende ruimte voor terrassen en ontmoeting. Tot slot vinden we het belangrijk dat de entrees van onze centra duidelijk herkenbaar zijn en mensen hun weg kunnen vinden. Een duidelijke bewegwijzering, wandel- en fietsroutes en parkeerplekken houden we daarom op orde. Zo blijft de bereikbaarheid van onze centrumgebieden voor voetgangers, fietsers en mindervaliden optimaal.

Passende evenementen en activiteiten

We koesteren bestaande en nieuwe evenementen en activiteiten die passen bij de schaal en het karakter van onze gemeente. Denk aan Lammetjesdag, Hoornerfeest, Hemito, het Heerdelijk Festival, Rondje Pontje Rock, de Veesser Eiermarkt en de boerderijenfietstocht. Deze lokale evenementen en activiteiten ondersteunen onze Cittaslow-identiteit.

> 'Recreatie-ontwikkelingen moeten altijd samengaan met kwaliteitsverbetering.'

Ambities die volgen uit opgave 4
Heerlijk en kleinschalig recreëren

Toeristische schatkamer

- Benutten van de unieke kwaliteiten in Heerde van Veluwe tot IJssel met meer aandacht voor de recreatieve potentie van de IJsselvallei.
- Toepassing van recreatiezonering op de Veluwe voor een goede balans tussen recreatief gebruik en bescherming van de natuurwaarden.

Gastvrije gemeente

- Een robuuste recreatiesector met een compleet en gevarieerd aanbod.
- Hoogwaardig en kleinschalig recreëren met een focus op kwaliteit boven kwantiteit.
- Levendige en aantrekkelijke centrumgebieden, waar het prettig verblijven is.
- Koesteren van evenementen die passen bij de schaal en het karakter van de gemeente.

3.5 OPGAVE 5: sterk door natuur en landschap

De opgave Sterk door natuur en landschap heeft betrekking op de manier waarop we omgaan met de bijzondere natuur en landschappen in onze gemeente. Die willen we beschermen en ontwikkelen in balans met recreatie, landbouw, wonen, werken en energie. We willen het volgende bereiken:

- → Robuuste en veelzijdige natuur
- → Landschappelijke diversiteit

> ‘Door te leren over de natuur ontstaat meer begrip en draagvlak voor natuur-bescherming en natuurontwikkeling.’

3.5.1 Robuuste en veelzijdige natuur

We zorgen voor een robuuste en veelzijdige natuur die de invloed van onze inwoners en bezoekers kan verdragen. Dit betekent dat de natuur in onze gemeente tegen een stootje moet kunnen.

Een sterk, gezond en gevarieerd natuurnetwerk

We willen bijdragen aan een sterk, gezond en gevarieerd natuurnetwerk. Dit doen we in eerste instantie door bestaande natuur beter te beschermen en bij te dragen aan het verminderen van de stikstofuitstoot. In samenwerking met onze partners werken we aan een evenwicht tussen natuur, recreatie en economische ambities. In tweede instantie stimuleren we het ontwikkelen van nieuwe natuur, bijvoorbeeld door te zoeken naar slimme combinaties met andere functies en opgaven.

Een natuurinclusieve benadering toepassen

In het bijzonder gaat onze aandacht uit naar bescherming en ontwikkeling van flora en fauna buiten de wettelijk beschermde natuurgebieden Natura 2000 en Gelders Natuurnetwerk. Hier valt namelijk nog een wereld te winnen. Bouwen en ontwikkelen én daarbij rekening houden met de natuur kan op allerlei manieren. We noemen dit: natuurinclusief. Denk aan het beperken van de hoeveelheid verharding, aanleg van groene daken, verticale tuinen of een tiny forest. Maar ook nestkasten voor vogels en vleermuizen, streekeigen beplanting met variatie, een particuliere tuin met veel groen en hagen als erfscheiding in plaats van schuttingen. Hierbij horen ook goede ecologische verbindingen tussen de verschillende leefgebieden, zonder barrières. Ons uiteindelijke doel is om woonomgevingen, landbouwgebieden, recreatieterreinen en bedrijventerreinen een stuk natuurvriendelijker te maken, met een hoge biodiversiteit.

Natuureducatie en natuurbeleving vergroten

We brengen de natuur op een aantal verschillende manieren dichter bij onze inwoners en bezoekers. In samenwerking met onze partners stimuleren we natuureducatie en natuurbeleving. Want door te leren over de natuur ontstaat meer begrip en draagvlak voor natuurbescherming en natuurontwikkeling. Hierbij besteden we in het bijzonder aandacht aan de betekenis van het gebied, het beheer daarvan en de regels die er gelden. We hebben ook aandacht voor de toegankelijkheid van onze natuurgebieden en de bijbehorende voorzieningen. Iedereen moet kunnen genieten van het natuurlijk kapitaal van onze gemeente.

3.5.2 Landschappelijke diversiteit

Onze gemeente kent een grote variatie aan landschappen. Dit is heel bijzonder en dus willen we dat ook in de toekomst behouden en verder versterken. Ook willen we meer mogelijkheden om de verschillende landschappen te beleven.

Rekening houden met het landschap

In alles wat we doen in onze leefomgeving, houden we rekening met het landschap. Daarbij hebben we in het bijzonder aandacht voor de kwaliteit, vitaliteit en samenhang van het landschap. Zo willen we natuur en landschap meer prioriteit geven en voorkomen dat er verspreid steeds meer stenen bouwsels komen, die het landschap aantasten. Dit betekent dat we ons niet alleen richten op het voorkomen van achteruitgang van het landschap, maar ons ook richten op het zorgvuldig inpassen van grote opgaven in het landschap. Denk dan bijvoorbeeld aan het zorgvuldig inpassen van zonnevelden. Hier liggen kansen om verdwenen landschapselementen in ere te herstellen. Maar het kan ook betekenen dat een nieuw landschap of nieuwe landschappelijke kwaliteit moet worden gecreëerd.

Beschermen, ontwikkelen en promoten van grote variatie aan landschappen

De kwaliteit en afwisseling van ons landschap is uniek en zorgt voor een aantrekkelijke leefomgeving die past bij onze status als Cittaslow-gemeente. Daarom willen we het landschappelijke profiel van onze gemeente -van Veluwe tot IJssel- beschermen, ontwikkelen en promoten. Dat doen we door de bijzondere elementen van het landschap te beschermen in ruimtelijke plannen, bijvoorbeeld met regels in het omgevingsplan over wat wel en niet mag. Maar ook door bij ruimtelijke ontwikkelingen rekening te houden met de impact op het landschap. Bijvoorbeeld bij het realiseren van een minicamping in het buitengebied van onze gemeente. Het beheer van onze landschappen doen we zoveel mogelijk in overleg en in samenwerking met onze buurgemeenten, landgoedeigenaren, terreinbeheerders en andere overheidsorganisaties.

Betrokkenheid vergroten

Het landschap in onze gemeente is van iedereen. We stimuleren daarom initiatieven van inwoners die bijdragen aan landschapsontwikkeling en landschapsbeleving of die ons bijzondere landschap onder de aandacht brengen van anderen. We zien ook kansen om een sterkere koppeling aan te brengen tussen landschap, voedselproductie en de mens.

Ambities die volgen uit opgave 5 **Sterk door natuur en landschap:**

Robuuste en veelzijdige natuur

- → Een sterk, gezond en gevarieerd natuurnetwerk waarborgen.
- → Een natuurinclusieve benadering toepassen bij het maken van ruimtelijke keuzes.
- → Natuureducatie en natuurbeleving vergroten.

Landschappelijke diversiteit

- → Een landschapsinclusieve benadering toepassen bij ruimtelijke ontwikkelingen met aandacht voor de kwaliteit, vitaliteit en samenhang van het landschap.
- → Het landschappelijk profiel van Veluwe tot IJssel beschermen, ontwikkelen en promoten.
- → Betrokkenheid vergroten van bewoners en bezoekers bij het landschap.

3.6 OPGAVE 6: herkenbaar verleden

Onze gemeente heeft een rijk verleden. Dit verleden heeft een grote invloed op de ruimtelijke kwaliteit en aantrekkelijkheid van onze gemeente. Het zegt iets over het ontstaan van onze dorpen en landschappen, maar ook over onze monumentale gebouwen, gebruiken en tradities. Voor een aantrekkelijke leefomgeving is het behouden, beschermen en versterken van ons erfgoed belangrijk. De opgave Herkenbaar verleden gaat hier nader op in. Zo blijft het verleden zichtbaar en kunnen toekomstige generaties van ons erfgoed blijven genieten. We willen het volgende bereiken:

- → Erfgoed met toekomstwaarde
- → Het verhaal van Heerde

3.6.1 Erfgoed met toekomstwaarde

Een belangrijk aandachtspunt voor de toekomst is het behouden van onze monumenten en ander cultureel erfgoed, waaronder historische landschapselementen en -patronen. Maar ook archeologisch erfgoed en tradities willen we niet verloren laten gaan.

Behouden en beschermen van waardevol erfgoed

We willen het waardevolle erfgoed in onze gemeente vanzelfsprekend behouden en beschermen. Zowel bovengronds als ondergronds. Dat vinden we belangrijk, omdat het bijdraagt aan een aantrekkelijke en herkenbare leefomgeving met een eigen identiteit. Erfgoed voegt kwaliteit toe aan onze leefomgeving. Het geeft een uniek karakter aan Heerde en het voorkomt dat onze leefomgeving te eentonig wordt. Inwoners en bezoekers genieten hiervan. En het draagt in positieve zin bij aan onze vrijetijdseconomie.

Erfgoed en de relatie daarvan met de omgeving geven we een plek in onze ruimtelijke plannen en processen. Bijvoorbeeld in ons omgevingsplan. Daarnaast stimuleren we de instandhouding van erfgoed door -financiële- ondersteuning van restauratie, onderhoud en verduurzaming. Maar behouden en beschermen van erfgoed gaat verder dan wettelijke bescherming en het verstrekken van onderhoudssubsidies. We doen daarom nadrukkelijk ook een beroep op de eigenaren, bewoners, gebruikers, beheerders en medeoverheden om oog te hebben voor ons erfgoed.

Erfgoed als inspiratiebron

Nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen en opgaven moeten zorgvuldig worden ingepast met respect voor de omgeving. Onze gemeentelijke kernkwaliteiten en de identiteit van de specifieke plek staan hierbij centraal. Ook het aanwezige erfgoed maakt hier deel van uit en kan dienen als inspiratiebron. Het verhaal van het verleden en de fysieke overblijfselen hiervan, vormen namelijk de identiteit van een gebied. Op deze manier kan erfgoed het verleden, het heden en de toekomst met elkaar verbinden.

Nieuwe functies en verdienmodellen mogelijk maken

Om ons erfgoed toekomstwaarde te geven, stimuleren we nieuwe functies, verdienmodellen en passend hergebruik van waardevol erfgoed. Randvoorwaarde is

wel dat de plannen bijdragen aan de instandhouding van het erfgoed en passen in het gebied. Denk dan bijvoorbeeld aan waardevolle landgoederen, historische boerderijen en historische wind- en watermolens.

3.6.2 Het verhaal van Heerde

Het verleden en de ontstaansgeschiedenis van Heerde willen we beter voor het voetlicht brengen. We vinden het belangrijk dat het verhaal van Heerde duidelijk is voor inwoners, voor bezoekers en voor toekomstige generaties.

Beleven en promoten van erfgoed

We hebben, samen met lokale partners, aandacht voor het beleven en zichtbaar maken van erfgoed, plaatselijke tradities en het promoten van streekproducten. Dat doen we, omdat dit bijdraagt aan onze recreatieve aantrekkingskracht en ons Cittaslow-gedachtegoed. In het bijzonder hebben we aandacht voor het beleven van erfgoed-hotspots in de nabijheid van toeristische knooppunten. Zo stellen we samen ons erfgoed veilig voor de toekomst.

De verbindende waarde van erfgoed

Erfgoed draagt bij aan de aantrekkelijkheid en leefbaarheid van onze gemeente. Het heeft een duidelijke verbindende factor. We willen erfgoed dan ook meer inzetten bij de vormgeving en ontwikkeling van onze leefomgeving. Het helpt ons om op een andere manier te kijken naar projecten in onze leefomgeving. Vanuit een nieuwe invalshoek ontstaan vaak originele ideeën. Ook helpt het om verbinding te maken met de omgeving, draagvlak te creëren en onze inwoners te betrekken.

Ambities die volgen uit opgave 6 **Herkenbaar verleden:**

Erfgoed met toekomstwaarde

- → Behouden en beschermen van het waardevolle erfgoed.
- → Erfgoed gebruiken als inspiratiebron bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen en opgaven.
- → Passende nieuwe functies en verdienmodellen mogelijk maken om erfgoed toekomstwaarde te geven.

Het verhaal van Heerde

- → Aandacht voor het beleven en zichtbaar maken van erfgoed, plaatselijke tradities en streekproducten.
- → Erfgoed meer inzetten als verbindende factor bij de vormgeving en ontwikkeling van onze leefomgeving.

> ‘Erfgoed voegt kwaliteit toe aan onze leefomgeving.’

3.7 OPGAVE 7: slimme en schone mobiliteit

De opgave Slimme en schone mobiliteit gaat over de manier waarop we ons verplaatsen. Hieronder vallen zaken als bereikbaarheid, doorstroming, verkeersveiligheid, duurzame mobiliteit en openbaar vervoer. Een aantal zaken behoeft bij deze opgave bijzondere aandacht. We willen het volgende bereiken:

- → Naar een duurzame mobiliteit
- → Leefbaar, bereikbaar en verkeersveilig

3.7.1 Naar een duurzame mobiliteit

We stimuleren in samenwerking met onze partners de overgang naar een schone en duurzame mobiliteit. Dat doen we omdat we klimaatneutraal willen worden en minder fossiele brandstoffen willen gebruiken. Maar ook omdat schone mobiliteit een positief effect heeft op de gezondheid van onze inwoners. Voor de gezondheid ligt de winst vooral in het vervangen van verbrandingsmotoren voor benzine, diesel en gas door elektromotoren. Hierdoor komen minder stikstofoxiden en fijnstof in de lucht.

Fietsers en voetgangers staan op 1: het STOP-principe

De meest natuurbewuste en gezonde manier van verplaatsing is te voet of met de fiets. Daarom staan voetgangers en fietsers op 1 in onze gemeente. We stimuleren fietsen en lopen. Bij nieuwe ontwikkelingen of aanpassingen aan onze infrastructuur gaan we daarom uit van het STOP-principe: Stappen, Trappen, OV, Personenauto. Anders gezegd: eerst een infrastructuur voor lopen, vervolgens voor fietsen, dan voor OV en ten slotte voor de auto, die bij voorkeur elektrisch is. Het is dan ook belangrijk dat we de routing en de bereikbaarheid voor fietsers en voetgangers verbeteren. Daarbij kijken we goed naar de effectiviteit van routes: wat is de snelste manier om van A naar B te komen? Maar de beleving van routes is ook van belang, want hoe fraaier de routes, hoe fijner het is om er gebruik van te maken. Essentieel is natuurlijk ook dat de paden goed onderhouden en veilig zijn. Bovendien hebben fietsers bepaalde voorzieningen nodig, zoals voldoende stallingsmogelijkheden en oplaadpunten voor elektrische fietsen. In het buitengebied zetten we in op een uitgebreid recreatief routenetwerk en we zien kansen voor een snelle fietsverbinding met Hattem en Epe. We bevorderen in de dorpen ook verplaatsing te voet voor kleine afstanden. We zorgen ervoor dat de openbare ruimte daarvoor geschikt is, ook voor minder mobiele inwoners.

Stimuleren gebruik openbaar vervoer

We willen meer inzetten op het gebruik van openbaar vervoer als hoofdvervoersmiddel of aanvullend vervoersmiddel. Het openbaar vervoer is niet alleen een milieuvriendelijke manier om je te verplaatsen, maar is ook belangrijk voor mensen zonder rijbewijs of zonder auto zoals jongeren, ouderen en mindervaliden. We willen graag dat het openbaar vervoer voor iedereen snel, toegankelijk, betrouwbaar, betaalbaar en goed is. Hierbij is het van belang dat het aanbod is afgestemd op de vraag en dat er gebruik wordt gemaakt van schone en duurzame voertuigen.

We hebben extra aandacht voor verbindingen tussen de diverse dorpen. Want alle dorpen moeten goed bereikbaar zijn. Dit geldt ook voor het buitengebied, de IJssel en de Veluwe.

Duurzaam rijden stimuleren

Om schoon rijden zo goed mogelijk te faciliteren, zorgen we voor voldoende laadpalen voor elektrische auto's, elektrische fietsen en andere elektrische voertuigen. Alleen is openbare ruimte schaars. Als stelregel geldt daarom dat een laadpaal voor een elektrische auto in eerste instantie op eigen terrein wordt gezet. Als dit niet mogelijk is, kijken we of er in de openbare ruimte plek is voor een laadpaal. Ook andere vormen van verplaatsen stimuleren we, zolang ze bijdragen aan een schone, stille en duurzame mobiliteit. Denk hierbij bijvoorbeeld aan deelconcepten, zoals deelauto's en deelfietsen met vaste standplaatsen. Denk ook aan het stimuleren van mobiele werkplekken of thuiswerkplekken. Minder reizen betekent immers dat er minder kilometers worden gemaakt en daarmee dat de milieubelasting lager is. Een andere mogelijkheid is een zogenoemde lokale hub, waar goederen worden verzameld en gebundeld, om vervolgens met elektrische voertuigen verder te worden gebracht.

3.7.2 Leefbaar, bereikbaar en verkeersveilig

Leefbaarheid en fijn wonen vinden we in Heerde belangrijk. We willen een dorpse en groene gemeente zijn, waar het verkeer rustig rijdt, de bereikbaarheid en doorstroming goed zijn en waar het bovenal verkeersveilig is.

Nieuw parkeerbeleid

Het autogebruik neemt al jaren toe. Dit komt de kwaliteit van onze leefomgeving niet ten goede en zorgt voor een toenemende drukte met meer parkeerplaatsen, meer geluidsoverlast en meer verkeersonveiligheid. Bovendien zijn er vele andere ruimtevragers die een plek moeten krijgen in onze gemeente. Denk hierbij aan meer woningen en meer groen. We moeten daarom anders kijken naar autogebruik en ruimte voor parkeren. Daarom verminderen we in eerste instantie daar waar het kan het autogebruik. Dit levert namelijk ruimte op en deze ruimte kan worden benut voor andere opgaven. Bijvoorbeeld voor meer groen en ruimte voor ontmoeting of voor spelen. Het nieuwe parkeerbeleid heeft onder andere verschillende parkeernormen voor verschillende gebieden en functies, met meer aandacht voor dubbelgebruik en maatwerk. Een nieuw parkeerbeleid biedt ons de mogelijkheid om flexibel te zijn bij ruimtelijke ontwikkelingen. Een parkeerbeleid met andere normen sluit ook goed aan op onze wens om fietsen, lopen en deelmobiliteit te stimuleren en plek te creëren voor andere ruimtevragers.

Goede bereikbaarheid en doorstroming

Bereikbaarheid en doorstroming zijn belangrijk voor een leefbaar Heerde en een stevige lokale economie. Dat betekent dat we ons richten op goede fietsvoorzieningen, parkeervoorzieningen, trottoirs en het OV-netwerk. We zorgen er ook voor dat de doorstroming in en rond de dorpen goed is. Op die manier beperken we de overlast door sluipverkeer in de gemeente. Samen met de regiogemeenten blijft de gemeente aandringen op maatregelen om filevorming op de A50 te voorkomen.

> 'We moeten anders kijken naar autogebruik en ruimte voor parkeren.'

Een betere verkeersveiligheid

We willen het risico op verkeersincidenten verminderen. Dat doen we met veilige routes met een passende snelheid. Ook verminderen we het aantal verkeersonveilige situaties in de gemeente. We doen dat vooral op de doorgaande wegen rondom de dorpen. Maar ook bij scholen en verzorgingstehuizen hebben we extra aandacht voor de verkeersveiligheid. Ook minder sluipverkeer vergroot de verkeersveiligheid. Om de veiligheid te borgen, zetten we in op het zoveel mogelijk scheiden van conflicterende verkeersstromen. We gaan daarnaast binnen de bebouwde kom het grootste deel van de wegen inrichten als 30 km/u-zone. En we weren onnodig vrachtverkeer zoveel mogelijk.

Ambities die volgen uit opgave 7 **Slimme en schone mobiliteit:**

Naar een duurzame mobiliteit

- → Uitgaan van de volgorde in prioritering van het STOP-principe bij nieuwe ontwikkelingen en herontwikkelingen: (1) Stappen, (2) Trappen, (3) OV, (4) Personenauto.
- → Stimuleren van het gebruik van openbaar vervoer.
- → Duurzaam rijden stimuleren met een dekkend netwerk van laadpalen en ruimte voor deelvervoer.

Leefbaar, bereikbaar en verkeersveilig

- → Nieuw parkeerbeleid opstellen met onder andere gedifferentieerde parkeernormen voor verschillende gebieden en functies, met meer aandacht voor dubbelgebruik en maatwerk.
- → Een goede bereikbaarheid, een goede doorstroming en minder sluipverkeer.
- → Inzetten op een betere verkeersveiligheid met een passende snelheid door het creëren van veilige routes en het wegnemen van knelpunten.

3.8 OPGAVE 8: duurzaam ondernemen

Duurzaam ondernemen vinden we belangrijk. Onze gemeente bevat namelijk veel natuur en ligt tussen twee economische concentratiegebieden: de regio Stedendriehoek en de regio Zwolle. Hoewel we het belangrijk vinden om te blijven ontwikkelen doen we dit met respect voor onze natuur. Bijvoorbeeld als het gaat om de bedrijvigheid op de bedrijventerreinen in onze gemeente. Ook in de centrumgebieden van onze dorpen hebben we oog voor ontwikkeling en vernieuwing. Dit zorgt namelijk voor voldoende werkgelegenheid, voor binding van onze jongeren en voor meer bezoekers. We willen het volgende bereiken:

- → Een vitale economie
- → Toekomstbestendige bedrijventerreinen
- → Vitale centra
- → Een circulaire economie

> ‘Investeren in mensen en het optimaal benutten van ieders talenten.’

3.8.1 Een vitale economie

Onze gemeente is niet alleen een prettige gemeente om in te wonen, maar ook een aantrekkelijke gemeente om in te ondernemen. Die combinatie is een belangrijk uitgangspunt voor een goede balans in de bevolkingssamenstelling. Ook in de toekomst willen we onze economie vitaal houden: een economie die duurzaam en gezond is en tegen een stootje kan. Dit vinden we belangrijk, want dat draagt zowel bij aan de leefbaarheid van onze gemeente, als aan een gezond milieu. Onze inwoners en ondernemers profiteren hiervan.

Krachtige arbeidsmarkt

Investeren in mensen en het optimaal benutten van ieders talenten vinden we belangrijk. Alleen dan ontstaat een arbeidsmarkt die tegen een stootje kan. Daarvoor is een goede afstemming en aansluiting nodig tussen het bedrijfsleven, het onderwijs en de arbeidsmarkt. Binnen onze mogelijkheden willen we hieraan bijdragen. We zetten in op verbinding en samenwerking tussen ondernemers, overheid, onderwijs en organisaties, ook wel de vier O’s genoemd. Daarmee ontstaat ook weer nieuwe werkgelegenheid. Dat is belangrijk, want we willen dat er voldoende werkgelegenheid is binnen de gemeentegrens en in onze directe omgeving.

Een gezond ondernemersklimaat

We zorgen, waar we dat kunnen, dat Heerde een aantrekkelijke gemeente is voor ondernemers. We koesteren de huidige bedrijven, de werkgelegenheid en de kleinschalige lokale economie en zetten vooral in op behoud en stabiliteit. In het bijzonder zetten we ons in voor het behouden en versterken van de detailhandel in de centra, de bedrijventerreinen en de vrijetijdseconomie. We bieden, waar dat kan en past, groeiruimte aan bestaande bedrijven. Dat doen we met de maat en schaal van Heerde en de gebiedskwaliteiten in ons achterhoofd. Bovendien moet groei goed samengaan met onze visie op mobiliteit en plaatsvinden met respect voor het milieu. Als dat niet mogelijk is, zoeken we in goed overleg naar alternatieve locaties in onze eigen gemeente of in de regio. Ook voor nieuwe bedrijven geldt dit uitgangspunt. Kleinschalige startups door jonge ondernemers zijn een goed voorbeeld van passende bedrijvigheid in onze gemeente.

Een goede bereikbaarheid, zowel fysiek als digitaal

We vinden een goede fysieke en digitale bereikbaarheid belangrijk. Die is in onze gemeente over het algemeen goed en dat willen we zo houden. We beseffen ons wel dat de toenemende digitalisering steeds hogere eisen stelt aan de digitale infrastructuur. Dit vraagt om alertheid.

Flexibele regelgeving en maatwerk

Om ruimte te bieden aan innovatie en ontwikkelingen die bijdragen aan een vitaal en duurzaam economisch klimaat, hebben we flexibele regels nodig. Daarom werken we als gemeente zoveel mogelijk vanuit een open en meewerkende rol. We proberen mee te denken en initiatieven van ondernemers daar waar het kan te faciliteren. Zo zien we de laatste jaren in onze gemeente nieuwe vormen van ondernemerschap ontstaan rondom duurzaamheid, circulariteit, milieu en energie. Dit juichen we toe en ondersteunen we. We zien ook steeds meer thuiswerkers en bedrijven aan huis. Woonomgevingen zijn daardoor steeds meer ook werkomgevingen geworden. We beseffen ons dat dit gevolgen heeft voor de eisen die we stellen aan woningen en woonomgevingen. Deze ontwikkeling faciliteren we met flexibiliteit en maatwerk.

Duurzaamheid

Een vitale economie is ook een duurzame economie. Een economie die mag groeien, maar niet ten koste van het milieu; dat vinden we belangrijk. Innovatie kan hieraan bijdragen. De innovaties in energetische duurzaamheid, de energietransitie, de zorg en de circulaire economie bieden mogelijkheden om lokaal en regionaal werkgelegenheid te creëren. Niet alleen voor een beperkte groep, maar voor inwoners van alle leeftijdsgroepen en opleidingsniveaus met en zonder beperkingen. Ondernemers, inwoners en de gemeente werken op deze manier samen aan een sterke, vitale en duurzame economie.

3.8.2 Toekomstbestendige bedrijventerreinen

Vitale bedrijventerreinen zijn belangrijk voor de werkgelegenheid. We werken daarom met partners aan toekomstbestendige bedrijventerreinen. Hierbij verliezen we de koppeling met de grote maatschappelijke opgaven niet uit het oog. Dat betekent dat we dat doen met aandacht voor de natuur en het klimaat.

Vitaliteit, kwaliteit en samenwerking

We hebben op de korte termijn geen ambities voor uitbreiding van onze bedrijventerreinen. We willen vooral inzetten op onze bestaande bedrijventerreinen. Die maken we toekomstbestendig door er aantrekkelijke multifunctionele locaties van te maken. Belangrijk daarbij is een combinatie van een goede economie, werkgelegenheid, energie en klimaat, (digitale) bereikbaarheid, ruimtelijke kwaliteit, milieu, circulariteit en innovatie. Dat kan niet zonder samenwerking met ondernemers en andere

overheden. Dit partnerschap is niet alleen financieel, maar draait ook om uitwisseling van deskundigheid, afstemming en ontwikkeling van flexibele regelgeving.

> ‘Uitwisseling van deskundigheid, afstemming en ontwikkeling van flexibele regelgeving.’

Duurzaamheid en klimaat

We willen onze bedrijventerreinen op verschillende manieren meer duurzaam maken. Het belangrijkste uitgangspunt is het verminderen van de CO2-uitstoot. Dat kan door processen en bedrijfsgebouwen zo aan te passen dat bedrijven minder energie verbruiken. We stimuleren zonnepanelen op daken en de uitwisseling van restwarmte, elektriciteit en grondstoffen.

Bedrijventerreinen zijn vaak gebieden met veel stenen oppervlaktes, waar het in de zomer heet kan worden. Door meer groen toe te voegen en ruimte voor waterberging op te nemen, gaan we hittestress tegen, vergroten we de biodiversiteit en minimaliseren we de wateroverlast. Tenslotte vinden we het belangrijk dat ook op de bedrijventerreinen hergebruik van grondstoffen heel normaal wordt.

Bereikbare bedrijventerreinen

Bedrijventerreinen moeten goed bereikbaar zijn, zowel fysiek als digitaal. De fysieke bereikbaarheid van de bedrijventerreinen is in onze gemeente in orde. En dat willen we zo houden. Om te zorgen dat het verkeer van en naar de bedrijventerreinen duurzamer wordt, zetten we in op een goede bereikbaarheid per fiets, het OV (in combinatie met een deelfiets) en deelauto's.

3.8.3 Vitale centra

We gaan nauwer samenwerken met onze partners om te komen tot vitale dorpscentra, vooral in Heerde en Wapenveld. We willen graag een gevarieerd en geconcentreerd winkelaanbod in de beide centra, passend bij het dorpse en groene karakter van onze gemeente. Ook een goede bereikbaarheid is daarbij heel belangrijk.

Compacte centra

Een belangrijk aandachtspunt is leegstand. Hoewel er niet veel leegstand in onze dorpscentra is, blijven we alert. Leegstand maakt onze centra namelijk minder aantrekkelijk. We streven daarom in Heerde en Wapenveld naar herkenbare en compacte centrumgebieden, met duidelijke entrées. We hebben een clustering van detailhandel, horeca en andere publieksfuncties voor ogen, met woongelegenheid op de verdiepingen van de centrumpanden. We willen de centrumgebieden niet uitbreiden. We zetten vooral in op behoud van het huidige voorzieningenniveau en stimuleren ondernemers van buiten het compacte centrum naar binnen te verhuizen. In de aanloopstraten naar de centra ontmoedigen we nieuwe centrumfuncties. Hier kunnen we langzamerhand weer meer woongelegenheid creëren.

Levendige centra

Tegelijkertijd stimuleren we de levendigheid in onze dorpscentra. Het doel is aantrekkelijke, leefbare en gezellige centra, voor onze eigen inwoners, voor bezoekers uit de regio en voor de vele toeristen. Daarbij willen we het dorpse karakter vooral behouden. Dit betekent ook dat we ruimte geven aan activiteiten en evenementen in het centrum. We accepteren daarom overdag en in de avonden enige hinder door drukte en geluid, maar maken hier wel heldere afspraken over.

Een eigen en herkenbare sfeer nastreven

De centrumgebieden van Heerde en Wapenveld hebben elk een eigen sfeer en uitstraling en dat willen we zo houden. In alles wat we doen, sluiten we daarbij aan. Bijvoorbeeld in de keuze voor stenen, wegverharding en groen. In de centra kunnen inwoners en bezoekers ontspannen verblijven en elkaar ontmoeten. Daarvoor is het belangrijk dat de centra autoluw zijn. Auto's en ander gemotoriseerd verkeer zijn welkom, maar fietsers en voetgangers krijgen de ruimte. Parkeergelegenheid is vooral aan de randen van de centra te vinden.

De parkeergelegenheden zijn gratis en gemakkelijk te vinden, dankzij goede bewegwijzering. Om de centra autoluw kunnen te maken, willen we dat ze lopend, met de fiets en met het openbaar vervoer goed bereikbaar zijn. Ook voor mensen met een beperking.

3.8.4 Een circulaire economie

Met steeds meer mensen en een groeiende welvaart neemt de vraag naar grondstoffen toe. Dit zorgt voor schaarste van grondstoffen, prijsstijgingen en milieuschade. Samen met onze inwoners, ondernemers en partners willen we daarom zo snel mogelijk omschakelen naar een circulaire economie. Ons doel: een 100% circulaire economie in 2050. In een circulaire economie worden materialen eindeloos hergebruikt en zijn producten zoveel mogelijk gemaakt van hernieuwbaar materiaal. Dit betekent dat we geen restafval meer overhouden en alle grondstoffen hergebruiken. We zien afval dus niet langer als afval, maar als grondstof.

Stimuleren van kennisdeling en samenwerking

We stimuleren ondernemerschap gericht op een gesloten kringloop en efficiënt gebruik van elkaars grondstoffen en materialen. Dat kan alleen als er samengewerkt wordt, want het afval van de één, is de grondstof voor de ander. We zien hier in het bijzonder kansen voor de landbouw en de bedrijventerreinen. We willen het gebruik van nieuwe grondstoffen terugdringen. Als toch nieuwe grondstoffen nodig zijn, proberen we die lokaal te vinden.

Circulaire afvalstromen

We gaan voor vermindering van restafval, scheiding van afval, hergebruik van afval, hergebruik van materialen. Maar ook voor opslagruimte, want dat is wat circulaire afvalstromen nodig hebben. We hebben als gemeente vanuit onze verantwoordelijkheid voor de inzameling van afval vooral invloed op het huishoudelijk afval. In dat kader is ons doel afval zoveel mogelijk te voorkomen. Dat doen we door afval gescheiden in te zamelen, zodat het als grondstof kan worden hergebruikt.

Stimuleren van circulair bouwen

We stimuleren ook hergebruik, herstel en herbestemming van gebouwen en bouwmaterialen. Dat doen we bijvoorbeeld door de introductie van een materialenpaspoort. In zo'n paspoort staan alle gebruikte materialen van een gebouw. Dat zorgt ervoor dat hergebruik in de toekomst gemakkelijker is. Daarnaast stimuleren we bijzondere circulaire bouw- en woonconcepten, zoals demontabele woningen.

Het goede voorbeeld geven

Als gemeentelijke organisatie willen we het goede voorbeeld geven, verbinden, kennis uitwisselen en vernieuwingen mogelijk maken. Dit betekent onder andere dat we bij inkoop en aanbesteding rekening houden met de overgang naar een circulaire economie. Zo stellen we eisen aan duurzaamheid en circulariteit bij het inrichten van onze openbare ruimte. Denk daarbij aan hergebruik van bestaande materialen, zo min mogelijk nieuwe grondstoffen en nieuwe en herbruikbare materialen met een minimale milieu-impact.

Ambities die volgen uit opgave 8 Duurzaam ondernemen:

Een vitale economie

- → Een krachtige arbeidsmarkt met een goede aansluiting tussen ondernemers, overheid, onderwijs en organisaties (de vier O's).
- → Verbeteren van het ondernemersklimaat en aangenaam vestigingsklimaat.
- → Stimuleren van een goede fysieke en digitale bereikbaarheid.
- → Flexibele regelgeving en maatwerk voor duurzame innovatieve ontwikkelingen.
- → Een duurzame economie die mag groeien, maar niet ten koste van het milieu.

> 'Ons doel is afval zoveel mogelijk te voorkomen.'

Toekomstbestendige bedrijventerreinen

- Versterken van de vitaliteit en kwaliteit van onze bedrijventerreinen.
- Samenwerking tussen bedrijven onderling en met overheden op financieel, inhoudelijk en juridisch vlak.
- Verminderen van de CO2-uitstoot op bedrijventerreinen en stimuleren van het opwekken van duurzame energie.
- Toekomstbestendige inrichting van bedrijventerreinen (klimaatbestendig, natuurinclusief, circulair).
- Verbeteren van duurzame bereikbaarheid van bedrijventerreinen.

Vitale centra

- Streven naar compacte centra met clustering van publiekstrekkende functies.
- Stimuleren van de levendigheid in de centra met ruimte voor activiteiten en evenementen.
- Versterken van de eigen en herkenbare sfeer van de centra met een dorpse maat en schaal en een hoge ruimtelijke kwaliteit.

Een circulaire economie

- Stimuleren van ondernemerschap, kennisdeling en samenwerking gericht op een gesloten kringloop en efficiënt gebruik van (elkaars) grondstoffen en materialen.
- Circulaire afvalstromen door vermindering van restafval, bronscheiding, hergebruik en opslag van reststoffen.
- Circulaire bouw stimuleren door concepten als het materialenpaspoort en modulaire bouw te omarmen.
- Circulaire inkopen en aanbesteden en het goede voorbeeld geven.

KEUZES VOOR ONZE GEBIEDEN

4. KEUZES VOOR ONZE GEBIEDEN

In dit hoofdstuk werken wij de 8 opgaven met bijbehorende ambities uit voor de verschillende deelgebieden binnen onze gemeente. We onderscheiden de volgende 8 deelgebieden met elk een eigen karakter, gelegen in 3 verschillende zones:

We geven van elke zone een korte beschrijving en geven aan welke deelgebieden binnen de zone aanwezig zijn.

Van elk deelgebied beschrijven we vervolgens de karakteristieken die samen het huidige karakter vormen. Per deelgebied schetsen we ook de koers op hoofdlijnen op weg naar 2040: hoe spelen we in op specifieke opgaven en hoe behouden en versterken we daarbij de kwaliteiten van het deelgebied?

ZONE 1: Natuurlijke Veluwe

Deelgebied:

→ Veluwe

ZONE 2: De dynamiek op de Veluweflank

Deelgebieden:

→ Veluweflank

→ Centra Heerde en Wapenveld

→ Woongebieden Heerde, Wapenveld en Hoorn

→ Bedrijventerreinen

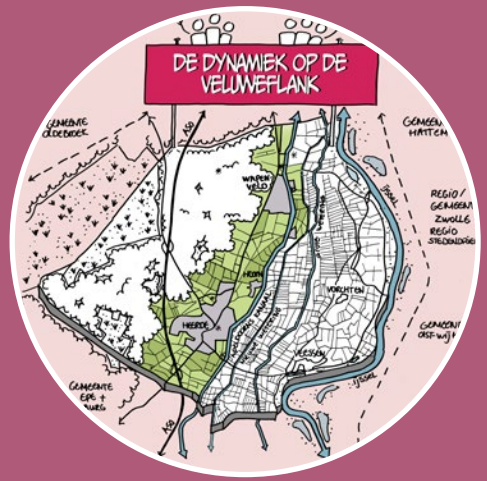

ZONE 3: Waterrijke IJsselvallei

Deelgebieden:

→ Weteringengebied

→ Uiterwaarden en hoogwatergeul

→ Oeverwal met Veessen en Vorchten

4.1 ZONE 1: Natuurlijke Veluwe

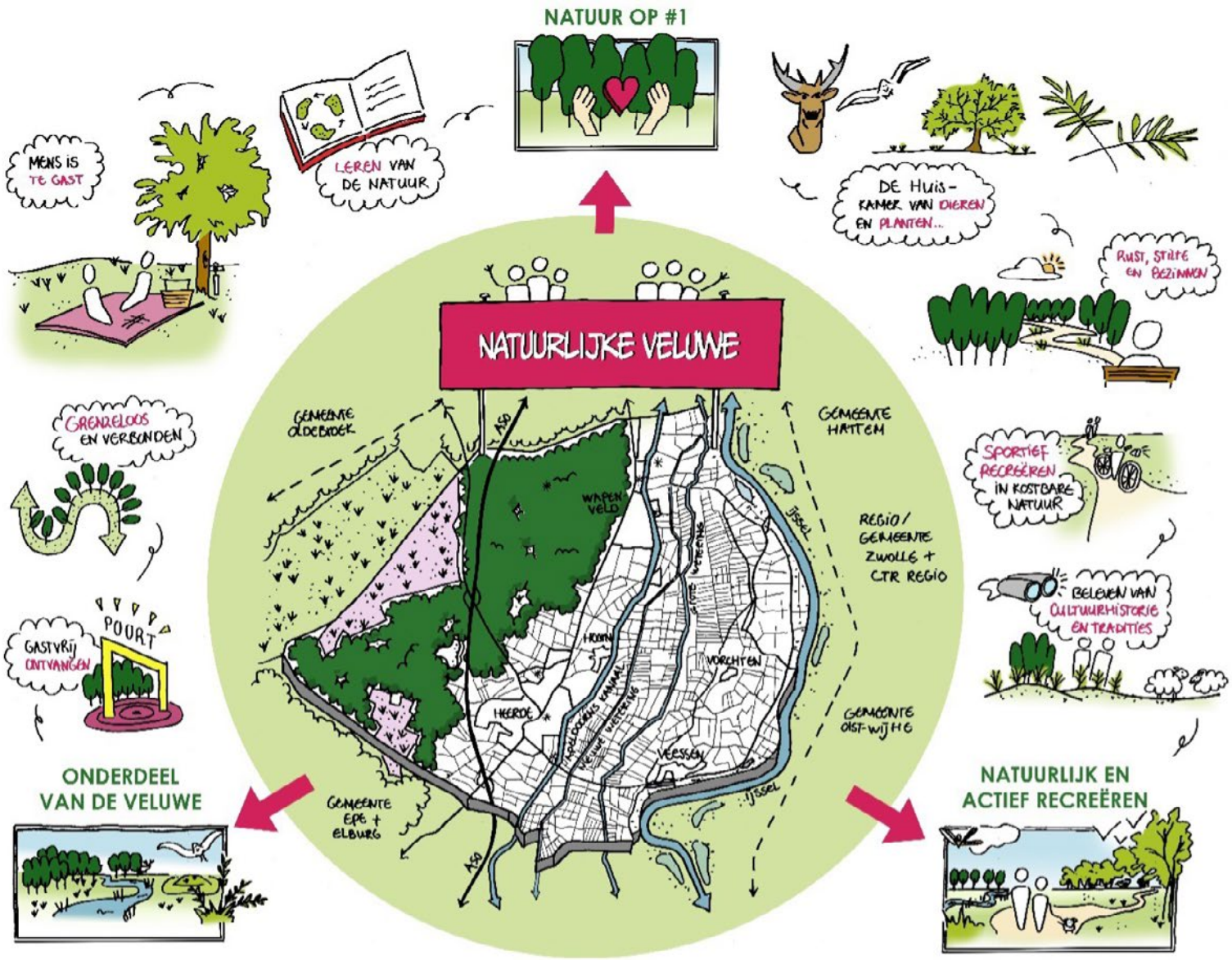

4 | KEUZES VOOR ONZE GEBIEDEN

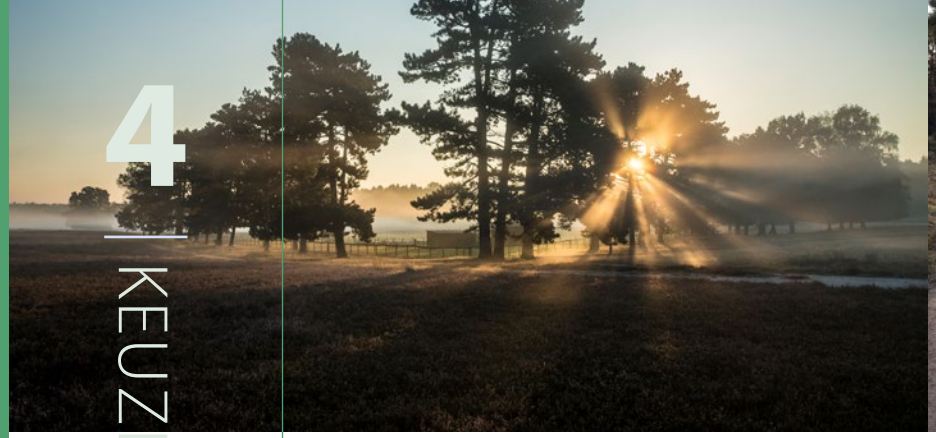

De zone *Natuurlijke Veluwe* is gelegen in het westelijk deel van onze gemeente. Het is een zone waarin natuur en landschap erg belangrijk zijn. De wettelijk beschermde status van de Veluwe als Natura 2000-gebied bepaalt veel van wat er wel en niet kan in deze zone en het omringende gebied. Dit betekent dat ontwikkelingen in deze zone, niet ten koste mogen gaan de natuur en het landschap. Binnen deze zone ontwikkelen we vooral op het vlak van recreatie en toerisme.

> ‘De bijzondere natuur maakt het gebied aantrekkelijk voor recreanten en natuurliefhebbers.’

4.1.1 Deelgebied Veluwe

Huidig karakter

De Veluwe is een uniek natuurgebied binnen Nederland: het is het op één na grootste natuurgebied van Nederland, heeft bijzondere natuur en is erg populair. De uitgestrekte bossen van naald- en loofbomen en de grote heidevelden zijn van Europees belang en onderdeel van het Natura 2000-netwerk.
De Veluwe is het leefgebied van reeën, edelherten en wilde zwijnen. De bijzondere natuur maakt het gebied ook aantrekkelijk voor recreanten en natuurliefhebbers. Mooie wandel-, fiets- en ruiterpaden maken dat je de natuur en het landschap optimaal kunt beleven.
Op de Veluwe ontspringen beken en sprengen die een verbinding vormen met de lager gelegen zones in onze gemeente. Deze vormen een belangrijke cultuurhistorische waarde. De beken en sprengen zijn gegraven om watermolens aan te drijven, deze waren belangrijk voor de vroege industrialisatie van de streek. Daarnaast zijn de grafheuvels uit de steentijd, oude karrensporen en bijzondere landgoederen uit vroegmoderne tijden bijzondere cultuurhistorische waarden.

Op de Veluwe is informatie te vinden over de ontstaansgeschiedenis van de gebieden en hoe die geschiedenis terug te zien is in het landschap.

Het noordwestelijk deel van het Veluwe-gebied in onze gemeente is in gebruik bij het Ministerie van Defensie. Dit gebied is volledig afgesloten en vormt daardoor een belangrijke schuilplaats voor het groot wild.
De schaapskooi in het fraaie heidegebied van de Renderklippen is van belang voor recreatie en landschapsonderhoud. Ter plaatse is een horecagelegenheid aanwezig. Het Heerderstrand is een drukbezocht dagrecreatiepunt, waar ruimte is voor recreatie op en rondom het water. Ook ligt er een pitch- en puttbaan. Het Heerdense deel van de Veluwe wordt doorsneden door de A50 en de Kamperweg, de Elburgerweg en de Zuidweg. De wegen vormen barrières voor zowel recreanten als voor veel diersoorten, al is er wel een ecoduct aanwezig over de rijksweg A50. De bossen zijn belangrijk met het oog op de klimaatverandering: ze bieden schaduw en verkoeling op hete dagen. In perioden met veel neerslag houden ze het regenwater vast.

4 | KEUZES VOOR ONZE GEBIEDEN

Koers

De nadruk ligt in dit deelgebied vooral op het behouden en versterken van de natuur- en landschapswaarden en de beleving daarvan. We richten ons dan als eerste op doelstellingen die er liggen voor de soorten en leefgebieden van het Natura 2000-gebied Veluwe. Ontwikkelingen moeten passen bij die natuurwaarden, zowel in kwaliteit als in aantallen.

In delen van de Veluwe is de beplanting relatief eenzijdig. Hier komt vooral jonge aanplant van naaldbossen voor, die bestaat uit een beperkte hoeveelheid boomsoorten. Om de biodiversiteit te vergroten en een klimaatbestendig gebied te creëren, is het belangrijk toe te werken naar gevarieerde bossen. Met een grotere variatie aan boomsoorten -ook meer loofbomen- met daaronder struiken en kruiden, vergroten we de biodiversiteit en verminderen we de uitstoot van CO2. Daarnaast vinden we het belangrijk om het grondwaterpeil en de kwaliteit van het grondwater te beschermen. Hiervoor helpen meer loofbomen ook, want loofbos is minder gevoelig voor verdroging en kan beter water vasthouden. Zo zorgen we voor een klimaatbestendige Veluwe. Dit verkleint ook de kans op bosbranden. Daarnaast zorgen meer loofbomen voor verbetering van de bodemkwaliteit. Om de biodiversiteit op de Veluwe te herstellen, is het verder nodig de stikstofneerslag op het gebied terug te dringen. Dit betekent dat de stikstofuitstoot van agrarische en andere bedrijven in de directe omgeving omlaag moet. We volgen hierin het beleid van hogere overheden. Voor nieuwe bedrijven die veel stikstof uitstoten, is geen plek in onze gemeente.

We streven ook naar minder ecologische versnippering en het herstel van trekroutes van dieren. Daarvoor is het nodig om geïsoleerde leefgebieden, zoals kleine heidevelden, aan elkaar te verbinden. Het zoveel mogelijk verzachten van barrières als de A50 en Kamperweg is daar een onderdeel van. Dat geldt ook voor het verder ontwikkelen van de Hattemer Poort en de Wisselse Poort als ecologische verbindingen.

Voor een goede balans tussen natuur en recreatie, kiezen we voor recreatiezonering. Dat houdt in dat bepaalde gebieden minder, en andere gebieden meer gebruikt kunnen worden door recreanten. We willen dat er enerzijds goede mogelijkheden voor natuurbeleving zijn vanaf de paden en dat er anderzijds voldoende rust is voor de natuur tussen de paden. We onderzoeken wat de meest geschikte plekken zijn om ontvangstlocaties voor het Veluwegebied te ontwikkelen. Dit worden P-Veluwes genoemd. De volgende locaties zijn in beeld: het Erf van Daendels, de Schaapskooi, Groot Stokkert, het Heerderstrand en het Ennerveld. Ook zetten we in op betere bereikbaarheid met het openbaar vervoer. Tussen het centrum van Heerde, de Schaapskooi/ Renderklippen en het Heerderstrand willen we een hoogwaardige duurzame recreatieve verbinding realiseren.

> ‘Loofbos is minder gevoelig voor verdroging.’

Het is belangrijk dat mensen voor een gezonde leefstijl kiezen. De Veluwe is bij uitstek een gebied om in een gezonde omgeving met schone lucht te bewegen. Daarom willen we dat onze inwoners de Veluwe daar goed voor kunnen benutten. We blijven daarom met onze partners werken aan een goed wandelnetwerk: paden vanaf waar de natuur en het landschap van de Veluwe goed te beleven zijn. Goede verbindingen met ontvangstlocaties zijn daarbij belangrijk.

Veel verschillende soorten gebruikers maken gebruik van het fietspadennetwerk. Conflicterende gebruikers willen we meer uit elkaar halen. Dat doen we door, waar mogelijk, routes aan te wijzen voor bijvoorbeeld exclusief mountainbikers of racefietsers. Ook breiden we het fietspadennetwerk uit met laadpunten voor e-bikes. We verbeteren de bereikbaarheid van natuurgebieden met het openbaar vervoer, maar op de Veluwe weren we het autoverkeer zoveel mogelijk. We willen het autoverkeer geleiden naar de ontvangstlocaties op enkele logische plaatsen binnen de Veluwe. Vanuit de ontvangstlocaties, een P-Veluwe, kunnen bezoekers te voet of op de fiets het natuurgebied betreden. Zo krijgt de natuur op andere plekken meer rust.

We geven ruimte aan nieuwe ontwikkelingen op het gebied van dagrecreatie, toerisme en natuur en landschap. Voorwaarde is wel dat ze aansluiten bij de natuur- en landschapswaarden, zowel in kwalitatief als kwantitatief opzicht. Onder die voorwaarde zien we mogelijkheden voor het intensiveren van de gebruiksmogelijkheden van het Heerderstrand. Andere nieuwe ontwikkelingen staan we in principe niet toe, tenzij ze een positief effect hebben op de natuur en het landschap, en bijdragen aan een belangrijke gemeentelijke of maatschappelijke opgave. De bestaande motorcrossbaan blijft, maar we staan geen uitbreiding of intensivering toe. We houden de overnachtingsmogelijkheden voor toeristen op het huidige niveau en in de huidige vorm. Nieuwe verblijfsrecreatie is niet toegestaan. Nieuwe bebouwing en nieuwe woningen zijn in principe ook niet gewenst in dit deelgebied. Nieuwe bebouwing voor natuur- en landschapsbeheer kan hierop een uitzondering zijn. Tot slot kunnen bestaande woningen in het gebied soms beter worden benut, bijvoorbeeld voor woningsplitsing.

Koers Veluwe:

- → Werken aan gevarieerde en klimaatbestendige bossen.
- → Beschermen van de kwaliteit van het grondwater en de bodemkwaliteit.
- → Terugdringen van de stikstofdepositie.
- → Verminderen van ecologische versnippering en herstellen van migratieroutes.
- → Toepassen recreatiezonering voor een betere balans tussen natuur en recreatie, onder meer door ontvangstlocaties voor het Veluwegebied te ontwikkelen (ook wel P-Veluwe genoemd).
- → Werken aan een duurzaam, kwalitatief hoogwaardig recreatief netwerk, met goede en veilige verbindingen, onder meer tussen het centrum van Heerde, de schaapskooi / Renderklippen en het Heerderstrand.
- → Nieuwe ontwikkelingen kunnen plaatsvinden op het gebied van dagrecreatie, toerisme en natuur en landschap, mits ze passend zijn bij de natuur- en landschapswaarden, zowel in kwalitatief als kwantitatief opzicht.
- → Nieuwe bebouwing en nieuwe woningen zijn in principe niet gewenst in dit deelgebied. Nieuwe bebouwing voor natuur- en landschapsbeheer kan hierop een uitzondering zijn. Daarnaast kunnen bestaande woningen in het gebied soms beter worden benut, bijvoorbeeld voor woningsplitsing.

4.2 ZONE 2: De dynamiek op de Veluweflank

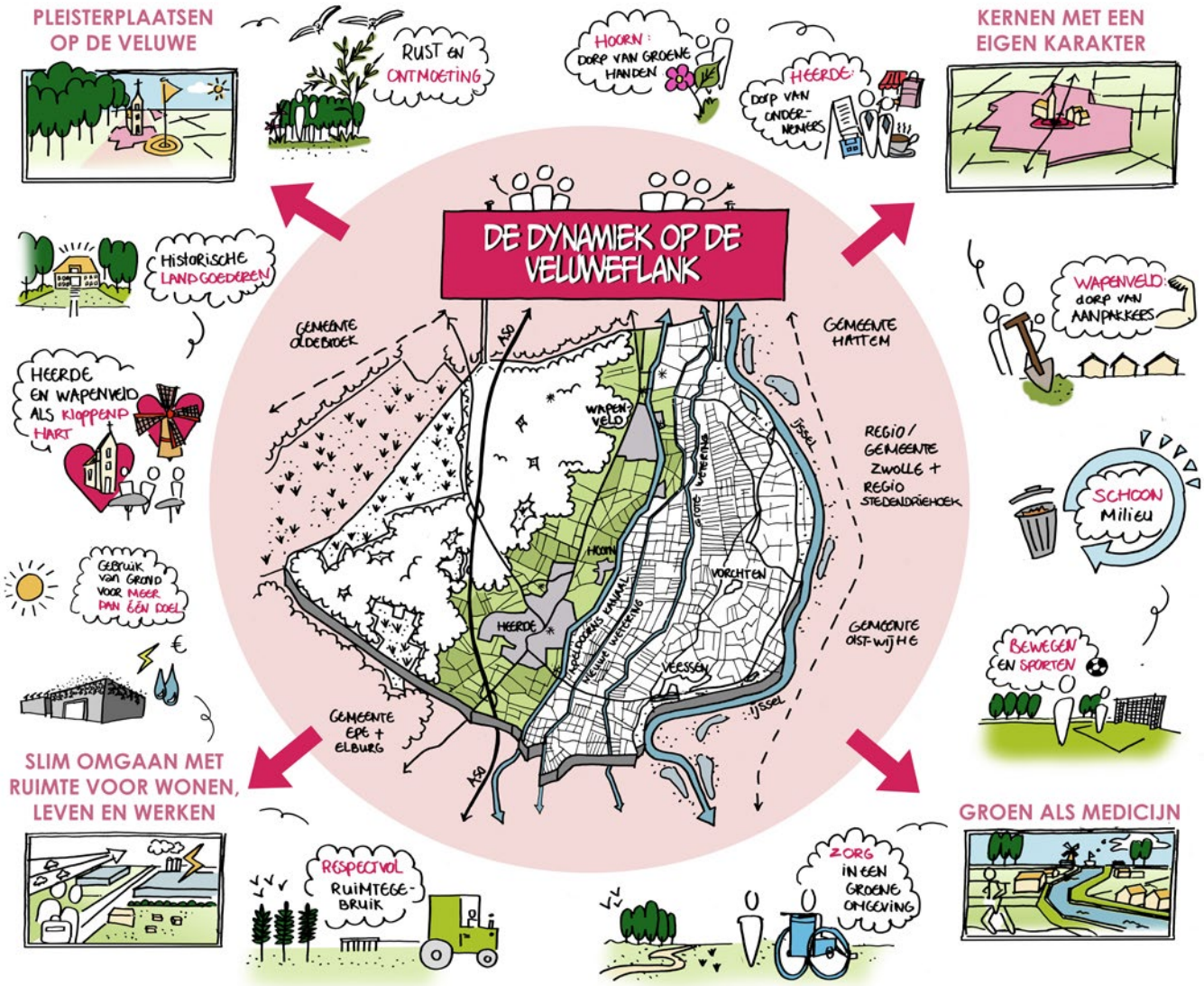

4 | KEUZES VOOR ONZE GEBIEDEN

De zone *De dynamiek op de Veluweflank* omvat de overgang van de hooggelegen Veluwe naar de laag gelegen IJsselvallei. Van oudsher is hier de meeste bebouwing aanwezig, met onder meer de dorpen Heerde, Wapenveld en het buurtschap Hoorn. Het is een zone waar veel verschillende functies een plek hebben. Denk hierbij aan wonen, werken, recreatie, zorg, onderwijs, sport en natuur en landschap. Kortom, dit is een zone met veel dynamiek, die zich verder kan ontwikkelen als een aantrekkelijke woon-, werk-, en leefomgeving. Belangrijk is dat de verschillende functies met elkaar in balans blijven.

Binnen de zone onderscheiden we verschillende deelgebieden met een eigen karakter:

- → Veluweflank, het buitengebied in deze zone;
- → Centra Heerde en Wapenveld;
- → Woongebieden Heerde, Wapenveld en Hoorn;
- → Bedrijventerreinen.

4.2.1 Deelgebied Veluweflank

Huidig karakter

De Veluweflank beslaat het landelijk gebied in de zone *De dynamiek op de Veluweflank*. De Veluweflank heeft een directe relatie met de Veluwe, zowel landschappelijk als recreatief. Dit deelgebied ligt op de overgang van de hoog gelegen Veluwse bossen naar de laag gelegen gronden in de IJsselvallei. Het landschap op de Veluweflank bestaat voor een deel uit kleine open velden tussen houtwallen en bosjes en voor een deel uit meer open essencomplexen. Het gebied heeft zo een halfopen karakter. We vinden er ook sprengen en beken die van west naar oost door het gebied stromen. Deze sprengen en beken geven een extra dimensie aan het landschap. Dat komt doordat het bekenstelsel goed bewaard is gebleven en de ruilverkaveling in dit deel van onze gemeente geen grote sporen heeft achtergelaten. De kleinschalige agrarische gebieden worden hier afgewisseld met landgoederen en bosgebieden.

In het gebied vinden we vooral kleinschalige landbouw, natuur, landgoederen, verblijfsrecreatie, landelijk wonen en verschillende bedrijfsactiviteiten. Het is het groene uitloopgebied voor de dorpen Wapenveld en Heerde en het buurtschap Hoorn. Deze zone biedt veel mogelijkheden voor landelijk wonen. Rond de afslag van de A50 Heerde-Zuid vinden we een concentratie van economische activiteiten in een groene setting.

De oostrand van dit deelgebied wordt grotendeels gevormd door het Apeldoorns Kanaal. Het kanaal ligt min of meer parallel aan de oostrand van de Veluwe en de IJssel. Het kanaal heeft ook een belangrijke rol in de overgang tussen het Veluwemassief en IJsselvallei. Ook vormt het kanaal een waardevolle cultuurhistorische en landschappelijke verbinding, zowel tussen de dorpen van de gemeente Heerde, als met buurgemeenten Epe en Hattem. Langs het kanaal lopen fraaie fiets- en wandelroutes. Over het tracé van de voormalige spoorlijn Apeldoorn-Zwolle -de Baronnenlijn- loopt een langzaam-verkeerverbinding.

De rijksweg A50 kruist het zuidelijk deel van de Veluweflank. De Kamperweg, de Elburgerweg en de Zuidweg zijn hoofdverkeersroutes naar de Veluwe. Het Apeldoorns Kanaal, de Groteweg, Zwolseweg, Eperweg en de A50 vormen juist een obstakel voor dieren, die zich in oost-westrichting bewegen tussen de bossen van de Veluwe en de IJsselvallei.

Koers

Op de Veluweflank staat het versterken van de kwaliteit van het landschap, de natuur en de (verblijfs)recreatieve waarde voorop. Nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen dragen hier bij voorkeur aan bij. Daarnaast willen we bestaande bebouwing op de Veluweflank beter benutten. Waar mogelijk passen we dubbel ruimtegebruik toe, zoals combinaties van energieopwekking en natuurontwikkeling.

We zien graag dat het landschap verbetert. Om dat te bereiken maken we de verschillende landschapstypen herkenbaarder. Waar mogelijk herstellen we verdwenen landschapselementen, zoals houtwallen, hagen, bosjes en bomenlanen. De oude bouwlanden, de zogenoemde essen, houden we juist open. De overgangen van de Veluweflank naar de woonomgevingen maken we waar nodig groener. In het Hoornerveen geldt een rood-voor-groen beleid. De regeling voorziet in een landschappelijke en cultuurhistorische versterking van het Hoornerveen in combinatie met woningbouw.

Natuur en biodiversiteit blijven voortdurend om aandacht vragen. Om de natuur op de Veluweflank te versterken, blijven we samen met onze partners werken aan ecologische verbindingen zoals de Hattemer Poort en de Wisselse Poort. We willen ook op andere plekken dat natuurgebieden met elkaar verbonden worden en dat dieren veilig van de ene naar de andere plek kunnen komen. Bijvoorbeeld met faunatunneltjes onder de wegen door. Het vasthouden van water rondom beken en sprengen kan ook goed samengaan met natuur- en landschapsontwikkeling. Door waterlopen in de beekdalen te beschermen en te herstellen, dragen we bovendien bij aan het versterken van de biodiversiteit.

We zien graag dat de landbouw duurzamer wordt: op die manier kan natuurherstel plaatsvinden. We zetten daarom in op een overgang naar landbouw die in balans is met de natuur, het landschap en de gebiedskwaliteiten. Dit kan alleen als de stikstofuitstoot van agrarische bedrijven vermindert. Met dit als uitgangspunt, geeft dat mogelijkheden tot verbreding van de landbouw. Denk aan een combinatie van de boerderij met recreatie, met zorg, of met andere maatschappelijke nevenfuncties. Omvorming naar intensieve veehouderij valt niet onder verbreding. Stopt een boer met boeren, dan kan zijn erf een woonfunctie of een andere passende functie krijgen.

Op de Veluweflank bieden we ruimte aan het opwekken van energie. Plannen daarvoor wegen we af aan de hand van het Uitnodigingskader voor windenergie en zonne-energie op land, het zogenoemde lokaal uitnodigingskader. Het liefst zoeken we bij zonnevelden naar dubbel grondgebruik. Denk aan energieopwekking boven parkeerplaatsen of aan functiecombinaties met natuurontwikkeling, recreatie, natuurinclusieve landbouw of waterberging. Hier liggen kansen voor onder meer agrariërs: zij kunnen kiezen voor zonnepanelen op daken, op het erf of daarbuiten, ingepast in het landschap. In dit deel van onze gemeente mag tot 2030 maximaal 15 hectare aan niet-aaneengesloten zonnevelden worden aangelegd onder bepaalde voorwaarden. Kleine windturbines op erven (erfmolens met een tiphoogte van maximaal 30 meter) staan we ook onder voorwaarden toe. Deze voorwaarden staan beschreven in het lokaal uitnodigingskader. De warmtetransitie krijgt in dit gebied voornamelijk vorm doordat eigenaren van woningen en bedrijven zelf maatregelen doorvoeren of door kleine collectieve systemen.

Bij de afrit Heerde-Zuid van de A50 bieden we ruimte aan economische en innovatieve ontwikkeling in een groene setting.

Op de Veluweflank bestaat de mogelijkheid nieuwe landgoederen van minimaal tien hectare groot te ontwikkelen. Daarop kunnen dan ook enkele woningen worden gebouwd. Het aantal woningen is afhankelijk van de kwaliteit die het landgoed toevoegt en de draagkracht van het gebied. De voorwaarde daarbij is dat 90% van het landgoed wordt ingericht met gebiedseigen natuur die vanaf paden door bezoekers beleefd kan worden. Bovendien moet het landgoed een hoge ruimtelijke kwaliteit hebben en passen in het landschap.

Wat op de Veluweflank ook een uitdaging is, is het vinden van mogelijkheden voor meer woningen. Nieuwe woningen op onbebouwde locaties in dit gebied zijn in principe niet toegestaan. Wel kunnen we bestaande erven en bestaande bebouwing beter benutten. Samen met partners en bewoners onderzoeken we de mogelijkheden om de woongebieden die aan de A50 grenzen leefbaarder te maken.

Bij bestaande woningen mag kleinschalige, aan huis gebonden bedrijvigheid worden ontwikkeld. Voorwaarde is dat er in de woning ook nog steeds gewoond wordt. Daarnaast moet de functie of activiteit passen in het landschap en de omgeving. Buitenopslag staan we niet toe, tenzij deze past in het landschap en beperkt in omvang is.

Inwoners van de dorpen genieten van de Veluweflank door er te wandelen en te fietsen. Waar nodig en mogelijk gaan we de wandel- en fietsroutes verbeteren, om gezonde beweging door inwoners te stimuleren. We vergroten de verkeersveiligheid van fietsers. Dat doen we door fietspaden, daar waar het kan, niet meer te kruisen met doorgaand autoverkeer. Het Apeldoorns Kanaal willen we verder ontwikkelen als recreatielint waarin de cultuurhistorische, recreatieve, natuurlijke en economische functies van het kanaal en de directe omgeving met elkaar worden gecombineerd. De beleving van het water gaan we versterken. Vooral op de knooppunten van routes, willen we mensen meer mogelijkheden geven om te genieten van het water. We leggen bovendien meer rustige wandelroutes aan, die niet langs doorgaande wegen liggen. En we maken de geschiedenis en het historische belang van het Apeldoorns Kanaal en de oude spoorbaan voor iedereen zichtbaar.

We kunnen de recreatiemogelijkheden van de Veluweflank nog beter benutten. We bieden daarom ruimte aan kleinschalige overnachtingsmogelijkheden van hoge kwaliteit, zoals een bed & breakfast op een bestaand erf. Ook minder gewone vormen van verblijfsrecreatie zijn hier mogelijk. Belangrijk is dat ze in het landschap passen en dat de ontwikkelingen bijdragen aan de sterke kanten van het gebied. Dit kan ook mogelijkheden geven voor agrariërs, die meer willen doen dan alleen boeren. Het zwembadterrein in dit gebied kan worden herontwikkeld in combinatie met verblijfs- en/of dagrecreatie en horeca. Bovendien bieden we ruimte aan een groot hotel, bijvoorbeeld bij de afrit Heerde-Zuid.

Koers Veluweflank:

- → Vergroten van de landschappelijke kwaliteit door de herkenbaarheid van de verschillende landschapstypen te verbeteren.
- → De natuur versterken door samen met onze partners te werken aan robuuste ecologische verbindingen zoals de Hattemer Poort en de Wisselse Poort.
- → Werken aan het vasthouden van water op de Veluweflank in combinatie met natuur- en landschapsontwikkeling.
- → Werken aan een toekomstbestendige landbouw in balans met de natuur, het landschap en de gebiedskwaliteiten.
- → Mogelijkheid tot verbreding van de landbouw met recreatieve, zorg- of andere (maatschappelijke) nevenfuncties.
- → Geen ruimte voor nieuwe intensieve veehouderij.
- → Ruimte voor zonnevelden indien landschappelijk ingepast en in lijn met het lokaal uitnodigingskader.
- → Ruimte voor nieuwe landgoederen met natuur- en landschapsontwikkeling en enkele wooneenheden.
- → Bestaande erven en bestaande bebouwing beter benutten voor de woonopgave, bijvoorbeeld op voormalige agrarisch erven.
- → Ruimte voor kleinschalige, aan huis gebonden, bedrijvigheid bij bestaande woningen.
- → Verbeteren van het recreatief routenetwerk en vergroten van de verkeersveiligheid.
- → Het Apeldoorns Kanaal verder ontwikkelen als recreatielint waarin de cultuurhistorische, recreatieve, natuurlijke en economische functies van het kanaal en de directe omgeving met elkaar worden gecombineerd.
- → Ruimte voor kleinschalige en hoogwaardige (verblijfs)recreatieve functies.

4.2.2 Deelgebied Centra Heerde en Wapenveld

Huidig karakter

De centra van Heerde en Wapenveld zijn plekken waar onze inwoners en bezoekers naar toe gaan voor hun dagelijkse boodschappen, maar ook om hun vrije tijd door te brengen en elkaar te ontmoeten. Er is regelmatig wat te beleven en er hangt een aangename sfeer. Het centrum van Heerde heeft een gevarieerd en regionaal getint winkelbestand, terwijl dat van Wapenveld meer een plaatselijke functie heeft. In beide centra liggen winkels, horeca en voorzieningen rondom het centrale dorpsplein.

> ‘Meer groen en minder verharding in de centra.’

Heerde en Wapenveld hebben beiden een wekelijkse markt, die gehouden wordt in het centrumgebied. Beide dorpscentra hebben een goede sfeer en uitstraling. De centra zijn goed bereikbaar voor wandelaars en fietsers en nodigen uit om even uit te rusten. Ze zijn ook goed bereikbaar met de auto. Tegelijkertijd maakt het doorgaand autoverkeer het lastiger om te genieten van een terrasje of te winkelen. Dit is vooral in Heerde het geval. Ook ligt er een uitdaging op het vlak van parkeren, zowel qua capaciteit als qua routing. En er is in beperkte mate sprake van winkelleegstand, maar deze is niet problematisch.

Koers

De combinatie van winkels, horeca, wonen, de weekmarkt en andere voorzieningen en evenementen zorgt voor de levendigheid, aantrekkelijkheid en sfeer van onze centra. Zowel inwoners als bezoekers maken daar dankbaar gebruik van. Het belangrijkste doel voor de beide centra is dan ook het behouden en verder versterken van deze combinatie van functies.

Door de opkomst van online winkelen hoeven onze inwoners en bezoekers voor de aankoop van producten niet langer naar de winkel; winkelbezoek is een keuze geworden. We zetten daarom in op een centrum waar iets te beleven valt en dat inwoners en bezoekers meer dan ooit tevoren verleidt tot een bezoek. Om dat te bereiken, zijn horeca en andere ontmoetingsplekken erg belangrijk.

We zorgen ervoor dat onze centra goed bereikbaar blijven. Vooral de toegankelijkheid voor voetgangers en fietsers is belangrijk. We kiezen voor een autoluw centrum in Heerde. Hier hebben we de ambitie het doorgaand woon-werkverkeer uit het centrum te weren. Daarnaast willen we het centrum van Heerde voorzien van een overzichtelijk parkeerroutesysteem voor auto’s en fietsers. Het parkeerterrein achter het centrum -Het Groene Hart- kan bovendien worden

verfraaid. In de centra van Heerde en Wapenveld hebben we aandacht voor de toegankelijkheid van de openbare ruimte voor mensen met een beperking. We willen beide centra bovendien verder ontwikkelen tot een belangrijk knooppunt van recreatieve routes. En we gaan ervoor zorgen dat er in de centra meer informatie over de omgeving beschikbaar komt. Op die manier kunnen de centra een startpunt zijn voor een ontdekkingstocht. Tussen het centrum van Heerde, de Schaapskooi/Renderklippen en het Heerderstrand willen we een hoogwaardige duurzame recreatieve verbinding realiseren.

Een aantrekkelijke openbare ruimte heeft -zeker in de centra van Heerde en Wapenveld- prioriteit, omdat beleving en verblijf hier belangrijk zijn. We hebben daarbij aandacht voor aanpassingen aan het veranderende klimaat. Daarbij denken we vooral aan het bergen van water en het tegengaan van hittestress. We zetten sterk in op meer groen en minder verharding in de centra. Dat kan met meer bomen, extra groenvakken, geveltuinen en groene gevels. Ook de mogelijkheden voor energieopwekking benutten we zoveel mogelijk. In de centra gaat het dan om zonnepanelen op daken en bijvoorbeeld schaduwbiedende overkappingen met zonnepanelen boven parkeerplaatsen.

We verwelkomen nieuwe activiteiten die bijdragen aan het in stand houden van cultuurhistorisch waardevolle gebouwen en hun omgeving. We willen dat beeldbepalende plekken en gebouwen beter benut worden om de dorpsidentiteit en beleving in het centrum te versterken. In het centrum van Heerde zien we dat bij Setten van Loenen, het rondje om de kerk en de verbinding met de Van Meursweide.

Zowel in Heerde als in Wapenveld streven we naar één compact kernwinkelgebied. Omdat er regelmatig wijzigingen zijn in de bezetting van de winkelpanden, geven we daar als gemeente actief richting aan. We onderzoeken daarnaast de kansen voor verbetering van de kernwinkelgebieden. Zo juichen we samenwerkingsverbanden toe die leegstand tegengaan. Niet alleen maar winkels in een centrumgebied, maar ook andere invullingen, maken een centrum minder kwetsbaar. Denk aan een mix van winkels met horecagelegenheden of nieuwe toeristische, recreatieve of economische functies. Ook andere initiatieven die bijdragen aan de beleving, de levendigheid en de aantrekkelijkheid van de centra zijn welkom.

Extra woningen in de centra zijn onder voorwaarden mogelijk: alleen als dat aantrekkelijk en betaalbare woningen oplevert, die vooral geschikt zijn voor senioren of jongeren. Woningbouw mag daarnaast niet zomaar ten koste gaan van het aanbod aan winkelruimte of een andere centrumfunctie. In de aanloopstraten kunnen winkelpanden bij bedrijfsbeëindiging of langdurige leegstand geschikt gemaakt worden voor andere functies. Denk bijvoorbeeld aan wonen, ondernemen (kleine bedrijven, start-ups, ateliers) of verblijfs- en vermaaksfuncties.

Koers Centra Heerde en Wapenveld:

- → Ontwikkelen van de centra tot aantrekkelijke verblijfsgebieden met belevingswaarde dankzij een verbreding van functies.
- → Goede bereikbaarheid van de centra voor voetgangers en fietsers, autoluw centrum zonder doorgaand verkeer in Heerde.
- → Aandacht voor de toegankelijkheid van de openbare ruimte en voorzieningen voor mensen met een beperking.
- → Centra als knooppunt van recreatieve routes.
- → Werken aan een klimaatbestendige openbare ruimte met meer groen en minder verharding.
- → Behouden, beschermen en benutten van cultuurhistorische waarden om de dorpsidentiteit te versterken.
- → Werken aan het behouden en versterken van de compacte kernwinkelgebieden.
- → Extra woningen zijn onder voorwaarden mogelijk.
- → Ruimte voor nieuwe functies in (langdurig) leegstaande panden.

4.2.3 Deelgebied Woongebieden Heerde, Wapenveld en Hoorn

Huidig karakter

De kernen Heerde en Wapenveld beschikken over veel verschillende soorten woongebieden, elk met een eigen opzet en karakter. De wijken hebben over het algemeen een prettig dorps en groen karakter, op de grens van de Veluwe aan de westkant en het rivierenlandschap aan de oostkant. Binnen de woongebieden is een gevarieerd en aantrekkelijk woningaanbod aanwezig, voor zowel gezinnen, jongeren als ouderen. Opvallend is dat er relatief veel grotere woningen zijn in het duurdere segment. In Heerde en Wapenveld zijn ook wijken met veel oudere sociale huurwoningen, waar verbetering van de wijk moet plaatsvinden.

De woonomgeving in Heerde en Wapenveld is kleinschalig: veel (maatschappelijke) voorzieningen zijn aanwezig in de wijken, dichtbij onze inwoners. Door de goede fietsverbindingen zijn ook de voorzieningen in de centra voor de meeste mensen prima bereikbaar. Hoorn heeft een landelijke ligging en bestaat voornamelijk uit woningen. Hier bevinden zich weinig maatschappelijke en economische voorzieningen, al is er wel een basisschool aanwezig. Bijzonder aan Hoorn is de afwisseling van openheid en bebouwing, die een landelijke uitstraling geeft.

Veel van onze inwoners zetten zich in als mantelzorger of vrijwilliger. De samenleving is hecht, met een actief verenigingsleven. Dit draagt bij aan een prettige en veilige leefomgeving.

> ‘Alle nieuwbouw moet passen bij het dorpse karakter en de identiteit van de plek.’

Koers

We blijven werken aan kwaliteitsverbetering en verduurzaming van onze woongebieden. In bestaande woongebieden richten we ons op een aantrekkelijke leefomgeving die bijdraagt aan de leefbaarheid en aan gezondheid en die klimaatadaptief en natuurinclusief is ingericht.

We bouwen betaalbare nieuwe woningen om in de behoefte te kunnen voorzien. Zoveel mogelijk van deze nieuwe woningen worden binnen de bebouwde kom gebouwd. Aanvullend daarop hebben we ook 3 uitbreidingslocaties aangewezen in Heerde en in Wapenveld. Daar kunnen woningen gebouwd worden, waarbij er ook aandacht besteedt wordt aan de inrichting van het landschap. Dit zijn:

- → Bovenkamp III (een groen woonlandschap);
- → Horsthoekerenk (een combinatie van wonen, zorg, educatie en recreatie);
- → Hulbergerlanden (een groen woonlandschap).

Alle nieuwbouw moet passen bij het dorpse karakter en de identiteit van de plek en goed integreren in de bestaande omgeving. Bovendien moet er veel aandacht zijn voor bereikbaarheid en duurzame mobiliteit, klimaatadaptatie, de energietransitie, circulariteit, gezondheid, veiligheid en natuur en landschap.

In Hoorn zijn in de dorpsvisie specifieke locaties voor woningbouw aangewezen. Daarnaast is in Hoorn kleinschalige woningbouw mogelijk in de vorm van organische groei, waarbij het karakter van Hoorn wordt behouden en het omringende landschap niet wordt aangetast. Organische groei betekent dat de groei passend is bij het huidige karakter en de identiteit van Hoorn: met een herkenbare bebouwing, aansluitend bij de lint- en erfstructuur, met behoud van zichtlijnen en openheid en voldoende afwisseling tussen groen en bebouwing.

Kleiner en dichter op elkaar wonen, levert veel op. Meer mensen komen elkaar tegen op straat, leggen contact en leren elkaar kennen. Dat is goed voor de sociale samenhang en vergroot het draagvlak voor voorzieningen. In onze gemeente is hoogbouw niet gebruikelijk. We beseffen ons wel dat gestapeld bouwen of beperkte hoogbouw in de dorpen Heerde en Wapenveld of op de uitbreidingslocaties kan helpen om meer betaalbare woningen te krijgen. Daar verlenen we medewerking aan, maar alleen als dat gebeurt vanuit een goede locatiestudie en een zorgvuldige inpassing in de omgeving. Bovendien is het bij hoogbouw belangrijk extra aandacht te besteden aan ruimte om elkaar te ontmoeten en om te ontspannen.

In de woongebieden geven we de mogelijkheid om meer te doen dan alleen maar wonen. Dit doen we vanuit de gedachte: functiemenging waar het kan en functiescheiding waar het moet. Dit betekent dat in de woongebieden lichte bedrijvigheid kan worden toegestaan. Denk hierbij aan woningen met kleinschalige aan huis gebonden bedrijvigheid of een thuiskantoor. Het wonen moet hierbij altijd de hoofdfunctie blijven en de nevenfunctie bedrijvigheid moet goed passen in de omgeving. In de woongebieden vinden we leefbaarheid belangrijk. Daarom stimuleren we bestaande bedrijven met een hoge milieubelasting, veiligheidsrisico's en/of veel vrachtverkeer hun bedrijfsvoering aan te passen of een meer passende locatie te zoeken.

We vinden het belangrijk dat er voldoende groen is in de nabijheid van elke woning. Dat geeft gelegenheid tot ontmoeten, sporten en spelen en brengt voldoende schaduw op warme dagen. Groen is ook belangrijk voor het verhogen van de biodiversiteit en om water vast te houden. We zien daarnaast graag dat er meer aantrekkelijke groene ommetjes worden ontwikkeld, zowel in de bestaande woongebieden als bij nieuwbouw. Een goede uitstraling van zowel de openbare ruimte als gebouwen helpt in de herkenbaarheid en de lokale identiteit.

De overgang van fossiele brandstoffen naar duurzame energie vindt voor een belangrijk deel in de woongebieden plaats. Bestaande woningen moeten worden verduurzaamd. Dat doen we deels door ze te isoleren en door duurzame energie op te wekken met zonnepanelen op daken, boven parkeerplaatsen en op stukjes ongebruikte gemeentegrond. En deels moet dat gebeuren door wijken stapsgewijs van het aardgas af te halen. Aan de oost- en westzijde van het dorp Heerde zijn er misschien kansen voor het terugwinnen van warmte uit oppervlakte- en afvalwater. Bij de rest van de woningen zal de eigenaar zelf -misschien samen met zijn buren- maatregelen moeten nemen om van het gas af te komen.

Om de wijken beter bestand te maken tegen klimaatverandering, maken we ruimte voor de opslag van water. Ook voegen we extra bomen en struiken toe in de openbare ruimte en verminderen we het oppervlak aan verharding. Hierdoor koelt de buitenruimte af en dat maakt ook woningen koeler. We stimuleren bewoners hetzelfde te doen in tuinen en op andere particuliere stukken grond. We richten ons daarbij eerst op de wijken die deze aanpassingen het meest nodig hebben. Daarbij stimuleren we mensen om hun eigen woning, tuin, balkon of dakterras ook ruimte te bieden aan planten en dieren. Zelf gaan we ook actief aan de slag, namelijk met het natuurinclusiever maken van de openbare ruimte: bermen, groenstroken, lanen, parken, waterlopen. Dat doen we door de inrichting en het beheer daarvan aan te passen. We hebben we extra aandacht voor doorgaande groene gebieden en waterlopen die de woongebieden met het buitengebied verbinden en die als leefgebied kunnen dienen voor dieren. Dat doen we om de kwaliteit van de natuur te vergroten.

Binnen de bebouwde kom stimuleren we een gezonde en actieve manier van verplaatsen. Zeker hier kan dit veel opleveren: afstanden zijn er klein, er ontstaat meer ruimte voor groen, mensen hoeven niet eerst ergens met hun auto naar toe te gaan om te bewegen en het is veiliger. We hanteren hierbij het 'STOP'-principe, dat uitgaat van de voorkeursvolgorde Stappen (lopen), Trappen (fietsen), Openbaar vervoer en als laatste het gebruiken van een (bij voorkeur elektrische) Personenauto. We kiezen daarmee voor gezonde en duurzame mobiliteit boven automobiliteit. Dit betekent dat voetgangers en fietsers op 1 staan in de woongebieden van onze gemeente. Met aantrekkelijke, snelle, veilige, duidelijke en herkenbare fietsroutes maken we het fietsen gemakkelijk; ook voor elektrische fietsen. Zo is de fiets in veel gevallen een prima alternatief voor de auto. Hoe minder auto's op de weg, hoe beter. Daartoe stimuleren we ook in het gebruik van deelauto's.

Koers Woongebieden Heerde, Wapenveld en Hoorn:

- → Uitbreiden van het woningaanbod, vooral door verdichting binnen het bestaand stedelijk gebied.
- → Daarnaast woningbouw op uitbreidingslocaties binnen een sterk landschappelijk raamwerk: Bovenkamp III, Horsthoekerenk en Hulbergerlanden.
- → Nieuwbouw moet passen bij het dorpse karakter, de identiteit van de plek en goed integreren in de bestaande omgeving.
- → Bij nieuwbouw moet er veel aandacht zijn voor bereikbaarheid en duurzame mobiliteit, klimaatadaptatie, de energietransitie, circulariteit, gezondheid, veiligheid en natuur en landschap.
- → Ruimte voor organische groei van het woningaanbod in Hoorn aanvullend op de dorpsvisie.
- → Ruimte voor gestapelde bouw als er sprake is van een zorgvuldige inpassing en een aantoonbare maatschappelijke meerwaarde.
- → Ruimte voor lichte bedrijvigheid aan huis, waarbij de hoofdfunctie wonen blijft.
- → Toepassing van de energietransitie in de woongebieden door energiebesparing en overstappen op alternatieve duurzame warmte en elektriciteitsbronnen.
- → Werken aan een klimaatbestendige en natuurinclusieve inrichting van de openbare ruimte in woongebieden.
- → Stimuleren van een gezonde en actieve manier van verplaatsen in de woongebieden: STOP-principe.

4 KEUZES VOOR ONZE GEBIEDEN

4.2.4 Deelgebied Bedrijventerreinen

Huidig karakter

De gemeente Heerde heeft een aantal bedrijventerreinen:

- → bedrijventerrein Molenweg/ Europaweg (Heerde);
- → bedrijventerrein Eeuwlandseweg Noord en Zuid (Heerde);
- → bedrijventerrein Veldweg (Heerde);
- → bedrijventerrein Vlijtweg (Wapenveld);
- → bedrijventerrein Ir RR van der Zeelaan (Wapenveld).

Deze bedrijventerrein hebben een lokaal karakter, met hoofdzakelijk kleinschalige bedrijvigheid. Maar er zijn ook enkele grotere bedrijven aanwezig. De bedrijventerreinen Ir RR van der Zeelaan en de Vlijtweg in Wapenveld zijn vooruitstrevend: zij werken eraan om duurzamer, gezonder en aantrekkelijker te worden.
Op het woon-werk landschap aan de Eeuwlandseweg-Noord in Heerde is nog ruimte voor lichte bedrijvigheid in combinatie met wonen in een groene setting.
Het bedrijventerrein aan de Molenweg/Europaweg in Heerde is enigszins verouderd: daar is verhoudingsgewijs veel verharding en weinig groen.

Voor bovenlokale bedrijven hebben we ruimte op bedrijvenpark H2O, een gezamenlijk bedrijvenpark van de gemeenten Hattem, Heerde en Oldebroek. H2O ligt -buiten de gemeentegrenzen van Heerde- langs de rijkswegen A28 en A50 ter hoogte van knooppunt Hattemerbroek. Het park biedt ruimte aan bedrijven van verschillende omvang en uit diverse sectoren. Er staan relatief veel ondernemingen uit het midden- en kleinbedrijf.

> ‘Ook bedrijventerreinen moeten passen in het landschap.’

Koers

Naast op het bieden van werkgelegenheid en ondernemerschap zetten we op de bedrijventerreinen in op een aantrekkelijke, gezonde en veilige werkomgeving, met ruimte voor klimaatadaptatie en natuurwaarden. Bovendien willen we dat de bedrijventerreinen een rol hebben in de energietransitie. Uiteindelijk moeten alle bedrijventerreinen in onze gemeente duurzaam zijn.

Een groene en mooie omgeving draagt bij aan een aantrekkelijk werkklimaat. Daarom zien we graag dat ook op bedrijfspercelen aandacht besteed wordt aan klimaatadaptatie en biodiversiteit. Oftewel: inrichting om van wateroverlast, droogte en hittestress tegen te gaan en te zorgen voor meer variatie in planten en dieren. Ook bedrijventerreinen moeten passen in het landschap. We gaan de randen van de bedrijventerreinen waar nodig groener maken en zorgen voor aantrekkelijke overgangen naar woonwijken of het buitengebied. Dat doen we met passende functies, zoals lichte bedrijvigheid in het groen. Zware bedrijvigheid is niet passend in de randen van de bedrijventerreinen. Op het hele bedrijventerrein moeten voldoende groenstructuren aanwezig zijn. Aangelegd met beplanting die thuishoort in het gebied, krijgen de terreinen een aantrekkelijke uitstraling. Voldoende groene verblijfsplekken en aantrekkelijke ommetjes in de omgeving van de bedrijventerreinen zijn belangrijk voor de gezondheid en het welbevinden van werknemers. Voor de kwaliteitsverbetering is het ook belangrijk dat de juiste bedrijven op de terreinen aanwezig zijn, met veel werkgelegenheid per vierkante meter. Vooral op de bedrijventerrein Molenweg/ Europaweg in Heerde en het bedrijventerrein Ir RR van der Zeelaan in Wapenveld gaan we met onze partners werken aan verbetering. De groene uitgangspunten geven kaders, maar ook nog voldoende ruimte bij het verplaatsen, uitbreiden en vernieuwen van functies.

Bedrijventerreinen moeten goed per fiets en met het openbaar vervoer te bereiken zijn. De combinatie van OV en deelfietsen helpt daarbij. We willen dat onze bedrijventerreinen ook voor auto's en vrachtauto's nog beter bereikbaar worden, maar zonder dat dat teveel inbreuk maakt op het landschap. Daarnaast zetten we in op duurzame (auto)mobiliteit, bijvoorbeeld met deelauto's die werknemers op de bedrijventerreinen kunnen gebruiken.

De bedrijventerreinen moeten een belangrijke bijdrage gaan leveren aan onze doelstellingen op het gebied van duurzame energie. Dat kan door de plaatsing van zonnepanelen op bedrijfsdaken, boven parkeerplaatsen en op ongebruikte stukken grond. Ook moeten er voldoende laadpunten komen op parkeerterreinen. De bedrijventerreinen zijn ook een logische plek om opgewekte energie op te slaan en voor een goede herverdeling te zorgen. In onze warmtevisie nemen bedrijventerreinen een belangrijke plek in, onder meer door de mogelijkheid om warmte die in de productieprocessen vrijkomt te delen met de rest van de gemeente. Ook de uitwisseling van restwarmte, elektriciteit en grondstoffen tussen bedrijven onderling, is voor ons een belangrijke stap richting duurzame bedrijventerreinen. Het benutten van industriële restwarmte is voor Heerde en Wapenveld een kans.

Speciale aandacht is er voor de rioolwaterzuiveringsinstallatie, de RWZI. Het waterschap onderzoekt daar de mogelijkheden om een energieknooppunt te ontwikkelen en zo het energienet te ontlasten. En we onderzoeken andere technieken, zoals geothermie en aquathermie.

Het woonwerklandschap Eeuwlandseweg-Noord moet nog worden afgerond. Verder zijn er geen mogelijkheden voor uitbreiding van de bestaande bedrijventerreinen. In Wapenveld bieden we alleen ten noorden van de Kloosterweg, op het bestaande bedrijventerrein, ruimte aan nieuwe bedrijven. Van belang is dat de verkeersveiligheid op het betreffende terrein en in de rest van de gemeente ten minste gelijk blijft. We streven naar veilige, schone en duurzame bedrijventerreinen. Parkmanagement speelt daar een belangrijke rol in. We staan geen ondersteuning van criminele activiteiten toe op bedrijventerreinen. Deze zogenoemde ondermijning bestrijden we in het regionaal samenwerkingsverband 'Kop van de Veluwe'.

Het leveren van een bijdrage aan onze ambities ten aanzien van de ruimtelijke kwaliteit en een gezonde, veilige en duurzame leefomgeving is steeds de voorwaarde voor medewerking aan bedrijfsuitbreidingen en de komst van nieuwe bedrijven. We moedigen daarnaast ook andere vormen van maatschappelijk verantwoord ondernemen aan. Voor nieuwe risicovolle bedrijven of voor bedrijven met veel impact op het milieu of met veel (vracht) verkeer, is geen plek in de gemeente Heerde. Dat geldt ook voor datacenters.

Bedrijven die buiten de aangewezen bedrijventerreinen liggen, dienen te voldoen aan de uitgangspunten voor het deelgebied waarbinnen ze liggen. De gemeente gaat, waar nodig, in gesprek met bedrijven om te bespreken hoe dat bereikt kan worden.

Koers Bedrijventerreinen:

- → Werken aan toekomstbestendige bedrijventerreinen met ruimte voor meer groen, natuur, waterberging en een hogere ruimtelijke kwaliteit.
- → Goede ruimtelijke en landschappelijke inpassing van bedrijventerreinen met aantrekkelijke overgangen naar woongebieden of buitengebied.
- → Werken aan de bereikbaarheid van de bedrijventerreinen per fiets, OV en deelvervoer.
- → Bijdragen aan de versnelling van de energietransitie door sterk in te zetten op duurzame energieopwekking en -opslag en het delen van restwarmte.
- → Werken aan schone, veilige en duurzame terreinen, bijvoorbeeld door middel van parkmanagement.
- → Het leveren van een bijdrage aan onze ambities ten aanzien van de ruimtelijke kwaliteit en een gezonde, veilige en duurzame leefomgeving is steeds een voorwaarde voor medewerking aan bedrijfsuitbreidingen en de komst van nieuwe bedrijven.

- → Voor nieuwe risicovolle bedrijven of bedrijven met grote hinderlijke milieucontouren en/of veel (vracht) verkeer is geen plek. Dat geldt ook voor datacenters.

4.3 ZONE 3: Waterrijke IJsselvallei

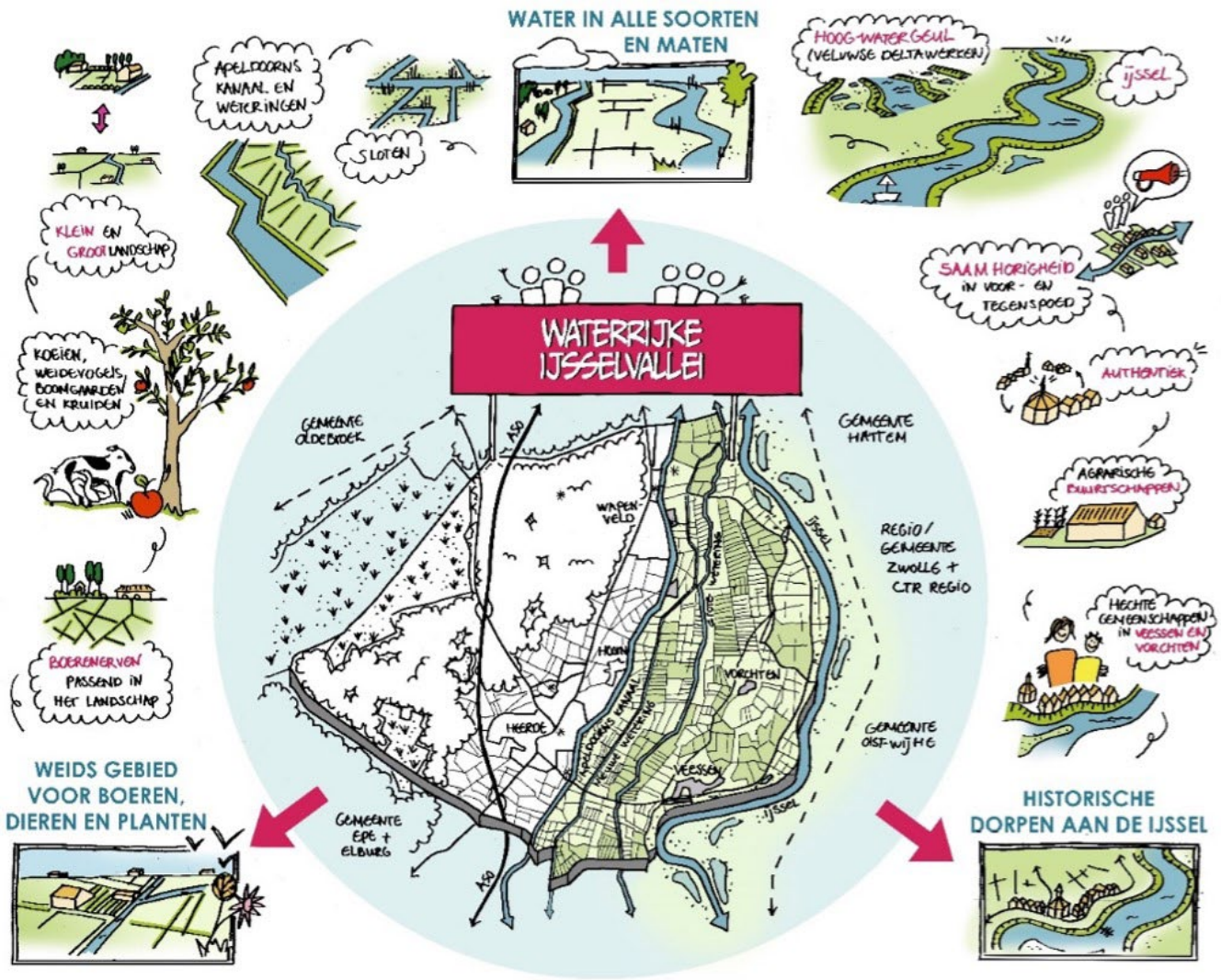

4 KEUZES VOOR ONZE GEBIEDEN

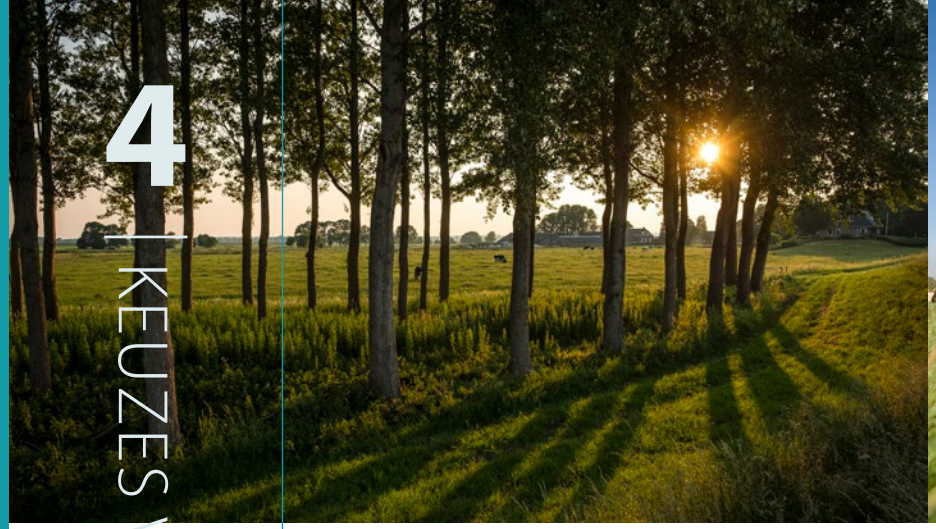

De zone *Waterrijke IJsselvallei* ligt in het oostelijk deel van onze gemeente, tussen het Apeldoorns Kanaal en de IJssel. De IJsselvallei is laaggelegen en is een relatief nat en open gebied. Een deel van deze zone is onderdeel van het Natura 2000-gebied Rijntakken. In deze zone liggen de uiterwaarden van de IJssel en de kleine dorpen Veessen en Vorchten. Ook de hoogwatergeul ligt in deze zone. De belangrijkste functies in dit gebied zijn natuur, water, wonen, recreatie en landbouw. We onderscheiden drie deelgebieden in deze zone:

- → Weteringengebied;
- → Uiterwaarden en Hoogwatergeul;
- → Oeverwal met Veessen en Vorchten.

4.3.1 Deelgebied Weteringengebied

Huidig karakter

Het weteringengebied ligt tussen het Apeldoorns Kanaal en de hoogwatergeul. Het is een relatief nat gebied met weiden, weteringen en sloten. Het landschap is vrij open, tussen bomenlanen en populierenbosjes. Het stelsel van weteringen in dit gebied loopt van zuid naar noord. Deze weteringen zorgen voor afwatering van het kommengebied richting het noorden. Ze komen samen bij het gemaal bij Wapenveld.

Het Weteringengebied is hoofdzakelijk een landbouwgebied met enkele stukken natuur, groen en landgoederen. In het gehele deelgebied komen verspreid woningen voor. In de buurtschappen, zoals Bruggenhoek en Markluiden, is deze woonbebouwing wat meer geclusterd.

De overgang van de kleinschaligheid van de flanken van de Veluwe naar de grotere schaal van het open IJssellandschap is hier goed zichtbaar. De Kerkdijk is de belangrijkste verbinding tussen Veessen, Vorchten en Heerde en loopt over het inlaatwerk van de hoogwatergeul. De Kerkdijk maakt deel uit van een belangrijke recreatieve route tussen de Veluwe en de IJsselvallei. Rijdend over de Kerkdijk, zie je hoe snel de verschillende soorten landschap elkaar afwisselen.

In de omgeving van de Kerkdijk en de Borchgraverweg ligt een glastuinbouwgebied en vinden we enkele boomkwekerijen. Langs de Grote Wetering is het weidelandschap meer open, scherp begrensd door de dijk van de hoogwatergeul. Tussen de Grote Wetering en de dijk van de hoogwatergeul ligt de landschapszone. Vanaf de dijk van de hoogwatergeul kan het gebied per fiets worden bewonderd.

> ‘We zien hier graag een transitie naar een toekomstbestendige landbouw.’

4 | KEUZES VOOR ONZE GEBIEDEN

Koers

In het weteringengebied zetten we in op de overgang naar een toekomstbestendige landbouw en het versterken van landschap, natuur, recreatie en waterbeleving.

Het landgebruik blijft in het weteringengebied overwegend agrarisch. We zien hier graag een transitie naar een toekomstbestendige landbouw, die in balans is met natuur en landschap. We geven ook ruimte aan verbreding van de landbouw. Dat betekent dat de boer met andere activiteiten dan alleen landbouw zijn inkomen genereert. Dat kan door zich bijvoorbeeld te richten op recreatieve of maatschappelijke nevenfuncties die bij kunnen dragen aan een goed verdienmodel voor de boer. Voor omvorming naar intensieve veehouderij is geen ruimte. We zien bovendien graag dat de landbouw meer de lokale en regionale markt gaat bedienen. Dit noemen we kortere ketens. We gaan daarom in gesprek met de agrariërs in het gebied. Van hen willen we horen wat zij hiervoor nodig hebben en tegelijkertijd financieel gezond te blijven. Hierin is ook een belangrijke rol weggelegd voor onze partners, zoals de provincie en het waterschap.

We bieden in het weteringengebied ruimte aan de doorontwikkeling van bestaande erven door woningen toe te voegen. Dit doen we altijd met kwaliteit en met respect voor de omgeving. Dit kan bijvoorbeeld in de buurtschappen, zoals Bruggenhoek en Markluiden. In dit deelgebied is buiten de bestaande erven geen ruimte voor nieuwe woningen, kassen of bedrijvigheid, tenzij daarbij een duidelijke kwaliteitsverbetering optreedt. Denk dan aan het opruimen van kassen, oude schuren of loodsen. In het glastuinbouwgebied (omgeving Kerkdijk en Borchgraverweg) zijn nog enkele glastuinbedrijven aanwezig, maar ook vollegrondbedrijven en vele woningen. De functie van dit gebied is al veranderd en meer gemengd gebied geworden. Deze ontwikkeling willen we verder faciliteren door hier ruimte te bieden aan nieuwe functies die passen in het gebied. Zoals wonen, kleinschalige recreatie, lichte bedrijvigheid (zoals kleinschalige, gespecialiseerde (glas)tuinbouw en kwekerijen) en het opwekken van duurzame energie. Dit allemaal in combinatie met ontwikkeling van landschap en natuur.

We willen, waar dat kan, oude laanstructuren herstellen. Tussen de lanen blijft het landschap hoofdzakelijk open, afgewisseld met broekbos. Door toekomstbestendige landbouw moeten er meer verschillende planten en dieren in het gebied komen. Wat we willen bereiken, is een afwisseling van hoog groen (de bomen langs de lanen, broekbos), moerassige delen, watergangen met natuurvriendelijke oevers en bloemrijke weilanden met hogere waterstanden. Daar profiteren onder meer weidevogels van zoals in het Gulbroek, dat aan de oostkant van het Apeldoorns Kanaal ter hoogte van het dorp Heerde ligt. Door het opkomende kwelwater en de arme bodem kan hier unieke natte natuur tot ontwikkeling komen. Het natuurgebied wordt, in samenwerking met onze partners, flink vergroot in de richting van het gebied langs de Grote Wetering. Daarmee ontstaat een verbinding tussen Veluwe en IJssel en kansen voor recreatie en natuurbeleving.

4 | KEUZES VOOR ONZE GEBIEDEN

Dit geldt ook voor de twee ecologische poorten, de Hattemer Poort in het noorden en de Wisselse Poort in het zuiden. In het weteringengebied moeten we zorgen voor voldoende ruimte voor waterberging.

We willen het weteringengebied graag toegankelijker en aantrekkelijker maken voor recreanten. Dit doen we onder andere door in dit deelgebied meer recreatieve fiets- en wandelroutes te ontwikkelen en door meer aandacht te hebben voor cultuurhistorische parels zoals het gemaal Pouwel Bakhuis in Wapenveld. Deze fiets- en wandelroutes zijn onderdeel van de verbinding tussen Veluwe en IJssel. Bij uitbreiding van het recreatieve routenetwerk willen we oude cultuurhistorische routes benutten.Informatieborden of spelelementen voor kinderen kunnen bijdragen aan de beleving van erfgoed. Denk dan aan monumentale gebouwen en sporen in het landschap, die verwijzen naar de geschiedenis van het gebied. We ontwikkelen het Apeldoorns Kanaal als recreatief lint met zo min mogelijk autoverkeer. Fietsers en voetgangers krijgen hier voorrang. Daarnaast staan we kleinschalige recreatieve functies toe in het weteringengebied. Maar alleen als die passen bij het karakter en de maat en schaal van het landschap.

Door het weteringengebied aantrekkelijker te maken voor recreanten, kunnen we de Veluwe meer ontlasten.

Het weteringengebied heeft ook ruimte om zonnevelden aan te leggen. Dit doen we alleen als het past bij de maat en schaal van het landschap en gekoppeld zijn aan het realiseren van andere lokale doelen. Denk dan aan bijvoorbeeld natuurontwikkeling of nieuwe vormen van landbouw. We wegen initiatieven af met het lokaal uitnodigingskader in de hand.

Koers Weteringengebied:

- → Werken aan een toekomstbestendige landbouw in balans met de natuur, het landschap en de gebiedskwaliteiten.
- → Mogelijkheid tot verbreding van de landbouw met recreatieve, zorg- of andere (maatschappelijke) nevenfuncties.
- → Geen ruimte voor nieuwe intensieve veehouderij.
- → Buiten de bestaande erven geen ruimte voor nieuwe woningen, kassen of bedrijvigheid, tenzij daarbij een duidelijke kwaliteitsverbetering optreedt (bijvoorbeeld door het opruimen van kassen, oude schuren of loodsen).
- → Faciliteren van een gebiedsproces in het (glas)tuinbouwgebied (omgeving Kerkdijk en Borchgraverweg) om te komen tot een gemengd gebied met ruimte voor wonen, bedrijvigheid, duurzaamheid, recreatie en natuur- en landschapsontwikkeling.
- → Werken aan de ontwikkeling van het Gulbroek, de Hattemer Poort en de Wisselse Poort.
- → Uitbreiden van het recreatief routenetwerk voor een sterkere recreatieve verbinding tussen Veluwe en IJssel.
- → Ruimte voor zonnevelden indien landschappelijk ingepast en in lijn met het lokaal uitnodigingskader.

4.3.2 Deelgebied Uiterwaarden en hoogwatergeul

Huidig karakter

De uiterwaarden -het buitendijkse gebied- langs de IJssel en de hoogwatergeul vormen samen een deelgebied. Waterbeheer, natuur en landbouw zijn hier de belangrijkste functies. De weilanden in dit open gebied kunnen overstromen tijdens hoge waterstanden van de IJssel.

In de uiterwaarden zijn ook petgaten -gaten die ontstaan zijn door afgraving- en afgesneden riviermeanders met moerasvegetaties en rivierbossen aanwezig. De IJssel en de uiterwaarden horen bij het Natura 2000-gebied Rijntakken. In dit natuurgebied van internationaal belang leven onder meer bevers, vissen, weidevogels en water- en moerasvogels. De kleine jachthaven bij Veessen -de Kozakkenhaven- met verblijfsrecreatie en een voetveer is een recreatieve trekker en vormt de verbinding met Salland.

De IJsseldijk vormt een belangrijke route in het recreatieve netwerk. Door de veerponten is de dijk tegelijk een praktische verbinding naar Olst en Wijhe. De Hoenwaard, in het noorden van onze gemeente, is een fraai gebied, waar veel gefietst en gewandeld wordt. Toeristische routes zorgen ervoor dat de mooie natuur goed te beleven is.

In het gebied tussen de Grote Wetering en de oeverwallen van de IJssel ligt de hoogwatergeul, tussen hoge groene dijken. De hoogwatergeul wordt, wanneer deze niet nodig is voor de waterveiligheid, gebruikt voor landbouw. Het landschap in de hoogwatergeul bestaat uit zeer open en plaatselijk vrij natte weilanden. De openheid en weidsheid maken dit gebied bijzonder. De hoogwatergeul is aangelegd om water te kunnen bergen en afvoeren bij hoge waterstanden in de IJssel. Daarom zijn bomen, bosjes en bebouwing verwijderd. Beeldbepalend is de hoogspanningsleiding die eveneens noord-zuid loopt. Het land wordt voornamelijk gebruikt door boeren. Het gebied is daarnaast van belang voor broedende weidevogels en overwinterende ganzen en zwanen. Over de dijken lopen fietspaden, die veel recreanten trekken.

> ‘De openheid en weidsheid maken dit gebied bijzonder.’

4 | KEUZES VOOR ONZE GEBIEDEN

Koers

In de uiterwaarden en de hoogwatergeul ligt de focus op waterveiligheid, natuur en landschapsontwikkeling, de transitie van de landbouw en het uitbreiden van recreatiemogelijkheden.

De uiterwaarden en de hoogwatergeul zijn in eerste instantie bedoeld om de IJssel de ruimte te geven. Zo kan bij een hoge waterstand rivierwater worden afgevoerd en de veiligheid worden gegarandeerd. Die functie moet ook in de toekomst behouden blijven; nieuwe ontwikkelingen mogen hier geen afbreuk aan doen. Daarnaast is dit deelgebied een belangrijk leefgebied voor planten en dieren. Daarmee is het van grote ecologische betekenis. De hoogwatergeul is belangrijk voor productie van voedsel door de landbouw. We willen in dit gebied niet alleen de waterveiligheid garanderen. Ook het verbeteren van de natuur geven we prioriteit. In de uiterwaarden gaan we daarbij uit van de doelstellingen voor het Natura 2000-gebied. Ons doel is om in de uiterwaarden aaneengesloten natuur te krijgen, eventueel met natuurbeheer door boeren. In de hoogwatergeul, streven we naar landbouw met aandacht voor natuur en landschap: agrarisch natuurbeheer. Het is in delen van de uiterwaarden, maar ook in de hoogwatergeul, belangrijk de openheid en de weidsheid te behouden. Niet alleen voor broedende weidevogels en overwinterende ganzen en zwanen, maar ook ten behoeve van waterberging. Daarnaast vinden we het ook belangrijk dat het landschap zo mooi blijft als het is.

In zowel de uiterwaarden als de hoogwatergeul streven we naar meer variatie in planten en dieren. Een hogere biodiversiteit dus. Daar is wel een overgang naar een toekomstbestendige landbouw voor nodig. Er blijft ruimte voor agrarisch gebruik, maar we zien wel graag meer ruimte voor de natuur. Bijvoorbeeld door kruidenrijke weides met insecten, vogels en kleine zoogdieren. We zien ook graag dat de landbouw meer de lokale en regionale markt gaat bedienen. We gaan hierover in gesprek met de agrariërs in het gebied. Van hen willen we horen wat zij hiervoor nodig hebben om tegelijkertijd financieel gezond te blijven. Hierin is ook een belangrijke rol weggelegd voor onze partners, zoals de provincie en het waterschap. We willen daarnaast de mogelijkheden voor waterberging en de waterkwaliteit verbeteren door het natuurlijk systeem te respecteren.

In de uiterwaarden en in de hoogwatergeul is ook ruimte voor recreatie. Dat mag alleen niet ten koste gaan van de waterveiligheid, de natuur en het landschap. De bestaande recreatieterreinen langs de IJssel zijn belangrijk voor de leefbaarheid van het gebied en de beleving van de IJssel. We vinden het belangrijk dat deze terreinen toegankelijk zijn voor bezoekers en bewoners van het gebied. We concentreren recreatieve activiteiten aan de oever van de IJssel in Veessen. Het voetveer is voor recreanten een verbinding tussen Salland, de IJssel en de Veluwe. De IJsseloever in Veessen fungeert daarmee voor de Veluwe als kleine 'toegangspoort' voor de Veluwe vanaf Salland over het water. Tegelijkertijd is het een ontvangstlocatie voor recreanten die hun weg langs de IJssel zoeken, op een wijze die past bij de maat en schaal van het gebied. Voor de bereikbaarheid is de veerverbinding naar Wijhe belangrijk. De pont zorgt voor de ontsluiting van het gebied, én geeft de gebruikers de mogelijkheid te genieten van de mooie IJssel.

4 | KEUZES VOOR ONZE GEBIEDEN

We zien graag dat de dynamische geschiedenis van het gebied beter zichtbaar wordt. Dat kan bijvoorbeeld met informatieborden of met speelmogelijkheden voor kinderen. Door uitleg te geven over het monnikenverleden en de oversteek van de kozakken. Bijvoorbeeld bij de pontjes, waardoor het bijzondere verleden tot leven komt. Dat maakt het gebied extra aantrekkelijk voor recreanten.

In de Hoenwaard willen we het karakteristieke cultuurlandschap houden zoals het is. Dat vraagt om een evenwicht tussen landbouw, verschillende natuur- en landschapwaarden, water, wonen en recreatie. Daarvoor is het van belang om in dit gebied mogelijkheden te bieden om te ontwikkelen. Dit voornemen maakt daarom deel uit van de Gebiedsontwikkeling Hoenwaard 2030. Daarin werken we met bewoners, maatschappelijke organisaties en andere overheden samen aan diverse uitdagingen. De belangrijkste maatregelen zijn de aanleg van een nieuwe versterkte kade in het Hattemse deel van het gebied, extra maatregelen voor recreatie en ruimte voor de rivier en waterbeheer. Maar ook toekomstperspectief voor de landbouw, de ontwikkeling van hardhoutooibos en maatregelen gericht op natuurversterking en het behoud van weidevogels.

In dit deelgebied kunnen we ook kijken naar vernieuwende vormen van energieopwekking; denk aan het gebruik van waterkracht. Daarbij geldt als voorwaarde dat deze passen bij het karakter van de uiterwaarden en de hoogwatergeul.

Koers Uiterwaarden en hoogwatergeul:

- → Hoogste prioriteit is waterveiligheid; nieuwe ontwikkelingen mogen hier geen afbreuk aan doen.
- → Werken aan het vergroten van de natuur- en landschapswaarden.
- → Openheid van landschap behouden voor broedende weidevogels en overwinterende ganzen en zwanen, maar ook ten behoeve van waterberging.
- → Werken aan een toekomstbestendige landbouw in balans met de natuur, het landschap en de gebiedskwaliteiten.
- → Vergroten van de mogelijkheden voor recreatief medegebruik mits dat niet ten koste gaat van waterveiligheid, natuur en landschap.
- → Concentratie van recreatieve activiteiten rondom het rivierfront in Veessen. Geen uitbreiding.
- → Rivierfront in Veessen als ‘toegangspoort’ voor de Veluwe vanaf Salland.
- → Werken aan de gebiedsontwikkeling Hoenwaard 2030.
- → Vergroten van de beleefbaarheid en toegankelijkheid van de IJssel.

4.3.3 Deelgebied Oeverwal met Veessen en Vorchten

Huidig karakter

De gronden op de wat hoger gelegen oeverwal -gelegen tussen de slingerende IJsseldijk en de meer rechte dijk van de hoogwatergeul- zijn wat droger dan de andere deelgebieden in de zone Waterrijke IJsselvallei. Daardoor zijn op de oeverwallen van oudsher meer bebouwing en meer bomen aanwezig. Er staan prachtige monumentale boerderijen met fraaie erven. Kenmerkend zijn de grillige vormen van de percelen, wegen en watergangen en de vele landschapselementen, zoals bomenlanen, hoogstamfruitbomen en meidoornhagen. Het agrarische landgebruik is relatief kleinschalig en er komt nog fruitteelt voor. Die is lange tijd heel bepalend geweest voor dit gebied.

Het gebied is aantrekkelijk om te wonen en te recreëren. Dat komt door het afwisselende landschap, de zichtbare geschiedenis en de ligging nabij de IJssel. De IJsseldijk is het meest opvallende element in dit gebied, dat bovendien goed zicht biedt op het landschap. Er zijn kleinschalige (verblijfs)recreatieve functies en recreatieve routes als klompenpaden en fietsroutes te vinden.

Op de oeverwallen liggen de kleine, maar fraaie dorpen Veessen en Vorchten. Veessen is een uniek dorp waar rust en ruimte belangrijke kernwaarden zijn. Daarmee onderscheidt het zich van de grotere dorpen in onze gemeente. Het is een dorp waar wonen, recreatie en agrarische bedrijvigheid samenkomen. Veessen is een typisch dijkdorp met dijkbebouwing dat daarnaast gekenmerkt wordt door historische lintbebouwing en erfstructuren. Het dorp is langs meerdere wegen gegroeid. Daarbij zijn de open ruimten in het dorp behouden gebleven. Dit wordt lintbebouwing genoemd. In Veessen staan historische boerderijen, karakteristieke IJsselhoeven, een molen en een kerk. De boomgaarden, meidoornhagen en kerkepaden maken de historische identiteit compleet. Veessen heeft van vroeger uit een sterke relatie met de IJssel en uiterwaarden. Zowel bewoners als recreanten maken hier dankbaar gebruik van.

Vorchten is nog wat kleiner dan Veessen. Rust en ruimte staan ook hier centraal. Vorchten bestaat vooral uit woningen met daaromheen agrarische bedrijvigheid. Vorchten ligt wat verder van de IJssel af, midden in het cultuurlandschap, aan de rand van de Vorchter Enk en aan de oude IJsselloop. Beeldbepalend is de fraaie oude kerk van Vorchten, waarvan de bouw startte in 900 na Chr. Deze bijzondere kerk ligt op een terp, een zogenoemde donk. De donk is in de middeleeuwen aangelegd om de bevolking te beschermen tegen overstromingen van de IJssel. De eeuwenoude kerk en ook de restanten van Kasteel Zwanenburg maken van Vorchten een dorp met historie. De kerk is van verre te herkennen in het vrij open landschap. Het multifunctionele centrum De Verbinding is het kloppend hart voor de inwoners van Vorchten. Hier ontmoeten Vorchtenaren elkaar en worden activiteiten georganiseerd.

4 | KEUZES VOOR ONZE GEBIEDEN

Koers

In dit deelgebied zetten we in op het behouden en het versterken van het kleinschalige landschap en het karakter van de dorpen Veessen en Vorchten. Daarnaast is de vernieuwing van de landbouw een belangrijke uitdaging en is er beperkt ruimte voor extensieve vormen van recreatie.

Uitgangspunt op de oeverwallen is het behouden en het versterken van het kleinschalige landschap. Ook willen we, waar mogelijk, cultuurhistorische elementen van het landschap herstellen. Denk aan het stimuleren van de aanplant van hoogstamboomgaarden of meidoornhagen. Dat maakt de geschiedenis van het landschap beter zichtbaar. Dat draagt bij aan een duidelijk eigen karakter van de oeverwallen.

In zowel Veessen als Vorchten is ruimte voor kleinschalige woningbouw. We zetten de beide dorpen dus niet op slot. Woningbouw is alleen mogelijk op een organische manier. Dat betekent dat de groei moet passen bij het huidige karakter en de identiteit van het dorp: voor de dorpen karakteristieke woningen en woonomgevingen voor verschillende doelgroepen, voortbouwend op de bestaande erf- en open lintstructuur. Essentieel daarbij is een juiste balans tussen bebouwing, openheid en doorzichten. Organische groei betekent ook: meer ruimte creëren binnen de bestaande woningvoorraad, met andere woorden het beter benutten van bestaande bebouwing. Door bijvoorbeeld woningen te splitsen of erven te delen ontstaat er meer ruimte voor starters die willen terugkeren.

We vinden het belangrijk dat Veessen en Vorchten beter met het buitengebied worden verbonden, bijvoorbeeld met doorgaande groenstructuren. Bij de inrichting van de openbare ruimte houden we rekening met de relatie tussen het groen in de kern, de bebouwing en het groen in het buitengebied. Wij willen herkenbare groene gebieden in de dorpen, met ruimte voor bomen en struiken die bijdragen aan het dorpskarakter. Dit is ook belangrijk uit het oogpunt van klimaatverandering: groen geeft verkoeling op warme dagen en ruimte voor waterberging bij veel regen. Het biedt bovendien meer ruimte om te spelen, te sporten, te bewegen en te ontmoeten. En het is goed voor de biodiversiteit. Wij hebben extra aandacht voor groen bij de visitekaartjes van Veessen en Vorchten: de kerken, de molen, de IJsseldijk en ander karakteristiek erfgoed. Ook op en rondom particuliere erven zijn kansen voor meer groen. Bij een nieuwe ruimtelijke ontwikkeling, zoals woningbouw, moeten voldoende bomen en struiken worden geplant. Dat versterkt het landschap. Het nieuwe groen moet ook passen bij het karakter van de oeverwallen. Denk hierbij aan hoogstamboomgaarden, meidoornhagen, houtsingels, weg- en erfbeplanting, rijen knotwilgen en bosjes. Zo houden we het unieke dorpslandschap van Veessen en Vorchten net zo mooi als het al is.

Veessen en Vorchten hebben een sterke samenleving, waarbij veel bewoners actief zijn in een vereniging. Dit willen we ondersteunen door initiatieven vanuit Veessen en Vorchten zo veel mogelijk te stimuleren.

Het voorzieningenniveau in Veessen en Vorchten past bij het karakter van een klein dorp en kan zich nog verder ontwikkelen. Daarbij passen kleinschalige voorzieningen, bijvoorbeeld gericht op recreatie en toerisme en de verkoop van streekproducten. Veessen heeft een basisschool en het sport- en gemeenschapscentrum De Noord. Vorchten heeft een multifunctioneel centrum (MFC) De Verbinding, dat onder meer dienst doet als ontvangstlocatie voor recreanten die de IJsselvallei willen bezoeken. Het behouden van voorzieningen in zowel Veessen als Vorchten is belangrijk voor de leefbaarheid. We zien ook kansen voor het ontstaan van Heerenboerderijen, dagbestedingen en initiatieven geïnitieerd en getrokken door bewoners en lokale ondernemers die zich richten op gezond voedsel uit eigen streek.

We bieden in Vorchten en Veessen ruimte aan initiatieven voor duurzame energie, die vanuit de samenleving komen. En passen in het landschap van singels, bosschages en boomgaarden. Ook moeten dit soort projecten bijdragen aan een hogere biodiversiteit en geen afbreuk doen aan de aantrekkelijkheid van de dorpskernen en het omliggende landschap.

Op de oeverwallen zien we graag dat landbouw meer duurzaam en toekomstbestendig wordt. Naast voedselproductie, draagt deze vorm van landbouw dan bij aan het herstel en het onderhoud van het landschap en de natuur. We leggen contact met de agrariërs in het gebied om te bespreken wat zij nodig hebben om deze overstap te maken, met behoud van een gezond bedrijf. Duurzame landbouw betekent ook minder pesticiden die schadelijk zijn voor mens en dier. We verwachten van onze partners, zoals de provincie en het waterschap, een bijdrage aan deze verandering. Dit gebied heeft namelijk te maken met een complex watersysteem en een risico op kwelwater vanuit de IJssel. We willen het natuurlijk watersysteem blijven ondersteunen. Hiervoor is voldoende ruimte voor oppervlaktewater nodig.

Op de oeverwallen is ruimte voor het verder ontwikkelen van recreatie. Niet voor het grote massatoerisme, maar beperkt, van goede kwaliteit en met minimale impact op de omgeving. Voorbeelden hiervan zijn nieuwe ommetjes door het landschap, een minicamping of een bed & breakfast. We willen dat meer mensen de IJssel kunnen beleven. De IJsseloever bij Veessen speelt hierin een belangrijke rol. Ook de Oude IJsselloop geeft mogelijkheden om van het gebied te genieten.

We hebben aandacht voor de bereikbaarheid van voorzieningen in Heerde en Wapenveld. Voorzieningen in Veessen zijn namelijk beperkt. Daarbij houden we ook rekening met de 65-plussers. Er valt ook nog wel wat te verbeteren aan de verkeersveiligheid in de dorpen en op de toegangswegen, vooral voor voetgangers en fietsers. Daar gaan we aan werken.

Koers Oeverwal met Veessen en Vorchten:

- → Behouden en versterken van het kleinschalig landschap dankzij herstel van cultuurhistorische en landschappelijke structuren.
- → Uitbreiding van het woningaanbod vanuit het principe 'organische groei'.
- → Aandacht hebben voor het beleven van de 'visitekaartjes' van Veessen en Vorchten zoals de omgevingen van de kerken, de molen, de IJsseldijk en ander karakteristiek erfgoed.
- → Stimuleren van initiatieven uit de samenleving op het gebied van sociale cohesie en duurzaamheid.
- → Werken aan een toekomstbestendige landbouw in balans met de natuur, het landschap en de gebiedskwaliteiten.
- → Mogelijkheid tot verbreding van de landbouw met recreatieve, zorg- of andere (maatschappelijke) nevenfuncties.
- → Geen ruimte voor nieuwe intensieve veehouderij.
- → Werken aan het vergroten van de beleefbaarheid van de IJssel.
- → Verder ontwikkelen van kleinschalige, hoogwaardige en extensieve vormen van recreatie.
- → Waarborgen van de leefbaarheid en bereikbaarheid van voorzieningen.

> 'We willen dat meer mensen de IJssel kunnen beleven.'

5 OMGEVINGSVISIEKAART

5. Omgevingsvisiekaart

De omgevingsvisiekaart laat zien wat we tussen nu en 2040 in de verschillende deelgebieden willen bereiken. Uitgangspunt is steeds, dat we het goede willen behouden en, als het kan, willen uitbreiden of verbeteren. Op de kaart ziet u terug wat we in eerdere hoofdstukken aan koers voor elk deelgebied hebben beschreven.

De basis voor de omgevingsvisiekaart wordt gevormd door de sterke kanten van ieder gebied en de ontwikkelplannen die op dit moment al lopen. De omgevingsvisiekaart voegt daaraan met symbolen, pijlen en arceringen nieuwe keuzes toe. De omgevingsvisiekaart is geen kaart die gebruikt kan worden om te bepalen of iets wel of niet mag. Het gaat om de hoofdlijnen van beleid, die verder worden uitwerkt in het omgevingsplan en programma's. De gemeenteraad controleert of de uitvoering van de omgevingsvisie volgens plan verloopt, of dat er zaken bijgesteld moeten worden.

GEMEENTE HEERDE

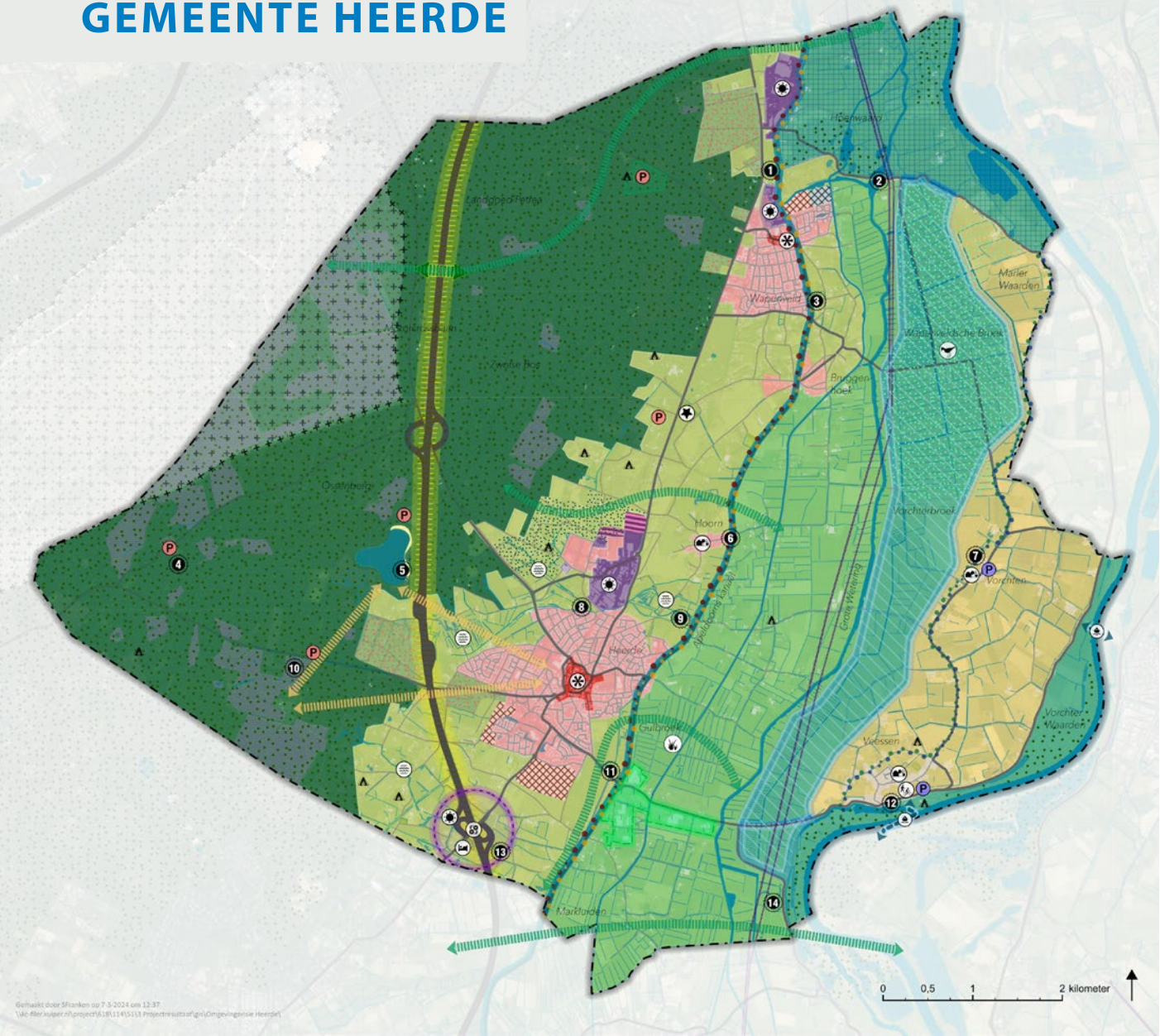

LEGENDA

Gemeentegrens

- Gemeentegrens

Infrastructuur

- Snelweg
- Hoofdweg
- Lokale weg
- Hoogspanningsverbindingen
- Behouden veerverbinding

Wonen

- Bebouwing
- Groen woonlandschap
- Uitbreidingslocatie voor woningbouw binnen een sterk landschappelijk raamwerk
- Zoekzone voor woningbouw, sport, leisure en recreatie
- Organische groei kleine kern

Bedrijvigheid

- Woonwerklandschap
- Innovatieknoop bij A50 met ruimte voor gemengde innovatieve (economische) activiteiten
- Transformatie van glastuinbouwgebied naar gemengd gebied

Natuur, water en landschap

- Water
- ASK defensieterrein en rustgebied
- Natuurnetwerk Nederland (NNN)
- Natura2000 en NNN
- Ecoduct
- Ontwikkelen groene corridor
- Beschermen en ontwikkelen beken- en sprengensysteem
- Zoekzone ontwikkelen hoogwaardige natte natuur
- Transformeren tot natuurgebied
- Versterken weidevogelgebied en ganzenrustgebied
- Zone landschapsversterking (rood-voor-groen)
- Werken aan de gebiedsontwikkeling Hoenwaard 2030
- Hoogwatergeul

Recreatie, toerisme en sport

1. Vrieze's erfgoed
2. Historisch gemaal Pouwel Bakhuis
3. Zuivelmuseum Erve IJzerman
4. Erf van Daendels
5. Heerderstrand
6. Coöperatiegebouw De Eendracht Hoorn
7. MFC De Verbinding Vorchten
8. Watermolen van Heerde
9. Landgoed en kasteel Vosbergen
10. Renderklippen, schaapskooi en schaapskudde
11. Landgoed Bonenburg
12. Rivierfront, Kozakkenveer en Mölle van Bats
13. Watermolen Keetweg
14. Natuurboerderij Bakhuis

- Camping / verblijfsrecreatie
- Sportterrein
- Zoekzone sport, leisure, recreatie
- Het Apeldoorns Kanaal verder ontwikkelen als recreatielint
- Beleving Oude IJsselloop
- Concentratiepunt van recreatieve activiteiten in de uiterwaarden
- Bestaande ontvangstlocatie IJsselvallei met parkeerplaatsen van waaruit recreatieve routes starten
- Zoekgebied te ontwikkelen ontvangstlocatie Veluwe met parkeerplaatsen van waaruit recreatieve routes starten
- Ontwikkelen van de centra van Heerde en Wapenveld als knooppunt van recreatieve routes
- Ontwikkelen hoogwaardige, duurzame recreatieve verbindingen
- Herontwikkelen locatie Berghuizerbad
- Zoekgebied voor ontwikkelen hotel

Duurzame energie

- Zoekzone opwekken zonne-energie
- Zoekzone opwekken zonne-energie langs A50

5 | OMGEVINGSVISIEKAART

Veluwe

- Werken aan gevarieerde en klimaatbestendige bossen.
- Beschermen van de kwaliteit van het grondwater en de bodemkwaliteit.
- Terugdringen van de stikstofdepositie.
- Verminderen van ecologische versnippering en herstellen van migratieroutes.
- Toepassen recreatiezonering voor een betere balans tussen natuur en recreatie, onder meer door ontvangstlocaties voor het Veluwegebied te ontwikkelen (ook wel P-Veluwe genoemd).
- Werken aan een duurzaam, kwalitatief hoogwaardig recreatief netwerk, met goede en veilige verbindingen, onder meer tussen het centrum van Heerde, de schaapskooi / Renderklippen en het Heerderstrand.
- Nieuwe ontwikkelingen kunnen plaatsvinden op het gebied van dagrecreatie, toerisme en natuur en landschap, mits ze passend zijn bij de natuur- en landschapswaarden, zowel in kwalitatief als kwantitatief opzicht.
- Nieuwe bebouwing en nieuwe woningen zijn in principe niet gewenst in dit deelgebied. Nieuwe bebouwing voor natuur- en landschapsbeheer kan hierop een uitzondering zijn. Daarnaast kunnen bestaande woningen in het gebied soms beter worden benut, bijvoorbeeld voor woningsplitsing.

Veluweflank

- Vergroten van de landschappelijke kwaliteit door de herkenbaarheid van de verschillende landschapstypen te verbeteren.
- De natuur versterken door samen met onze partners te werken aan robuuste ecologische verbindingen zoals de Hattemer Poort en de Wisselse Poort.
- Werken aan het vasthouden van water op de Veluweflank in combinatie met natuur- en landschapsontwikkeling.
- Werken aan een toekomstbestendige landbouw in balans met de natuur, het landschap en de gebiedskwaliteiten.
- Mogelijkheid tot verbreding van de landbouw met recreatieve, zorg- of andere (maatschappelijke) nevenfuncties.
- Geen ruimte voor nieuwe intensieve veehouderij.
- Ruimte voor zonnevelden indien landschappelijk ingepast en in lijn met het lokaal uitnodigingskader.
- Ruimte voor nieuwe landgoederen met natuur- en landschapsontwikkeling en enkele wooneenheden.
- Bestaande erven en bestaande bebouwing beter benutten voor de woonopgave, bijvoorbeeld op voormalige agrarisch erven.
- Ruimte voor kleinschalige, aan huis gebonden, bedrijvigheid bij bestaande woningen.
- Verbeteren van het recreatief routenetwerk en vergroten van de verkeersveiligheid.
- Het Apeldoorns Kanaal verder ontwikkelen als recreatielint waarin de cultuurhistorische, recreatieve, natuurlijke en economische functies van het kanaal en de directe omgeving met elkaar worden gecombineerd.
- Ruimte voor kleinschalige en hoogwaardige (verblijfs)recreatieve functies.

Centra Heerde en Wapenveld

- Ontwikkelen van de centra tot aantrekkelijke verblijfsgebieden met belevingswaarde dankzij een verbreding van functies.
- Goede bereikbaarheid van de centra voor voetgangers en fietsers, autoluw centrum zonder doorgaand verkeer in Heerde.
- Aandacht voor de toegankelijkheid van de openbare ruimte en voorzieningen voor mensen met een beperking.
- Centra als knooppunt van recreatieve routes.
- Werken aan een klimaatbestendige openbare ruimte met meer groen en minder verharding.
- Behouden, beschermen en benutten van cultuurhistorische waarden om de dorpsidentiteit te versterken.
- Werken aan het behouden en versterken van de compacte kernwinkelgebieden.
- Extra woningen zijn onder voorwaarden mogelijk.
- Ruimte voor nieuwe functies in (langdurig) leegstaande panden.

Woongebieden Heerde, Wapenveld en Hoorn

- Uitbreiden van het woningaanbod, vooral door verdichting binnen het bestaand stedelijk gebied.
- Daarnaast woningbouw op uitbreidingslocaties binnen een sterk landschappelijk raamwerk: Bovenkamp III, Horsthoekerenk en Hulbergerlanden.
- Nieuwbouw moet passen bij het dorpse karakter, de identiteit van de plek en goed integreren in de bestaande omgeving.
- Bij nieuwbouw moet er veel aandacht zijn voor bereikbaarheid en duurzame mobiliteit, klimaatadaptatie, de energietransitie, circulariteit, gezondheid, veiligheid en natuur en landschap.
- Ruimte voor organische groei van het woningaanbod in Hoorn aanvullend op de dorpsvisie.
- Ruimte voor gestapelde bouw als er sprake is van een zorgvuldige inpassing en een aantoonbare maatschappelijke meerwaarde.
- Ruimte voor lichte bedrijvigheid aan huis, waarbij de hoofdfunctie wonen blijft.
- Toepassing van de energietransitie in de woongebieden door energiebesparing en overstappen op alternatieve duurzame warmte en elektriciteitsbronnen.
- Werken aan een klimaatbestendige en natuurinclusieve inrichting van de openbare ruimte in woongebieden.
- Stimuleren van een gezonde en actieve manier van verplaatsen in de woongebieden: STOP-principe.

Bedrijventerreinen

- Werken aan toekomstbestendige bedrijventerreinen met ruimte voor meer groen, natuur, waterberging en een hogere ruimtelijke kwaliteit.
- Goede ruimtelijke en landschappelijke inpassing van bedrijventerreinen met aantrekkelijke overgangen naar woongebieden of buitengebied.
- Werken aan de bereikbaarheid van de bedrijventerreinen per fiets, OV en deelvervoer.
- Bijdragen aan de versnelling van de energietransitie door sterk in te zetten op duurzame energieopwekking en -opslag en het delen van restwarmte.
- Werken aan schone, veilige en duurzame terreinen, bijvoorbeeld door middel van parkmanagement.
- Het leveren van een bijdrage aan onze ambities ten aanzien van de ruimtelijke kwaliteit en een gezonde, veilige en duurzame leefomgeving is steeds een voorwaarde voor medewerking aan bedrijfsuitbreidingen en de komst van nieuwe bedrijven.
- Voor nieuwe risicovolle bedrijven of bedrijven met grote hinderlijke milieucontouren en/of veel (vracht)verkeer is geen plek. Dat geldt ook voor datacenters.

Weteringengebied

- Werken aan een toekomstbestendige landbouw in balans met de natuur, het landschap en de gebiedskwaliteiten.
- Mogelijkheid tot verbreding van de landbouw met recreatieve, zorg- of andere (maatschappelijke) nevenfuncties.
- Geen ruimte voor nieuwe intensieve veehouderij.
- Buiten de bestaande erven geen ruimte voor nieuwe woningen, kassen of bedrijvigheid, tenzij daarbij een duidelijke kwaliteitsverbetering optreedt (bijvoorbeeld door het opruimen van kassen, oude schuren of loodsen)
- Faciliteren van een gebiedsproces in het (glas)tuinbouwgebied (omgeving Kerkdijk en Borchgraverweg) om te komen tot een gemengd gebied met ruimte voor wonen, bedrijvigheid, duurzaamheid, recreatie en natuur- en landschapsontwikkeling.
- Werken aan de ontwikkeling van het Gulbroek, de Hattemer Poort en de Wisselse Poort.
- Uitbreiden van het recreatief routenetwerk voor een sterkere recreatieve verbinding tussen Veluwe en IJssel.
- Ruimte voor zonnevelden indien landschappelijk ingepast en in lijn met het lokaal uitnodigingskader.

Uiterwaarden en Hoogwatergeul

- Hoogste prioriteit is waterveiligheid; nieuwe ontwikkelingen mogen hier geen afbreuk aan doen.
- Werken aan het vergroten van de natuur- en landschapswaarden.
- Openheid van landschap behouden voor broedende weidevogels en overwinterende ganzen en zwanen, maar ook ten behoeve van waterberging.
- Werken aan een toekomstbestendige landbouw in balans met de natuur, het landschap en de gebiedskwaliteiten.
- Vergroten van de mogelijkheden voor recreatief medegebruik mits dat niet ten koste gaat van waterveiligheid, natuur en landschap.
- Concentratie van recreatieve activiteiten rondom het rivierfront in Veessen. Geen uitbreiding.
- Rivierfront in Veessen als 'toegangspoort' voor de Veluwe vanaf Salland.
- Werken aan de gebiedsontwikkeling Hoenwaard 2030.
- Vergroten van de beleefbaarheid en toegankelijkheid van de IJssel.

Oeverwal met Veessen en Vorchten

- Behouden en versterken van het kleinschalig landschap dankzij herstel van cultuurhistorisch-landschappelijke structuren.
- Uitbreiding van het woningaanbod vanuit het principe 'organische groei'.
- Aandacht hebben voor het beleven van de 'visitekaartjes' van Veessen en Vorchten zoals de omgevingen van de kerken, de molen, de IJsseldijk en ander karakteristiek erfgoed.
- Stimuleren van initiatieven uit de samenleving op het gebied van sociale cohesie en duurzaamheid.
- Werken aan een toekomstbestendige landbouw in balans met de natuur, het landschap en de gebiedskwaliteiten.
- Mogelijkheid tot verbreding van de landbouw met recreatieve, zorg- of andere (maatschappelijke) nevenfuncties.
- Geen ruimte voor nieuwe intensieve veehouderij.
- Werken aan het vergroten van de beleefbaarheid van de IJssel.
- Verder ontwikkelen van kleinschalige, hoogwaardige en extensieve vormen van recreatie.
- Waarborgen van de leefbaarheid en bereikbaarheid van voorzieningen.

SAMENWERKING EN UITVOERING

6. SAMENWERKING EN UITVOERING

6.1 Introductie

In dit hoofdstuk beschrijven we hoe we de omgevingsvisie denken uit te voeren. Dit doen we als gemeente samen met de samenleving en onze partners. Daarom laten we zien hoe -vanuit welke sturingsfilosofie- we omgaan met plannen van inwoners en ondernemers en welke spelregels we daarbij hanteren. Ook beschrijven we hoe we samenwerken met andere overheidsorganisaties en maatschappelijke organisaties. We beschrijven hier verder wat we gaan doen om de visie uit te voeren en we geven aan hoe we omgaan met het actualiseren van de visie. Bovendien gaan we in op de wat meer technische aspecten van de uitvoering, zoals kostenverhaal, voorkeursrecht en nadeelcompensatie. Tot slot geven we aan hoe we omgaan met handhaving, evaluatie en monitoring.

6.2 Rollen van onze gemeente

Het uitgangspunt van de Omgevingswet is ontwikkelingen mogelijk maken en tegelijkertijd zorgen dat de kwaliteit van de leefomgeving goed blijft. Daarbij is het idee van de wetgever dat er meer initiatief aan de samenleving wordt overgelaten, dat het bestuur de kaders stelt en dat de gemeentelijke organisatie voor de verbinding zorgt. De omgevingsvisie ondersteunt dit alles (zie afbeelding hieronder).

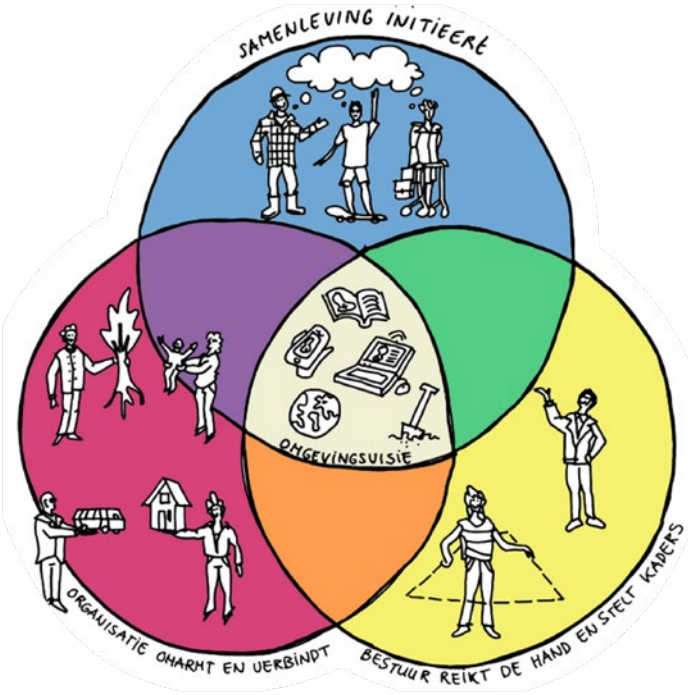

Met de omgevingsvisie laten we op hoofdlijnen zien hoe we in Heerde plannen willen ondersteunen die een bijdrage leveren aan de kwaliteit van de leefomgeving. Met deze visie in de hand, gaan we daar de komende tijd concreet mee aan de slag.

Hoe de omgevingsvisie wordt uitgewerkt, hangt af van de rol die we als gemeente pakken. We kunnen als overheid op verschillende manieren richting geven en sturen. We onderscheiden er vier (zie de afbeelding op pagina 85). In elk van de vier benaderingen gaat het om overheidssturing. Daarmee bedoelen we dat het de overheid is die doelen formuleert en die doelen, samen met de omgeving, probeert te bereiken.

We vinden het als gemeente belangrijk om meer gebiedsgericht en meer van buiten naar binnen te werken. Oftewel: meer aansluiten bij onze inwoners. Dit past goed bij de gedachte achter de Omgevingswet en de uitgangspunten van een netwerkende en responsieve overheid. Hierbij staat van buiten naar binnen werken centraal en draagt de samenleving initiatieven aan. Dat is voor ons een belangrijke leidraad. We zoeken daarom in alles naar partners om gezamenlijke doelen te behalen. We hebben daarbij oog voor de relatie, staan open voor nieuwe ideeën en dagen inwoners en partners uit om hun verantwoordelijkheid te nemen. Om dat goed te doen, zal de gemeentelijke organisatie zich wel moeten ontwikkelen.

↑ Perspectieven op overheidssturing. Bron: gebaseerd kwadrantenmodel Nederlandse school voor openbaar bestuur. Zie voor meer informatie: Sedimentatie in sturing (Van der Steen et al 2015). Met de groene cirkel is het accent in de gemeente Heerde weergegeven.

Als gemeente Heerde hebben we dus een voorkeur voor de wijze van samenwerken in de groene cirkel. Toch kan het soms nodig zijn om één van de andere rollen aan te nemen. Op zo'n moment doen we dat. Vanuit de noodzaak om meer woningen te bouwen, bijvoorbeeld, zullen we als gemeente meer sturend zijn. Terwijl duurzame energieprojecten meer vanuit particuliere initiatiefnemers zullen komen en we dan een stapje terug doen. We werken dit verder uit bij concrete projecten.

Sturingsfilosofie gaat overigens niet alleen over de rolneming van de gemeente ten opzichte van de samenleving, maar ook over de rolneming van de gemeenteraad ten opzichte van het college van burgemeester en wethouders. In Heerde vinden we het belangrijk dat de raad nauw betrokken blijft bij de uitvoering van de omgevingsvisie. De raad zal in lijn met de Omgevingswet meer kaderstellend worden en minder op de inhoud zitten. Dat doet ze door deze omgevingsvisie en het omgevingsplan vast te stellen en daarna regelmatig bij te stellen. Het verlenen van omgevingsvergunningen loopt vooral via het college. De raad wordt betrokken als het plan in aanmerking komt voor het bindend adviesrecht.

6.3 Afwegen van initiatieven

Als gemeente willen we ambities uit de omgevingsvisie samen met onze inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en partners waarmaken. We willen de energie van de samenleving gebruiken om de visie tot uitvoering te brengen. Alle initiatieven die daar op één of andere manier aan bijdragen, steunen we van harte. Dit doen we met een aantal spelregels in de hand. Zo weet iedereen die met een idee of plan komt, hoe we onze afwegingen maken.

1. Vanuit onze **principes en kwaliteiten**, zoals beschreven in hoofdstuk 2, werken we verder aan de ontwikkeling van onze leefomgeving. Daarom verwachten we dat elk initiatief onze principes en kwaliteiten respecteert.
2. Ideeën en plannen moeten bijdragen aan onze **opgaven en de daaraan gekoppelde ambities**, zoals beschreven in hoofdstuk 3. Natuurlijk zal een initiatief in de praktijk niet bijdragen aan al onze opgaven. Maar we verwachten wel een integrale benadering. We verwachten dat iedere initiatiefnemer bekijkt of zijn plan bijdraagt aan meerdere opgaven. Zo benutten we de kansen in onze leefomgeving optimaal.
3. Initiatieven moeten passen bij het karakter en de **ontwikkelrichting/ koers van onze gebieden**, zoals beschreven in hoofdstuk 4. Dit betekent dat elk initiatief de identiteit van het desbetreffende gebied respecteert en rekening houdt met de uitgezette koers.
4. We betrekken de omgeving bij de ontwikkeling van een initiatief. Dit betekent dat initiatieven altijd **samen en in overleg** worden gemaakt. Want deze plannen zijn vaak beter: completer, beter passend in de omgeving en hebben meer draagvlak.

6.4 **Samenwerking in de regio**

Ontwikkelingen in Heerde staan natuurlijk niet op zichzelf. Ook in de regio vinden allerlei ontwikkelingen plaats die van invloed kunnen zijn op onze gemeente. Daarom blijft ook in de toekomst samenwerking met omliggende gemeenten en andere bestuurslagen belangrijk. Bijvoorbeeld als het gaat om de energietransitie, klimaatadaptatie en water, woningbouw, de uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO) en jeugdhulp. We blijven in H2O-verband nauw samenwerken met onze buurgemeenten Hattem en Oldebroek. In breder verband blijven we de samenwerking zoeken op de Kop van de Veluwe (Hattem, Oldebroek, Nunspeet en Elburg), maar ook met bijvoorbeeld onze buurgemeente Epe. We blijven daarnaast deel uitmaken van de regio Stedendriehoek en de regio Zwolle. We hechten veel waarde aan deze en andere samenwerkingsverbanden. Op een aantal onderwerpen zullen we als gemeente het voortouw nemen. Voor een aantal andere vraagstukken zijn we niet alleen afhankelijk van andere overheden, maar ook van maatschappelijke organisaties, ondernemers en inwoners.

Dat is de reden dat we hen betrokken hebben bij de totstandkoming van deze eerste versie van de omgevingsvisie. En dat blijven we ook in de toekomst doen. We gaan periodiek de uitvoering van de omgevingsvisie bespreken met onze buurgemeenten, de provincie, het waterschap en ketenpartners als de

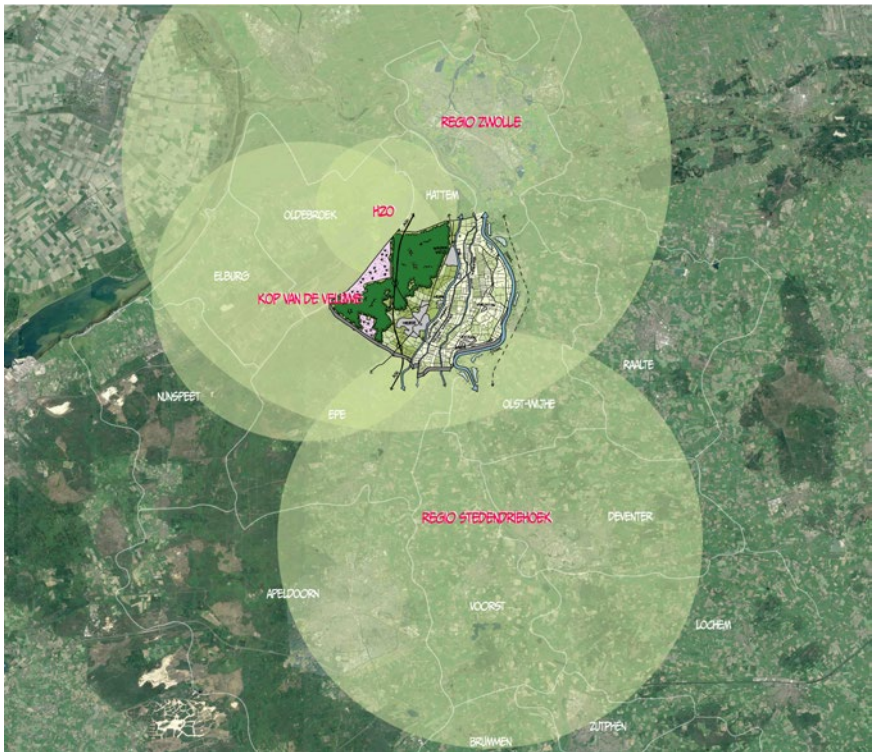

veiligheidsregio, de GGD en terreinbeheerders en ook met de verschillende vertegenwoordigende organisaties in Heerde.

Met het waterschap stemmen we regelmatig af over onze wettelijke zorgplichten en de watertaken voor afvalwater, hemelwater, grondwater en drinkwater die bij de gemeente liggen. Deze hangen immers sterk samen met de verantwoordelijkheid van het waterschap voor het zuiveren van afvalwater en het regionaal watersysteem.

Ook met onze inwoners en ondernemers willen we na vaststelling van de omgevingsvisie in gesprek blijven. Ideeën van organisaties en inwoners die bijdragen aan de doelen in de omgevingsvisie, ondersteunen we daar waar mogelijk.

6.5 Kostenverhaal en grondbeleid

6.5.1 Kostenverhaal

We hebben in deze omgevingsvisie uitgangspunten en voornemens opgenomen waarvoor investeringen nodig zijn. De gemeente zal als trekker, mede-trekker of partner van deze maatschappelijke opgaven (een deel zal door andere partijen worden uitgevoerd) delen hiervan bekostigen. Ontwikkelaars van bouwlocaties hebben echter ook voordeel van die investeringen. Daarom waren gemeenten op grond van de Wet ruimtelijke ordening al verplicht de kosten die zij maakten voor een bouwinitiatief, te verhalen op de initiatiefnemers. Dit gebeurde onder meer naar redelijkheid en mate van profijt. In grote lijnen is dit systeem overgenomen in het nieuwe stelsel van de Omgevingswet, maar er zijn ook wijzigingen (zie het kader hiernaast).

Wij kiezen ervoor de onderbouwing in een afzonderlijk, nog op te stellen, Programma Kostenverhaal en verevening op te nemen. Van twee vereveningsmogelijkheden is al bekend dat ze in dat programma terug zullen komen:

- → sociale woningbouw;
- → zoekzone landschappelijke versterking Hoornerveen; dit betreft het rood-voor-groen beleid.

Verevening van beide ontwikkelingen is mogelijk volgens de AMVB Financiële bijdragen (zie het kader hieronder).

Kostenverhaal in de wet

In de Omgevingswet zijn regels rondom kostenverhaal en verevening opgenomen. Hiermee wil de wetgever het instrumentarium voor faciliterend grondbeleid verbeteren en meer rekening houden met de diverse ontwikkelopgaves waarin het eindbeeld onzeker is, zoals bij organische gebiedsontwikkeling. Het instrumentarium bestaat uit twee hoofdgroepen, elk verdeeld in twee subgroepen:

- → regulier kostenverhaal (het is een wettelijke plicht om dit toe te passen):
  - bij integrale ontwikkeling;
  - bij organische ontwikkeling.
- → kostenverhaal van financiële bijdragen (het is een wettelijke bevoegdheid om dit toe te passen):
  - bij integrale ontwikkeling;
  - bij organische ontwikkeling.

Voor de beide hoofdgroepen geldt ook nog dat het zowel privaat- als publiekrechtelijk toegepast kan worden.

Als we als gemeente straks wensen te beschikken over de publiekrechtelijke mogelijkheid voor kostenverhaal voor financiële bijdragen, dan is de reikwijdte beperkt tot de limitatieve categorieënlijst zoals die in het Omgevingsbesluit is opgenomen. De financiële bijdragen kunnen gevraagd worden voor ontwikkelingen zoals kwalitatieve verbeteringen van landschap, natuur, water of de stikstofbalans, de aanleg of aanpassingen van infrastructuur en daartoe benodigde voorzieningen. Anterieur kunnen ook andere bijdragen worden gevraagd. In beide gevallen moet de functionele samenhang van de projecten waarvan een bijdrage wordt gevraagd en de projecten waarvoor een bijdrage wordt gevraagd onderbouwd worden in de omgevingsvisie of in een programma.

6.5.2 Grondbeleid

Situationeel grondbeleid

We voeren een situationeel grondbeleid. Dit betekent dat we als gemeente per situatie afwegen welk type grondbeleid geschikt is. Dit kan dus passief, faciliterend, maar ook actief zijn: wij willen opgavegericht werken. Wij nemen bij ruimtelijke ontwikkelingen een stimulerende, faciliterende en verbindende rol aan. In die rol zijn we erop gericht initiatieven die voldoende aantoonbare meerwaarde hebben en die bijdragen aan de ambities van de visie, mogelijk te maken. Daarnaast willen wij actief partijen zoeken, bijeen brengen en met hen samenwerken om onze uitdagingen het hoofd te bieden. Wij willen dus benadrukken dat onze rol wel faciliterend, maar niet passief is. Wij wachten namelijk niet alleen af, maar proberen ook door het aanspreken van contacten en netwerken ontwikkelingen daadwerkelijk van de grond te krijgen.

Voorkeursrecht

Door voorkeursrecht te vestigen (voor een toegedachte niet-agrarische functie of een moderniseringslocatie) kunnen bestuursorganen in een vroege fase van planvorming zorgen dat open beleidsontwikkeling mogelijk blijft. Het voorkomt namelijk dat marktpartijen al in die fase grond aankopen en plannen ontwikkelen, die de aanpak van maatschappelijke opgaven belemmeren. De omgevingsvisie, maar ook het omgevingsplan of een programma, kan dienen als juridische basis voor het vestigen van een voorkeursrecht. Is de betreffende functie aan een locatie toegedacht in de omgevingsvisie, dan is dat de grondslag die gebruikt kan worden voor vestiging van het voorkeursrecht. Staat het voorkeursrecht (nog) niet in een omgevingsvisie, programma of omgevingsplan en stelt het bestuursorgaan vóór afloop van de geldingsduur een omgevingsvisie, programma of omgevingsplan vast? Dan voorkomt dat het verval van het voorkeursrecht. Het voorkeursrecht vervalt van rechtswege drie jaar na het ingaan ervan. Met andere woorden, de gemeente kan op basis van een omgevingsvisie voorkeursrecht vestigen, maar ook vooruitlopend daarop, met een voorkeursrechtbeschikking. In het tweede geval moet de gemeente binnen drie jaar een omgevingsvisie vaststellen om het te bestendigen. De gemeenteraad neemt in dit soort situaties een besluit.

Nadeelcompensatie

De wijze van vergoeding van planschade wordt onder de Omgevingswet omgezet in een systeem voor nadeelcompensatie. Hiervoor werken we in Heerde vanuit een verordening nadeelcompensatie.

6.6 Beleidscyclus omgevingsvisie

6.6.1 De omgevingsvisie en de andere omgevingswet-instrumenten

Instrumentenmix

Met de komst van de Omgevingswet verandert de manier waarop we als gemeente omgaan met onze leefomgeving. Aan de ene kant is dit omdat de wet ons nieuwe instrumenten biedt die we kunnen inzetten. Aan de andere kant omdat we de komende tijd aan de slag moeten om alle ontwikkelingen die op ons afkomen het hoofd te bieden en ambities die we hebben goed uit te voeren. In deze paragraaf beschrijven we hoe we de verschillende instrumenten van de Omgevingswet inzetten in Heerde.

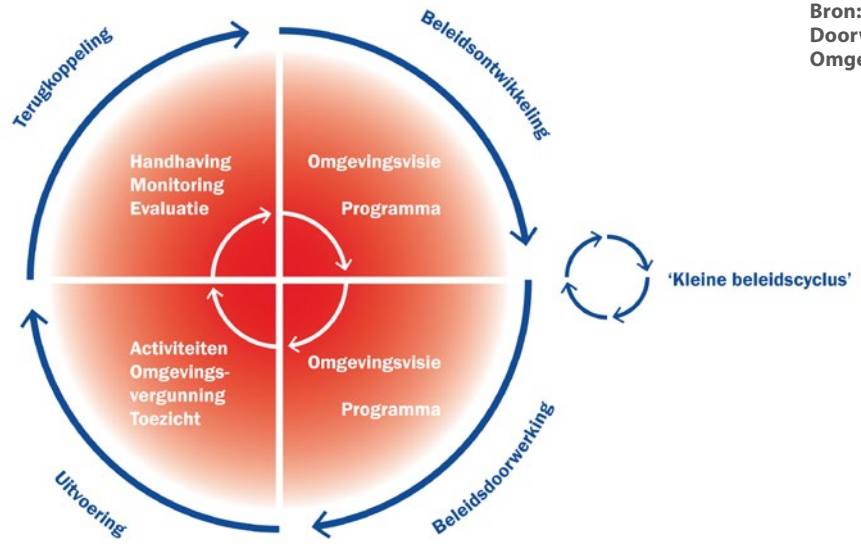

Grote en kleine beleidscyclus. Bron: KuiperCompagnons. Doorwerking in het Omgevingsplan

Beleidscyclus

De Omgevingswet gaat uit van beleidsontwikkeling op basis van de beleidscyclus. De verschillende instrumenten worden in samenhang ontwikkeld en actief gemonitord en aangescherpt. Dat betekent dat de omgevingsvisie een dynamisch document is, dat we in samenhang met de andere instrumenten en samen met betrokken stakeholders blijven aanpassen. De Omgevingswet bevat verschillende instrumenten, elk met hun eigen toepassing:

- → de omgevingsvisie;
- → de programma's;
- → het omgevingsplan;
- → de omgevingsvergunning.

Een belangrijke bepaling in de Omgevingswet is dat een gemeente één omgevingsplan heeft, dat het hele gebied van de gemeente betreft. Het omgevingsplan bevat alle regels over de fysieke leefomgeving. Het omgevingsplan vervangt straks alle bestemmingsplannen en een groot deel van de verordeningen. Het plan wordt, net als de omgevingsvisie, vastgesteld door de gemeenteraad. Het omgevingsplan is voor iedereen bindend. De gemeente hoeft niet al bij inwerkingtreding van de Omgevingswet te beschikken over een actueel omgevingsplan dat voldoet aan de eisen van de wet; dat hoeft pas eind 2032.

Tot het moment dat de gemeente een omgevingsplan heeft opgesteld, vormen de huidige bestemmingsplannen, andere ruimtelijke besluiten en een aantal verordeningen van rechtswege het omgevingsplan. De regels vanuit het Rijk krijgen hier ook tijdelijk een plek in.

De omgevingsvisie biedt de beleidsmatige basis voor het omgevingsplan. Toch kan het omgevingsplan aanleiding zijn om de omgevingsvisie bij de actualisatie op onderdelen aan te passen. Bijvoorbeeld omdat een ambitie voor de korte termijn te hoog blijkt te zijn en niet in regels te vatten is. Of andersom, omdat de visie scherpere keuzes moet maken om regels te kunnen stellen.

In Heerde starten we in 2024 of 2025 met het opstellen van het omgevingsplan. In het omgevingsplan werken we onze ambities uit de omgevingsvisie uit in regels waar iedereen zich aan moet houden. Hierbij kan gedacht worden aan een evenwichtige toedeling van functies aan locaties en bijvoorbeeld regels over bepaalde activiteiten. Ook leggen we in het omgevingsplan vast voor welke activiteiten in de toekomst een vergunning moet worden aangevraagd.

Strategisch beleid in de omgevingsvisie

De omgevingsvisie vervangt onze structuurvisie. Bovendien zijn de strategische onderdelen uit de verschillende bestaande beleidsstukken zo veel mogelijk opgenomen in de omgevingsvisie, zoals de Toekomstvisie Natuurlijk Heerde, de Woonvisie, de Centrumvisie 2.0, het Landschapsontwikkelingsplan Van Veluwe tot IJssel en de Dorpsvisie Hoorn. De uitvoeringsparagraaf van de structuurvisie blijft voorlopig nog wel van kracht. Op termijn vervangen we die door het nog op te stellen Programma Kostenverhaal en verevening.

Doorwerking in programma's

Gemeenten kunnen strategisch beleid uit de omgevingsvisie verder uitwerken via programma's. Binnen de Omgevingswet zijn er vier verschillende soorten programma's, elk met eigen kenmerken. Vooralsnog is alleen het vrijwillige programma voor onze gemeente van toepassing. Een vrijwillig programma kan gebruikt worden voor de uitwerking van de omgevingsvisie en kan gebiedsgericht en thematisch ingezet worden voor onderwerpen van verschillende grootte. Om integraal werken te stimuleren, hebben wij in onze gemeente de voorkeur voor gebiedsgerichte programma's. Hierin kunnen concrete projecten worden opgenomen en kan worden aangegeven hoe en met welke maatregelen een gebied zich verder kan ontwikkelen.

In tegenstelling tot de omgevingsvisie en het omgevingsplan is het programma formeel een bevoegdheid van het college. In de gemeente Heerde vinden we het belangrijk dat de raad ook bij programma's nauw betrokken wordt. Het programma is, net zoals de omgevingsvisie, zelfbindend voor het gemeentebestuur, maar niet voor andere partijen en voor inwoners.

Het Programma Geluid is het enige programma dat voor sommige gemeenten verplicht is. Voor Heerde is een programma geluid niet verplicht. Wel werken we al aan het Programma Volkshuisvesting en daarnaast gaan we in ieder geval het Programma Kostenverhaal en verevening opstellen. Verder gaan we nog onderzoeken voor welke van de in tabel 1 genoemde gebieden en thema's we programma's gaan inzetten.

Mogelijke gebiedsgerichte programma's	Mogelijke thematische programma's
Veluwe	Energietransitie
Landelijk gebied	Gezondheid
Centrumgebieden van Heerde en Wapenveld	Biodiversiteit
Bedrijventerreinen	Klimaat
Tuinbouwgebied aan de Kerkdijk/ Borchgraverweg	Luchtkwaliteit

↑ Tabel 1: gebiedsgerichte en thematische programma's die we mogelijk gaan opstellen.

Verder dragen de beleidsstukken die staan onder het kopje 'Strategisch beleid in de omgevingsvisie' bij aan de uitvoering van de omgevingsvisie. Dit geldt ook voor ander vastgesteld strategisch ruimtelijk beleid.

Ons streven is op termijn zoveel mogelijk sectoraal beleid, inclusief de inhoud van de programma's, op te nemen in de volgende versies van de omgevingsvisie. Op die manier blijft er uiteindelijk één omgevingsvisie, één omgevingsplan en een beperkt aantal programma's over.

Omgevingswaarden

De Omgevingswet biedt de mogelijkheid om in het omgevingsplan voor de gehele gemeente omgevingswaarden vast te leggen; bijvoorbeeld de maximale uitstoot van schadelijke stoffen, de maximale productie van geluid of andere vormen van hinder of mogelijke overlast. Wij gaan onderzoeken of in het omgevingsplan omgevingswaarden vastgesteld kunnen worden voor bijvoorbeeld geluid, fijnstof, luchtkwaliteit en andere milieuaspecten die van belang zijn voor de gezondheid van inwoners van de gemeente. In een programma gezondheid kunnen vervolgens, waar nodig, maatregelen worden beschreven om dit te bereiken.

6.6.2 Monitoring, actualisatie en handhaving

Levend document

Wij beschouwen de omgevingsvisie, en in het verlengde daarvan alle omgevingswetinstrumenten, als levende documenten. De wereld verandert continu en daarom moeten we dus ook regelmatig onze instrumenten herijken. Liggen we nog op koers? Is er nieuw beleid? Zijn er nieuwe ontwikkelingen of trends waar we rekening mee moeten houden? Halen we onze ambities wel met onze huidige aanpak?

De kaders in deze omgevingsvisie vormen een belangrijk middel voor de monitoring en evaluatie, aangezien deze overzichtelijk onze ambities voor de hele gemeente (zie de kaders in hoofdstuk 3) en de specifieke koers per deelgebied (zie de kaders in hoofdstuk 4) weergeven. Gebruikmaken van meetbare indicatoren is een logische stap bij de verdere aanscherping van de omgevingsvisie. Voor de monitoring is dat relevant, omdat dan in de toekomst een goede vergelijking met de uitgangssituatie mogelijk wordt. En daarmee kunnen we zien in hoeverre we de doelen uit de omgevingsvisie bereikt hebben.

We zijn van plan twee keer per bestuursperiode een voortgangsrapportage op te stellen en de omgevingsvisie zelf ten minste één keer per bestuursperiode te actualiseren. Eens in de vier jaar, dus. Om de voortgang van concrete projecten te monitoren, kan een uitvoeringsagenda een geschikt middel zijn. Deze kan periodiek worden herzien, waarbij de projectplannen steeds verder worden uitgewerkt en geactualiseerd. We gaan dit onderzoeken of dit kan werken.

Wij hebben de ambitie om ook na vaststelling van de omgevingsvisie in gesprek te blijven met de samenleving. We onderzoeken hoe we de actualisaties hierbij kunnen gebruiken.

Stap richting omgevingsvisie 2.0

Zoals we al eerder hebben aangegeven, is het op termijn de bedoeling dat al het strategische beleid wordt samengevoegd in de omgevingsvisie. Deze versie van de omgevingsvisie zet daar een eerste stap in. In deze versie hebben we alle verschillende ruimtelijke thema's met elkaar verbonden en de aansluiting gezocht bij andere beleidstrajecten en ontwikkelingen. Het uiteindelijke doel is dat de omgevingsvisie de centrale plek wordt voor al het strategisch ruimtelijk beleid. Omdat de omgevingsvisie een levend document is, werken we in het kader van de beleidscyclus ook toe naar een steeds verdere integratie.

Handhaving

De Omgevingswet is gebaseerd op vertrouwen. Niettemin is handhaving een onderdeel van het werken in de beleidscyclus; illegale activiteiten moeten soms immers worden aangepakt. De omgevingsvisie is echter alleen bindend voor het bestuur. In het omgevingsplan staan de regels opgenomen waar de inwoner zich aan moet houden. Die regels bieden de basis voor handhaving als dat nodig is. Het is op visieniveau wel goed om na te denken over de gevolgen van de sturingsfilosofie (zie paragraaf 6.2) en de inrichting van het omgevingsplan die daaruit volgt. Dit heeft namelijk gevolgen voor de inzet op handhaving. Zo betekent het werken met voorwaardelijke verplichtingen ('het mag, mits aan een aantal voorwaarden voldaan is'), dat handhaving naar later in het traject verschuift.

COLOFON

Deze omgevingsvisie is opgesteld door:

KuiperCompagnons & Gemeente Heerde

Opdrachtgever:

Gemeente Heerde

Foto's: © 2023 Gemeente Heerde

Het kaartmateriaal en andere illustraties in dit visiedocument zijn opgesteld door KuiperCompagnons, tenzij anders vermeld (in dat geval is waar mogelijk een referentie opgenomen). Wilt u gebruikmaken van kaartmateriaal of illustraties? Neem dan contact op met KuiperCompagnons.

Gemeente Heerde

KUIPER COMPAGNONS